Brandtal

Avgå alla. Det argentinska slagordet blev samlande för globaliseringsrörelsen 2001. Det gällde att förändra världen utan att ta makten. Avgå alla som slagord ekade igen under krisprotesterna och den arabiska våren. Regimen ska bort.

Men efter den gamla regimen kom en ny. Makten bytte händer och inget förändrades.

När proteströrelserna ebbade ut återvände de gamla vänsterpartierna i ny skrud. Antikapitalistiska partier och enhetslistor sågs återigen som enda hoppet för att skydda sig mot en auktoritär krispolitik ovanifrån. Löften de ännu inte lyckats infria.

Men under torgockupationerna och krisprotesterna 2011 restes också ett annat krav: verklig demokrati nu. Går det att förändra beslutsstrukturerna underifrån?

Det är här en ny form av municipalistiskt experimenterande börjar ta sin form, där sociala rörelser bryter sig in på de parlamentariska arenorna och försöker ändra deras strukturer underifrån i en mer demokratisk riktning. Genom öppna medborgarplattformar söker de bryta den statliga makten, bräcka valmaskineriet och återerövra självstyret.

De spanska medborgarplattformarna, det fruktbara sociala samarbetet med kommunen i Neapel och återerövrandet av sjukstugan i Dorotea har alla det gemensamt att de sökt en ny väg bortom det gamla parlamentariska systemet. De har rört sig expansivt utåt med ett tillgängligt språk och en praktik som är enkel att delta i.

Inspirationskällorna är många. Pariskommunen 1871 och arbetarråden i Sankt Petersburg 1905 är historiska exempel. Zapatisternas autonoma kommuner i Chiapas och den kurdiska demokratiska konfederalism som utövas i Rojava och Bakur – klämda mellan Erdogans imperium och Daesh kalifat. Revolter mot frihandelsavtal och geopolitiska maktintressen. Men också de sociala centrens experimenterande med vallistor till kommunvalen i Italien på 90-talet. Eller de stadsrörelser David Harvey skildrar i *Rebel Cities*. Luckor och sprickor i kriskapitalismen som förbinds, samverkar och inspireras av varandra.

Finns det en motsvarande rörelse i Sverige? Hittills har vi sett Sverigedemokraterna skickligt äta upp den skånska missnöjespopulismen och använda de sydsvenska kommunerna som språngbräda för sin marsch mot Stockholm. Men initiativ från vänster? Kanske kan vi se en motsvarande situation nu från norra Sverige, i kampen mot nedläggningar, utplundringar och kapitalismens ackumulation genom fråntagande.

När befolkningen återtar de resurser som tillhör dem, stoppar plundringen av det gemensamma och den ojämna geografiska utvecklingen, styrs kursen mot allmänningens principer. Ska en vänster återfödas i Sverige är det denna rörelse den måste baseras på. Då är de municipalistiska experimenten nödvändiga att lära ifrån. Som Per-Anders Svärd påpekar i detta nummer: För att en direktdemokratisk rörelse ska kunna förvandlas till en dubbelmakt som kan utmana staten krävs att den bygger egna demokratiska organ för beslutsfattande, samordning och styrning av viktiga samhällsfunktioner.

INNEHÅLL
2.2016 Tema: Det lokala

1 **Brandtal**

3 **Tre korta frågor till**
Majed Safaee

4 **Här är**
Tanja Tuurala

5 **Svar på frågan om det lokala**
Jens Paulsson

6 **Stormandet av institutionerna**
Fundación de los Comunes

10 **Ekonomins kommunalisering**
Janet Biehl

14 **Gårdsbutiker, mjölkbarer och olympiska spel: framväxten av en gränsöverskridande rörelse i Polen**
David Sundqvist och Måns Ljungstedt

18 **Laboratorium Neapel**
Massa Critica

23 **Barnens protestplakat**
Johannes Samuelsson

24 **Nymunicipalismens släktträd**
Giacomo Russo Spena

28 **Ordlista**

30 **Kommunal makt i allas blickar Intervju med Per-Anders Svärd och Elisabet Sandqvist**
Samira Ariadad

34 **Skånedemokraterna**
Mathias Wåg

38 **Frön till en svensk municipalism**
Erik Persson

42 **Kriget mot kommunen — kommunen mot kriget**
Josef Yusuf

48 **72 dagar i Paris – Vi tar generaldrömmarna tillbaka!**
akcg (anna kindgren och carina gunnars)

54 **Det lokala Sverige – i tropikerna**
Sarah Degerhammar

58 **Min politiska resa**
Sasja Holmqvist

60 **Svenska genusglasögon tittar på Öcalan Recension: *Kvinnans Revolution***
Jonas Hammarbäck

61 **dine aner er**
Ola Bog

62 **Den fria kvinnan är tidlös Recension: *Mujeres Libres — Fria kvinnor för en fri värld***
Carl Åkerlund

63 **Utdrag ur *Red Rosa***

64 **Jag har ett stort behov av ömhet**
Tyra Blomster

till Majed Safaee aktiv i Ådalens rörelser mot avvecklingen av sjukvården

Ådalen reser sig igen!

Sollefteå Sjukhus

Kan du kortfattat berätta vad som hänt det senaste året i Landstinget i Västernorrland?

Det finns förslag på att avveckla ett välfungerande och omtyckt akutsjukhus i Sollefteå. Anledningen sägs vara att ekonomin är tuff, men vi vet att vårt sjukhus är det som håller budget. Samtidigt har vi avslöjat att enorma summor förvunnit i fallskärmar, orimliga chefslöner och märkliga upphandlingar.

Det senaste åren har en rad initiativ mobiliserat för att stoppa avvecklingen av sjukhuset. Kan du ge några exempel på hur det görs?

Vi jobbar på flera plan. Det finns en förening som jobbar aktivt mot politiken och som har rollen att lyfta upp personalens åsikter men också lämna förslag på lösningar. Sen är vi en grupp som har tagit på oss att granska landstinget. Det handlar om alltifrån att läsa underlag till beslut men också granska hur våra skattemedel har försvunnit till ett fåtal personer. Tyvärr har de stora mediehusen på senare år lämnat Norrland vilket gör att granskningen av makten nästan uteblivit och då faller det på medborgarna.

I oktober gick 10 –15 000 personer i en demonstration mot nedskärningarna i Kramfors, och när detta trycks har ännu en hållits i Härnösand. Varför tror du att uppslutningen är så stor just kring denna fråga, och just i Ådalen?

För att jag tror att människor känner att de inte längre kan lita på landstinget. Förtroendet är helt enkelt kört i botten. Men också för att man känner att det är en stor orättvisa. Att det är de svagaste i samhället, äldre, sjuka och barn som ska ta smällen för åratal av misskötsel och frikostigheter mot höga chefer.

Text: Tanja Tuurala

Här är...

Här är koreografen, dansaren, en lokal,
producenten, studenten, gruppen, den lokala,
vaktmästaren, teknikern, den lokala.
Gruppen är också öppen för de lokala.
Hej! men det finns några lokala med!
Meningen ger intryck av att det inte finns
några lokala med.
Eller är det de som inte är med som är
på riktigt de lokala nu?
Är de lokala de andra som man vill få med?
Men så fort de är med så blir de inte de riktiga
lokala, då finns det några andra lokala som är
mer lokala. Men – ändå presenteras vi som
lokala, som ett lokalt varande eller yrke?
Den lokala, exotifierad mycket lätt,
från många håll, när det gagnar.
Om någon lokal är för ”vit” eller vit?
Så är den lokala inte tillräckligt lokal.
Även om den lokalas lokala livsår i det lokala
är fler än den unga lokala levt.
Att vara lokal, varken mer eller mindre,
varken bättre eller sämre, varken mer svart
eller vit.

Det är jätteviktigt att det finns saker att göra,
konst i många uttryck och annat prat, tänk,
på alla platser för de lokala och alla.
Beundran för eldsjälar men vill diskutera pengar.
Vilka vara eldsjälar och vilka få betalt.
Vara lokal, eldsjäl, ha utbildning, högsta
studielånen eller yrkeserfarenhet?
Ta hand om det en har satt till världen.
Beundran, beundran, beundrar alla eldsjälar.
Är det bra?

Text: Jens Paulsson

Svar på frågan om det lokala

Vad står att finna i det lokala.
Motsatser till tacksamhet och skuld.
Vad representerar det lokala.
Motsatser till du och jag.
När nu någon ska se det.
Oss.
Vi är lokala överallt.

Vi som ska vara glada och tacksamma
över att ha blivit sedda,
att någon demokratientreprenör
från en subjektivt centralare periferi
vill inkludera oss i sitt projekt.
Vi har redan ett.
Det handlar om våra liv,
precis som ditt handlar om dig.

Vad står oss att finna i ditt projekt.
Inget annat än ditt autentiska alibi; vi,
mörkret och mystiken i djupet
av din syn och analys,
färgen på dina kinder,
vitnandet på dina knogar.

Du vet,
kanske inte någon alls behöver
föra någons talan här.
Kanske ingen bett om att få höras alls.
Vem bad om ett ömt förhör.
Va.
Kanske är det rättvisa.

Vad står att finna i en lyssnare.
Ett lånat öra är en villkorad relation,
här finns redan munnar och öron,
vem tror du behöver ditt.
Vem tror du behöver rättvisa.

Du kanske inte vill representera någon,
kanske inte ens något.
Kanske vill du bara att någon här
ska representera ditt perspektiv.
Kanske vill du bara att något här
ska representera dig.
Det är inget att hålla i handen,
du la dig aldrig jämte någon för att stanna.

Vet du att vi inte vill ha representation.
Vet du att vi inte vill ha vår talan förd.
Vet du att vi inte vill ha rättvisa.

Text: Fundación de los Comunes
Inledning och översättning: Viktor Mauritz
Illustration: Evelina Mohei och Markus Johnson

Stormandet av institutionerna

I den ekonomiska krisens Spanien frodas municipalismen – en rörelse som utgår från kommunen och kräver självstyre. Tre aktivister från olika delar av landet berättar om erfarenheter och utmaningar när rörelsen klivit in i institutionerna.

Just nu är Spanien det område i Europa där självorganiserade lokala rörelser har de mest utvecklade praktikerna. Det är rörelser som kämpar för ekonomisk demokrati, allmänningar, direkt medborgarinflytande och allt som hör därtill. På spanska kallas det *municipalismo* – från ordet *municipio*, som betyder kommun [1]. Ordvalet är på många sätt talande för en rörelse som aktivt undviker att använda begrepp som socialism och klasskamp. I stället pratar man om demokrati, gemenskap och rättigheter.

Rörelsen är på många sätt en produkt av protesterna 2011. Då ockuperades torg i så gott som alla spanska städer, under paroller som *Avgå alla, Ni representerar inte oss* och *Riktig demokrati nu*. Deltagandet var oerhört stort. Proteströrelserna växte under 2012 och 2013 [2] och i kölvattnet av dessa nådde det nya partiet Podemos [3] stora framgångar i valet till europaparlamentet 2014. Samma sommar skapade aktivister lokala plattformar i en rad större städer, med sikte på de lokala valen följande år. På många ställen bildades koalitioner mellan Podemos och andra nätverk och individer.

Framgångarna i valen 2015 blev stora. *Medborgarplattformarna*, som de kallade sig, fick representation på många håll och tog makten i flera av de större städerna: Madrid, Barcelona, Zaragoza, Cádiz, A Coruña och Santiago de Compostela. Ett år har gått sedan dess och mycket har hänt. I de städer där rörelsen kom till makten har man kunnat genomföra vissa saker men också stött på motstånd.

Det politiska landskapet i Spanien har även förändrats av det faktum att en majoritet i regionsparlamentet i Katalonien kräver självständighet inom två år. Det nationella parlamentsvalet i december ledde dessutom till ett dödläge som ser ut att kräva nyval. Aktivisterna inom den municipala rörelsen står mitt i en okänd situation där allt verkar möjligt. Nedan följer tre texter av medlemmar i nätverket *Fundación de los Comunes* som tidigare publicerats i den spanska veckotidningen Diagonal under den gemensamma rubriken *Municipalismens utmaningar*. Förhoppningsvis kan de ge en inblick i de erfarenheter rörelsen haft och de svårigheter och motsägelser den tampas med.

Marisa Pérez Colina i Madrid

För municipalismen finns ingen tidigare utstakad kurs, allt är kamp och utma-

ningar. För att kunna ta sig an denna resa utan att gå på grund under de första stormarna, måste denna otroliga möjlighets skepp (vars galna besättning föresatt sig att återta politiken som verktyg för en genomgripande strukturell förändring) snarast slänga rädslor överbord, fylla lasten med demokratiska praktiker och aldrig någonsin tappa kursen.

Kursen är alltid den samma: lösgöra kommunerna från den plundring som gör allt till varor. Befria dem från konkurrensen mellan områden. Konfrontera privatiseringarna, stölden av det gemensamma, genom återkommunalisering utifrån en princip om gemensamt ägande [*remunicipalización comunitaria*]. Städer och byar ska inte vara några få personers affärsverksamhet. De ska vara platser för samlevnad, där befolkningar återtar de resurser som tillhör dem: grundläggande nyttigheter som bostäder, vatten, luft, sjukvård, utbildning, transport, kultur etc. Dessa ska vara samhällelig egendom som är omöjlig att privatisera, som är åtkomlig för alla, oberoende av inkomstnivå, kön, funktionsskillnader, etniskt ursprung, etc. Demokratiskt förvaltad och hållbar – det handlar om att förbättra livet här och nu samtidigt som framtiden garanteras.

De demokratiska experimenten har flera vägar. Vi måste upphöra med representerande samhällen (det politiskas autonomi) för att i stället bli invånare som är aktivt involverade i vår gemensamma politik (självstyre). Men detta är inte så mycket ett uppdrag för dem som i nuläget representerar oss, de så kallade förändringskandidaturerna [*candidaturas del cambio*], som ett fortlöpande arbete för den municipala rörelsen. Rörelsen byggs först och främst utanför institutionerna. Institutionernas roll, när krafterna för förändring fått makt (makt att skapa, inte att köra över invånarna), är inte så mycket att förmedla eller att lyssna som att lösa upp sig. Att ge fler röst och att lämna över stafettpinnen när det gäller beslutsrätt. Att stimulera folks organiseringsprocesser och självbestämmande där sådant brister (i kvarter, föreningar eller andra initiativ), fördela resurser, generera nya juridiska ramverk, sätta verkliga mekanismer för beslutsfattande (informerande, kollektiva, mångfaldiga) på plats.

Och framför allt; att inte vara rädd. De personer som under denna övergång fått till uppgift att fungera som samhällets drivremmar måste på sina poster i institutionerna försvara det emancipatoriska projektet utan komplex. Det är därför de fått mandat. Deras blick måste ständigt riktas mot dem som satsade på dessa kandidaturer som verktyg för att ta tillbaka städerna. Mot den sociala väv som potentiellt kan organiseras och som utgör rörelsens bas och dess enda verkliga stöd, i stället för uppåt mot den rådande makten. Vare sig det rör sig om den ekonomiska oligarkin eller korrupta politiska partier med sina nätverk av manipulerande media.

Juan Díaz Ramos i Málaga

Att delta i politiska val har tvingat in oss i en främmande terräng med nya lärdomar, praktiker och utmaningar. Våra måttliga men värdefulla framgångar gav oss fyra representanter i kommunfullmäktige och en representant i provinsens fullmäktige [4]. Efter några initiala månader som vi kan kalla en nödlandning i institutionerna, har vi nu haft tid att acklimatisera oss till den nya omgivningen. Här styr högerpartiet PP i minoritet men med gott stöd av sin krycka: partiet Ciudadanos. Det har inneburit att vi kunnat limma ihop majoriteter som sagt ja till bra politiska förslag, men också att vi kunnat konstatera institutionernas begränsningar, eftersom dessa motioner knappt verkställs. Allt detta leder oss till att fundera på behovet av att träda in i en ny fas.

Den nya fasen handlar om att återvända till vårt ursprung: gatan och självorganiseringen, men nu med utgångspunkt i en ny verklighet. Vi har styrkan i de resurser och det inflytande som närvaron i institutionerna ger, men måste också förhålla oss till det institutionella arbetets begränsningar och faror. Faror som att absorberas av institutionerna och glömma varifrån vi kom; hägringen att allt kan lösas genom dem; att vänja sig och bli beroende av de faciliteter och resurser som de medför; att i avantgardistisk feberyra ta initiativ och agera snabbt, utan att räkna med de berörda personerna och därmed förhindra självorganiserande processer.

”Rörelsen byggs först och främst utanför institutionerna. Institutionernas roll är inte så mycket att förmedla eller lyssna som att lösa upp sig.”

Vår *utmaning* för denna nya etapp är att ta itu med stadens problem: ekonomin, demokratin och transparensen i styret, hållbarhet för invånare och miljö, kultur, egendom etc. Allt detta med tillskott från institutionernas resurser och mekanismer, som kan underlätta civilsamhällets självorganisering. Vi måste ta den zapatistiska premissen om att *leda genom att ledas* på allvar.

Det är uppenbart att denna utmaning inte är vare sig liten eller enkel. Vi står inför en mängd svårigheter. Till att börja med ett samhälle som är mycket ostrukturerat och uppdelat, där de sociala banden är avslitna efter det långa nyliberala tidevarvet och alla gentrifieringsprocesser. Ett samhälle där det ibland finns mer kontakt virtuellt än fysiskt. Där sociala relationer oftare kommer av att dela en uppfattning eller hobby, än av att vara grannar. I denna kontext är det en utmaning att återskapa territoriella gemenskaper på kvartersnivå, men samtidigt anar vi en stark kraft att utforska. Att återställa gemenskapen är inte lätt när vanan att dela, att skapa tillsammans, att samarbeta har gått förlorad. Att bygga upp gemenskap låter bra, men tvingar oss också att lämna vår comfort zone. Utanför den finns många positiva överraskningar men också negativa. Där finns samhället i hela sin mångfald: med sin konkurrens, sin sexism, sin individualism… Med sina många

Municipalism handlar om att bygga ett demokratiskt samhälle utifrån det lokala. Medborgarråd i byar, städer och stadsdelar går ihop i en federation som ersätter staten.

Oligarki betyder att några få personer styr genom att ha tillgång till kapital eller en ärvd titel

ismer som vi inte gillar. Vi har i åratal med stora svårigheter och olika nivåer av framgång försökt få bort dessa hos oss själva och våra organisationer.

Gemenskapen är full av individuella, konkreta, vardagliga och brådskande problem. Det kan få en att tappa fokus på det kollektiva, globala och strategiska. Mikronivån kan få oss att falla ner i akut välgörenhet och individualisering. För att börja ta oss an denna utmaning har vi tänkt falla tillbaka på och experimentera med två konkreta anordningar. Det innebär att återvända till erfarenheterna från den autonoma rörelsen i slutet av 1900- och början av 2000-talet.

Till att börja vill vi återuppta sociala och kulturella grannskapscenter [*Centro Social-Cultural-Vecinal*], som vi i Málaga kallar *kupor*. Det innebär rum med dragningskraft; för möten, kontakter, experimenterande och självstyre. För att skapa gemenskap – svärmens gemenskap. Kuporna gestaltar sig alltså som smältdeglar för lokalsamhället, oberoende av kopplingar till Málaga Ahora [5]. Risken är att centren suger in oss i förvaltning, gruppkonflikter och gör oss bekväma. I så fall tappar de sin innebörd och sitt syfte, som är att nå ut och främja gemenskap. En annan risk är att vi inte lyckas tränga in i lokalsamhället. Att man uppfattar oss som ännu ett parti och det sociala centret som en partilokal.

Vi vill också återuppta praktiker från den senaste tiden, kontor för sociala rättigheter [*Oficinas de Derechos Sociales*], kontor för boende [*Oficinas de Vivienda*], eller andra strukturer för inbördes hjälp. Detta förutsätter att det möjligt för oss att träda in i *utanför*, i lokalsamhället. Som i de tidigare exemplen är målsättningen att via det individuella problemet nå den kollektiva problematiken, och därifrån en process mot självorganisering av de som drabbas. Praktikerna kan komma att bli mycket olika beroende på problemen och processerna: sociala fackföreningar, kollektivhus, nätverk för inbördes hjälp, konsumentnätverk, urban odling, lokala valutor, kooperativ...

Man skulle kunna tänka att vi satsar på fel häst, när vi föreslår en återgång till det vi gjorde innan stormandet av institutionerna. Vi kan emellertid inte bortse från de resurser, inflytande, legitimitet, tillväxtpotential och möjlighet till kommunikation med allmänheten som tillgången till institutionerna har gett oss. Målet blir alltså att utforma en partirörelse på stadsnivå utan att glömma de andra stora utmaningar vi ännu har att ta oss an: att konstruera nätverk av rörelser på andalusisk, statlig och europeisk nivå.

Raúl Sánchez Cedillo i Madrid

Vilka är de främsta utmaningarna för den municipalism som nu representeras i institutionerna? Här behövs ett tillägg: representeras, det är sant, men inte med ensamrätt och inte nödvändigtvis uttalat. Representationen kan vara missvisande. Municipalismen får till exempel inte begränsas till att vara en domän för institutionell motmakt i de stora städerna – i relation till den centrala regeringen eller regionstyrena. Då förringas de små kommunerna och de mindre betydelsefulla regionerna.

Municipalismens roll består i skrivande stund av att uttrycka rätten till staden som en konstituerande handling av stadens invånare. Denna rätt till staden kan inte uttryckas om de nya kommunerna inte tar stora språng i riktning mot att administrationen av dem återerövras av organiserade stadsbor. Fokus måste ligga på deltagande underifrån i beslutsfattandet (vilket inkluderar folkomröstningar i viktiga frågor), gemensamma företag som konkretiserar stadsbornas samarbeten (från kulturell produktion till vård- och omsorgsarbete, via ekologiskt jordbruk och självstyrda sociala center) och demokratisk kontroll underifrån och ovanifrån av det urbana rummet (kontroll av fastighetsbolag, finansiella organisationer, storföretag och administration).

De program för medborgerligt deltagande som lanserats i Madrid och Barcelona är ett verktyg. Men de kommer bara att fungera om de minoriteter som är engagerade för rätten till staden använder dem som hävarm för att skapa medborgerlig motmakt. En motmakt kapabel till att påverka majoriteterna och därmed kan pressa det kommunala styret att *leda genom att ledas*.

Municipalismen har förutsättningar att vända upp och ner på de existerande strukturer för ekonomisk och politisk makt som finns mellan metropolerna i Spanien och Europa. Att *vända upp och ner på* innebär då att översätta denna maktstruktur till en struktur av ömsesidigt beroende mellan städerna. En struktur som kan utgöra basen för en konstituerande federalism. Denna städernas federalism är den topologiska struktur för organisering av makt som bäst svarar mot en politisk realitet bortom nationalstaten och nationens abstrakta rumslighet. Den är en hörnsten för en europeisk federation av autonoma motmakter. Det europeiska misslyckandet beror ju i stor utsträckning på nationsstaternas politiska eliters motstånd mot att lämna över sin suveränitet till andra politiska maktorgan.

Samtidigt kan vi inte tänka på en europeisk union eller federation som en federation lik USA, då den består av olika nationer. Inte heller som en sorts megakonfederation av schweiziskt snitt, då den helt saknar strukturell enhetlighet och kapacitet att nå konsensus för politiska beslut. Men den kan byggas upp som en federation av metropoler, regioner och länder (inte nationer). I denna federation kan massan garantera motstånd mot maktens monarkiska tendenser och de europeiska städernas strukturella likheter kan möjliggöra samarbete och förbindelser på ett helt nytt sätt.

[1] I bemärkelsen lokal statlig institution. Inte att förväxla med *comuna*, som betyder kommun i bemärkelsen plats med egendomsgemenskap.
[2] Mer om detta i *Vi började återta de räddade bankernas byggnader, byggnad för byggnad*, Brand #2, 2015.
[3] Partiet bildades av en handfull Laclau-inspirerade akademiker och partimedlemmar från fjärde internationalen.
[4] Provinsen är en administrativ nivå mellan kommunen och regionen i Spanien.
[5] Málaga Ahora är den lokala municipalistiska plattformen i valet 2015.

Viktor Mauritz är aktivist i Allt åt Alla Uppsala och före detta Madridbo

Federalism är ett politiskt system där lokal eller regional nivå bestämmer över den centrala nivån. Detta skiljer sig från till exempel Sverige, där riksdagen (central nivå) bestämmer över regioner och kommuner (regional/ lokal nivå).

En konfederation är en union där alla parter som gått med har kvar sitt självbestämmande. En federation liknar en konfederation, men i federationen har den centrala nivån mer makt.

Text: Janet Biehl, ursprungligen publicerad i New Compass Press 7 april 2015
Översättning: Tim Wetterek Andersson
Illustration: Leodan Rodrigues

Ekonomins kommunalisering

Vilka ska äga de gemensamma resurserna och hur ska det förvaltas? Kan kooperativ undgå kapitalistisk konkurrens? Janet Biehl går igenom den frihetliga kommunalismens ekonomiska grunder.

Medan revolutionen i Rojava fortsätter har ekonomins natur diskuterats en hel del. Som jag har skrivit tidigare så eftersträvar Rojava en social ekonomi baserad på kooperativ. De senaste veckorna har flera personer frågat mig om Murray Bookchins idéer om ekonomin: Vad är de ekonomiska aspekterna av frihetlig kommunalism? Jag har satt ihop en summering av hans tänkande här, baserat på källorna i slutet av artikeln.

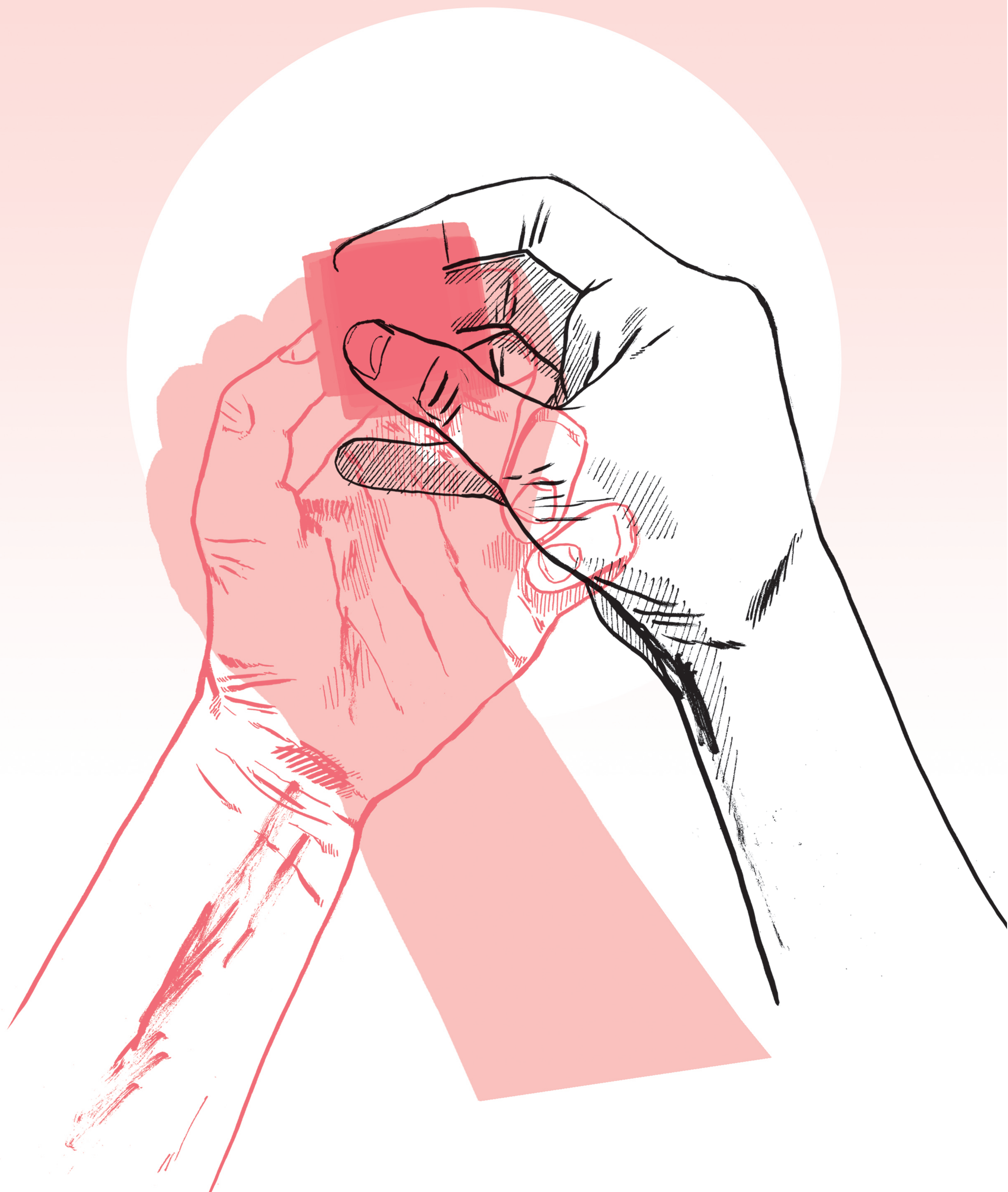
I en kapitalistisk ekonomi är produktionsmedlen – industri – såväl som land, rå- och raffinerade material och finansiell rikedom koncentrerade i privata händer. Alternativet är en social ekonomi, där äganderätten till sådan egendom – helt eller delvis – flyttas till samhället i helhet. Avsikten är att skapa ett alternativt samhälle, att sätta det ekonomiska livet i direkt styrning av de män och kvinnor som är väsentligen inblandade i det. Ett alternativt system skulle vara ett som både har begäret och förmågan att förkorta eller eliminera profitsökande till fördel för humanistiska värderingar, praktiker och institutioner. Som Murray Bookchin påpekade kan en social ekonomi ta flera former.

Kooperativ

Kooperativ är småskaliga företag som är kollektivt drivna och ägda. Det kan vara produktionskooperativ eller så kan det vara kollektiviserade och självstyrande företag så som anarkosyndikalisterna förespråkade. Deras interna struktur av delande överskuggar uppkomsten av delande i ett bredare samhälle.

På 1970-talet var det många amerikanska radikaler som formade kooperativ, där de hoppades på att kunna konstituera ett alternativ till de storskaliga bolagen och till slut kunna ersätta dem. Bookchin välkomnade denna utveckling. Men när årtiondet hade nått sitt slut märkte han att fler och fler av de en gång radikala ekonomiska enheterna blev intrasslade i den kapitalistiska ekonomin. Medan kooperativens interna strukturer fortsatte att vara beundransvärda insåg han att de precis som alla andra skulle bli små företag, med sina egna särintressen och sitt konkurrerande med andra företag, till och med med andra kooperativ.

I två århundraden har kooperativ alltför ofta blivit tvungna att anpassa sig till vad marknaden dikterar, oavsett vad avsikterna hos deras grundare och förespråkare har varit. Först blir ett kooperativ intrasslat i nätet av utbyten och

kontrakt. Sedan upptäcker det att rent kommersiella konkurrenter erbjuder samma varor som det själv, men till lägre priser. Precis som andra företag märker det att det för sin överlevnads skull måste konkurrera genom att sänka sina priser, så att det kan vinna över kunder till sig. Ett sätt att sänka sina priser är att växa i storlek för att kunna ta ut ekonomisk vinst på en större skala. Alltså blir kooperativet tvunget att växa, det blir till och med ”tvunget att växa eller dö”. Till och med de mest idealistiskt motiverade kooperativen kommer att behöva inkorporera eller bjuda under sina konkurrenter för att inte stänga ner. Med andra ord, de kommer att bli tvungna att uppsöka profit på bekostnad av humana värderingar. Konkurrensens imperativ kommer gradvis att omstrukturera kooperativen till kapitalistiska företag, även om de är kollektivt ägda och drivna. Även om kooperation är en viktig del av en alternativ ekonomi, är kooperativ i sig otillräckliga för att utmana det kapitalistiska systemet.

Bookchin argumenterade att i själva verket är vilken privat ägd ekonomisk enhet som helst – oavsett om det styrs kooperativt eller genom chefer eller om det är ägt av arbetare eller aktieägare – mottagligt för assimilation, vare sig dess medlemmar gillar det eller inte. Så länge kapitalismen existerar kommer konkurrensen kräva av företagen att söka efter lägre kostnader (inklusive kostnad för arbete), större marknader och övertag mot sina konkurrenter för att kunna maximera sina vinster. De kommer allt mer att värdera människor för deras produktivitet och deras konsumtion snarare än efter andra kriterier.

Offentligt ägande

En äkta socialiserad alternativ ekonomi skulle vara en där jakten efter profit skulle vara åtstramad eller ännu bättre, tillintetgjord. Eftersom ekonomiska enheter är inkapabla till att avhålla sig ifrån sitt inbyggda profitsökande så måste de bli utsatta för kontroll utifrån. Därför måste alternativa ekonomiska enheter, för att undvika assimilering, existera i ett socialt sammanhang som minskar profitsökandet externt. De måste bli inbäddade i ett större sammanhang som har makten att inte bara tygla ett specifikt företags jakt efter profit, men att kontrollera det ekonomiska livet på ett generellt plan. Inget socialt sammanhang där kapitalismen tillåts existera kommer någonsin framgångsrikt kunna stävja profitjakten. Kapitalismens expansionistiska krav kommer alltid att försöka stjälpa de externa kontrollerna, den kommer alltid att konkurrera, den kommer alltid pressa på expansion.

Ett sådant samhälle måste vara ett som ”äger” de ekonomiska enheterna själv. Alltså, det måste vara ett samhälle där socialt betydelsefull egendom – produktionsmedlen – är placerade i händerna på offentlig kontroll, eller såtillvida ägande fortfarande existerar, under offentligt ägande.

Begreppet offentligt ägande är inte ett populärt uttryck idag, eftersom för många associerar det med statssocialism, till exempel Sovjetunionen. Nationalstaten exproprierar privat egendom och blir dess ägare. Statligt ägande leder förr eller senare till tyranni, vanskötsel, korruption – till allt förutom en gemensam kooperativ ekonomi.

Frasen ”offentligt ägande” antyder ett ägande av folket, men statsägande är inte offentligt eftersom staten är en elitistisk struktur som står över folket. Nationaliseringen av egendomar ger inte människor kontroll över det ekonomiska livet; det förstärker endast statens makt med ekonomisk makt. Den sovjetiska staten tog över produktionsmedlen och använde dem för att stärka sin makt, men den lämnade de hierarkiska strukturerna av auktoritet intakta. Den större delen av allmänheten hade lite, eller ingenting att göra med besluten som togs över deras ekonomiska liv.

Kommunalisering

Äkta offentligt ägande skulle behöva vara ägande av folket självt.

Det var precis det som Bookchin förespråkade som alternativ: en äkta form av offentligt ägande. Ekonomin är varken privat ägd, inte heller uppdelad i små kollektiv, inte heller nationaliserad. Snarare kommunaliserad – placerad i gemensamt ägande och kontroll.

Kommunalisering av ekonomin betyder att ägandet och hanterandet av ekonomin sker av medborgarna. Ägandet skulle exproprieras från de ägande klasserna till medborgarnas församlingar och konfederationer (agerande som en dubbelmakt) och placerade i händerna på lokalsamhället, att användas till allas bästa. Medborgarna skulle

”Även om kooperation är en viktig del av en alternativ ekonomi, är kooperativ i sig otillräckliga för att utmana det kapitalistiska systemet.”

bli kollektiva ”ägare” av samhällets ekonomiska resurser.

Medborgarna skulle formulera och godkänna en ekonomisk politik för samhället. De skulle ta beslut om det ekonomiska livet oavsett deras yrke eller arbetsplats. De som arbetade i en fabrik skulle delta i att formulera politik till inte bara deras egen fabrik utan till alla fabriker – och till lantbruk också. De skulle delta i detta beslutsfattande, inte som arbetare, inte som bönder, tekniker, ingenjörer eller experter, utan som medborgare. Deras beslutsfattande skulle inte ledas av handelns eller ett specifikt företags eller yrkes behov – utan av behoven i samhället i stort.

Församlingarna skulle rationellt och moraliskt fastställa behovsnivåerna. De skulle fördela de materiella medlen som behövs i livet så att de uppfyller grundsatsen i de tidiga kommunistiska rörelserna ”Av var och en efter förmåga, till var och en efter behov.” På det sättet skulle varenda en i gemenskapen kunna ha tillgång till de medel som behövs för överlevnad, oavsett vilket arbete han eller hon var kapabel till att utföra.

Dessutom så skulle medborgarförsamlingarna, som Bookchin en gång skrev, medvetet se till att individuella företag inte konkurrerade med varandra; istället skulle de ekonomiska enheterna bli tvungna till att hålla fast vid de etiska bestämmelserna av kooperation och delande.

I större geografiska områden skulle församlingarna vara tvungna att skapa

ekonomiskt politiska beslut genom sina konfederationer. Rikedomen som exproprieras från de ägande klasserna skulle omfördelas, inte bara i en kommun, utan till alla kommuner i en region. Om en kommun skulle försöka att ta allt för sig själv, på bekostnad av de andra, skulle konfederationerna ha rätten att förhindra den att göra detta. En grundlig politisering av ekonomin skulle på detta viset förlänga den moraliska ekonomin på en regional skala.

Som Bookchin slog fast, i en kommunaliserad ekonomi; "Skulle ekonomin sluta att vara enbart en ekonomi i dess strikta bemärkelse – vare sig som 'företag', 'marknad', 'kapitalist', 'arbetarkontrollerat' företag. Det skulle bli en egentlig politisk ekonomi: den grekiska 'polis'ens eller pariskommunens ekonomi." Det skulle bli en moralisk ekonomi, vägledd av rationella och ekologiska stolpar. Ett ethos av offentligt ansvarstagande skulle undvika ett slösaktigt, odelat och oansvarigt förvärv av varor, såväl som ekologisk förstörelse och brott mot mänskliga rättigheter. De klassiska idéerna om balans och gränser skulle ersätta det kapitalistiska tvånget till expansion och konkurrens i jakten på profit. Kommunen skulle värdera människor, inte för deras produktion eller konsumtion, utan för deras positiva bidrag till det gemensamma livet.

Janet Biehl är författare till flera böcker om socialekologi, municipalism och demokratisk konfederalism. Hon arbetar för närvarande på Murray Bookchins politiska biografi.

Mer läsning om kommunaliserad ekonomi:

Murray Bookchin, *Municipalization: Community Ownership of the Economy*, Green Perspectives 2 (1986)

Murray Bookchin, *The Rise of Urbanization and Decline of Citizenship* (San Francisco: Sierra Club Books, 1987), s. 260–65. (Den här boken blev sedan återutgiven under titlarna *Urbanization Against Cities* och *Urbanization Without Cities*.)

Janet Biehl, *The Politics of Social Ecology: Libertarian Municipalism* (Montreal: Black Rose Books, 1998), kapitel 12.

Text: David Sundqvist och Måns Ljungstedt
Illustration: Nike Spengler

Gårdsbutiker, mjölkbarer och olympiska spel: framväxten av en gränsöverskridande rörelse i Polen

På senare tid har en social och differentierad urban rörelse vuxit sig stark i Polen. David Sundqvist och Måns Lundstedt tecknar historien bakom, från utomparlamentariska strategier till marknadsliberala ingrepp i stadsrummet.

När invånarna i Kraków gick hemifrån för att rösta i EU-parlamentsvalet 2014 låg många personers fokus på långt mer lokala frågor. Vid sidan om de vanliga valsedlarna tilläts nämligen befolkningen att rösta om huruvida staden skulle, som kommunen ville, ansöka om titeln som värdstad för 2022 års olympiska spel. Folkomröstningen resulterade i ett nej till kommunens förslag och utgjorde därmed en seger för den lokalt baserade rörelse som motsatte sig utvecklingen av Kraków till nyliberal eventstad.

Folkomröstningskampanjen är bara ett exempel på en urban social rörelse som på senare tid haft framgångar i Polen. Parallellt med händelserna i Kraków kombinerade aktivistgrupper i hela landet defensiva strider mot ingrepp i stadsrummet, med offensiva ansatser för lokal demokrati och medbestämmande. Runt omkring dessa kamper skapades det i bostadsområden fria föreningslokaler, cykelverkstäder och kooperativ. I alla dessa sammanhang utforskade deltagarna nya politiska former, där ideologi ersattes med en situationsgrundad pragmatism.

Innan vi går vidare kan det dock vara bra att ta ett steg tillbaka. En aktivist i Poznań beskriver utvecklingen av rörelsen som framväxten av två ben. Det ”långa benet” utgörs av den anarkistiska ockupationsrörelse som växte fram i samband med kommunistregimens fall i slutet av åttiotalet. Det ”korta benet” härstammar i sin tur från åren efter millennieskiftet, och utmärks av större ideologisk bredd. Även om den anarkistiska rörelsen är nog så intressant i sig (läs till exempel Dominika Polanskas gnista på Brands hemsida från 20/10 förra året), så intresserar vi oss i första hand för det korta benet och dess historia. Innan vi går närmre in på detta ska vi dock ge en kort överblick över två tätt sammankopplade faktorer som varit viktiga för båda benen: den utomparlamentariska politiska arenans utveckling och den ökade närvaron av marknadsliberala processer i det polska stadsrummet.

När Polen demokratiserades sköt antalet frivilligorganisationer i höjden. Förutom att de faktiska möjligheterna att organisera sig utökades avsevärt, fanns också omfattande ekonomiskt stöd att hämta för de aktörer som ville bli en del av det nya polska civilsamhället. De ekonomiska incitamenten ledde dock till professionalisering, och deltagande i politiska organisationer blev så småningom ett strategiskt karriärsval för ett

litet antal högutbildade. Det Polen som just innan kommunismens fall tagit sig uttryck i massdemonstrationer och livliga sociala rörelser doldes därmed under expertuttalanden och formalia.

Med nittiotalets slut och det nya årtusendets början kom pendeln dock att svänga tillbaka. I Polen, liksom i många andra östländer, innebar millennieskiftet att ett decennium av snabb ekonomisk utveckling ersattes av recession och åtstramningspolitik. Konsekvenserna blev omfattande nedskärningar och påskyndad privatisering av fastigheter och offentliga platser. Samtidigt drev en investeringsboom i innerstäderna upp både markvärden och hyror. Eftersatta fastigheter och grönområden blev speciellt utsatta för exploatering, vilket bäddade för en ny typ av konflikter om stadsrummet.

Warszawa var en av de städer i Polen där utvecklingen av det “korta benet” kom att ske tidigt. Med start 2003 gick en grupp grannar samman för att förhindra att parken i deras närområde skulle bebyggas och därmed försvinna. Som ett resultat av konflikten bildades ett bestående nätverk av boende. Genom nätverket arrangerades grannskapssammankomster vid jul och nyår, samtidigt som de boende kontinuerligt arbetade mot kommunen för att påverka utvecklingen av den fysiska närmiljön. När en så kallad ”mjölkbar” (en typ av restaurang som serverar billig mat) riskerade att vräkas deltog grannskapsgruppen, tillsammans med många andra organisationer, i en uppmärksammad ockupationskampanj. Ockupanterna segrade och efter kampanjens slut har mjölkbaren kunnat drivas vidare, dock i regi av ett privat företag men fortfarande till subventionerat pris.

Över tid kom grannskapet och närområdet som grund för politisk aktivism att spridas till de flesta polska städer. Som en följd av deras ökande antal blev det också vanligare att enstaka grannskapsgrupper gick ihop med varandra för att täcka större områden. Detta illustrerades bland annat av organisationen My Poznaniacy (ung. ”Vi Poznańbor”), som redan 2007 försökte sammankoppla grannskaps- och kommunnivån. Inom ramen för My Poznaniacy bekämpade aktivisterna på juridisk väg exploateringen av stadens grönområden, samtidigt som de förordade en mer ideologisk urban politik, med grund i ekologi, deltagardemokrati och lokal beslutsrätt.

När 00-tal övergick i 10-tal blev det allt tydligare att grannskapens politiska villkor var beroende av utfallet på högre politiska nivåer. Många av de konflikter som aktiverade aktivisterna härstammade från oklar exploateringslagstiftning, och en upplevd (för att inte säga faktisk) rättsosäkerhet i förhållande till kommersiella aktörer. Förutom de lagmässiga begränsningarna hade grupperna också kommit i kontakt med kommunala institutioner och därmed konfronterats med beslutsordningens begränsningar. Aktivisterna runt om i Polen konstaterade helt enkelt att för att kunna vinna lokala kamper behövdes det nationell representation. Av den här anledningen bjöd My Poznaniacy 2011 in grupper från andra städer till ett första nationellt möte.

Kongressen för urbana rörelser (KfUR) som mötet kom att kallas, skulle få en central roll i den urbana rörelsens fortsatta utveckling. På mötet fastställdes ett gemensamt manifest för rörelsen, i vilket nio grundteser för en urban politik definierades. Teserna utgick i stora drag från det politiska program som utvecklats i Poznań ett antal år tidigare, och bidrog till att sammanföra rörelsens olika uttryck. Med en gemensam berättelse förstärktes rörelsens identitet, och slagordet “Rätten till staden” kunde nu användas i en bred skara konflikter.

Det första mötet 2011 följdes av årliga möten både 2012 och 2013, där deltagarna gemensamt koordinerade lokala aktiviteter och utarbetade strategier för lobbyarbete riktat mot det nationella parlamentet. Några av deltagarna på kongressen tilläts också delta som konsulter när det nationella parlamentet skulle utveckla en ny policy för lokala utvecklingsprogram. Samtidigt fortsatte aktiviteten på lokal nivå, där allt fler kamper inordnades under en berättelse om det urbana och gemensamma.

Som så många andra framgångsrika sociala rörelser hamnade aktivisterna nu vid ett vägskäl. Hur skulle det nyvunna inflytandet förvaltas? Hur skulle rörelsen kunna stärkas? I det här läget valde många grupper att rikta sitt fokus mot de lokala och regionala parlamenten, och 2014 omvandlades KfUR till koordineringsmotor för en rikstäckande valplattform.

Utvecklingen stod inte oemotsagd. Förutom rent formella konsekvenser – till exempel att KfUR:s reguljära årsmöte ställdes in – så gav vändandet till

”Det Polen som just innan kommunismens fall tagit sig uttryck i massdemonstrationer och livliga sociala rörelser doldes därmed under expertuttalanden och formalia.”

institutionerna även upphov till tvister av mer djupgående art. För det första utgjordes den parlamentariska strategin till stor del av personvalskampanjer, vilket betydde att den horisontellt ordnade rörelsen behövde utse representanter. För det andra innebar formuleringen av ett bredare politiskt program att en del av rörelsens tidigare ideologiska pragmatism sattes på undantag. Själva deltagandet i parlamentariska val försvårade också det som tidigare varit ett relativt oproblematiskt samarbete mellan aktivister med olika inställning till staten och statens institutioner. Till sist ökade valkampanjen avståndet mellan grannskapsgruppernas lokala nivå och kongressens nationella.

Som brukligt producerade valkampanjen både vinnare och förlorare. I vissa städer kunde kandidater nå mycket långt (t. ex. i Gorzów Wielkopolski, där en kandidat knuten till rörelsen kammade hem borgmästartiteln), medan andra visade sig vara betydligt svårare att vinna (t. ex. i Kraków). En spridd uppfattning efter valet var också att många kandidater hade utnyttjat rörelsens strukturer och goda rykte för att själva göra politisk karriär.

I det politiska landskap som framträdde efter valrörelsen tycks den urbana rörelsen ännu inte ha hittat sin plats. Även om många grupper är fortsatt aktiva, så tycks aktiviteten i allmänhet ha avtagit. Mot bakgrund av den senaste tidens rikstäckande kampanjer för demokrati och kvinnors rättigheter har

heller inte ”Rätten till staden” kunnat bibehålla sin plats som ledstjärna för progressiv politik i Polen.

***

Det är möjligt att avfärda den urbana rörelsen som ytlig och medelklassprägglad. Detta är heller inte en helt felaktig iakttagelse, i den mån rörelsen arbetar för att försvara en någorlunda ekonomiskt gynnad grupps ”urbana livskvalitet.” Det är också möjligt att förstå delar av rörelsens aktiviteter som pastischartad NIMBY-verksamhet. Båda dessa tolkningar är dock grova felskattningar, och missar den potential och radikalitet som gömmer sig bakom vissa problemställningar som ibland kan framstå som antingen förenklade eller svävande.

Som vi redan nämnt kan den urbana rörelsen i sina bästa stunder ses röra sig in och ut ur det politiska systemets olika nivåer. Misslyckade försök att stoppa byggbolagens exploatering ledde grannskapsaktivister till insikt om behovet av mer organisering. För att ytterligare möjliggöra de boendes rätt till lokalt självbestämmande agerade grupperna på stadsnivå för att åstadkomma lagändringar. Personer knutna till rörelsen kandiderade till lokala och regionala församlingar, samtidigt som större grupper lobbade mot det nationella parlamentet. Även om utfallet inte riktigt tycks ha träffat målet, så är det nog intressant att titta på hur rörelsen utnyttjade de möjligheter som de olika politiska nivåerna erbjöd, och hur detta ständigt syftade till att främja en mångfald av lokala uttryck.

I ett samhälle som i stort sett saknar politiska massrörelser, och där de sociala rörelserna länge dominerats av små elitgrupper, utgör den urbana rörelsen ett undantag och ett försiktigt tecken i riktning mot en möjlig framtid. I spridda försök att utmana den nyliberala styrningen av det gemensamma rummet är rörelsen i sanning progressiv. Och i dess omfamnande av horisontellt beslutsfattande, lokal demokrati och i framträdandet av betydelsen av det allmänna skapas visioner och idéer om det egna områdets utveckling och om den stad som skulle kunna vara. När dessa visioner grundas i konkreta konflikter, i segrar och förluster, ges utrymme åt den förkroppsligade erfarenheten, snarare än i dogmatisk ideologi eller förvaltningsmentalitet. Genom att medvetet spela med det polska samhällets politiska struktur har man ibland lyckats överbrygga konflikten mellan parlamentarisk och utomparlamentarisk politisk aktivitet.

Den urbana rörelsen i Polen ger i lika stor utsträckning uttryck för löften som för svåra utmaningar. Å ena sidan presenteras ett nytt sätt att göra vänsterprogressiv politik på. Å andra sidan ser vi också svårigheterna i att upprätthålla informella strukturer och binda samman parlamentariska och utomparlamentariska metoder, på olika politiska nivåer. Oberoende av vad som händer med rörelsen i framtiden tycks den ha lyckats etablera sammanhang där en bred vänster satts i kontakt med en större grupp människor, där gemensamma kamper kunnat föras utifrån förenande behov, och där den stigande högerkonservatismen förhoppningsvis ska kunna mötas av nya organisationsformer, nya visioner, och nya sätt att leva tillsammans.

”Aktivisterna runt om i Polen konstaterade helt enkelt att för att kunna vinna lokala kamper behövdes det nationell representation.”

Text: Massa Critica
Översättning och omarbetning: Mathias Wåg
Illustration: Albin Törnberg

Laboratorium Neapel

Italienska staden Neapel har blivit ett laboratorium för en ny form av deltagande municipalism. Nu förbereder sig de sociala rörelserna, husockupanterna och stadsaktivisterna för att flytta fram positionerna ytterligare i lokalvalen i maj.

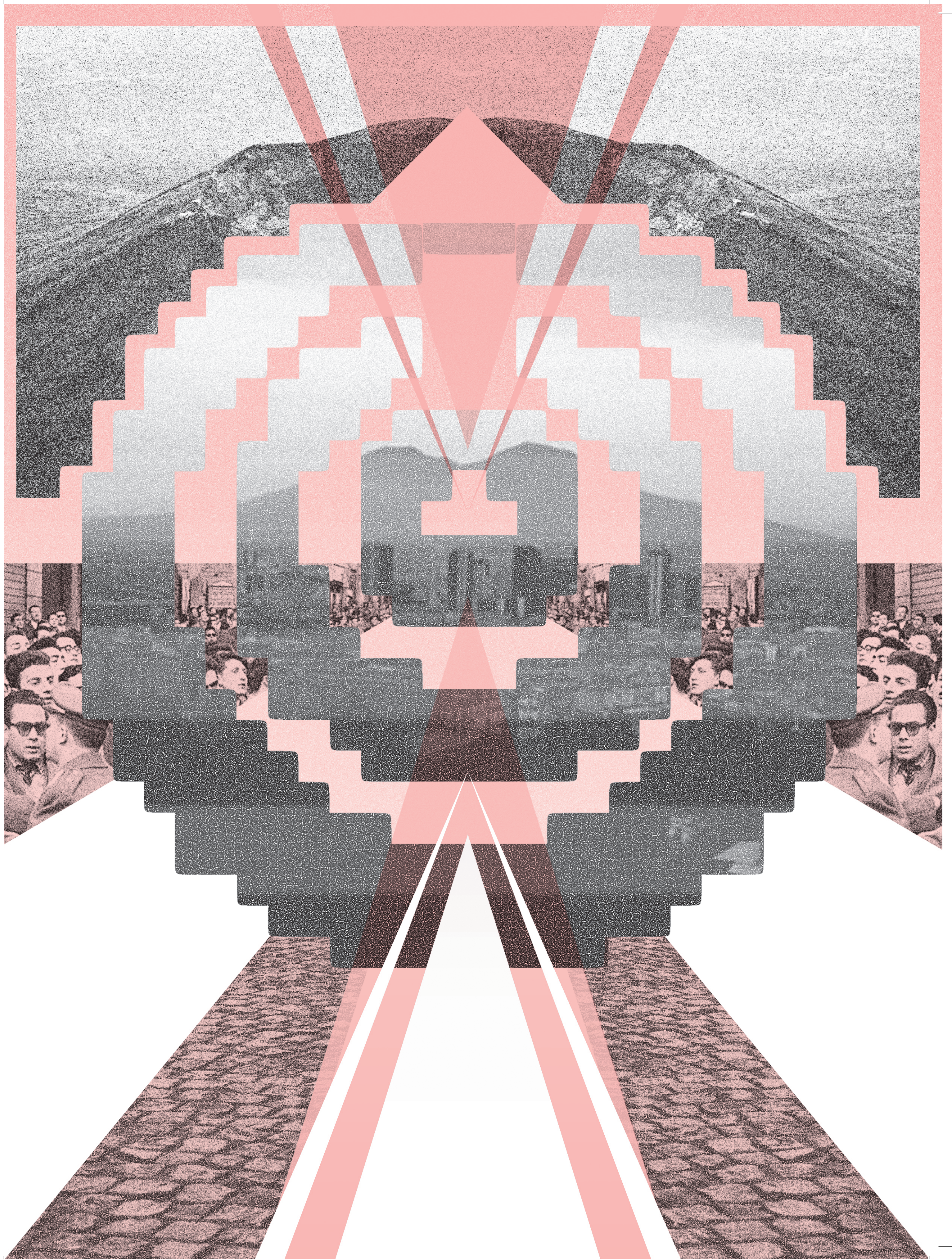
Kommunalvalet i Neapel närmar sig och Massa Critica tänker inte sitta tysta och titta på. De senaste månaderna har vi lyckats sätta en massa nätverk, energi, kunskap och lokaler i rörelse, initiativ i denna stad som alla bygger på att agera tillsammans, självorganisering, direkta aktioner och ömsesidighet. Vi har satt upp ett enkelt gemensamt mål: vi ska sluta lida under politiska beslut som kommer ovanifrån och istället bestämma över oss själva, underifrån och tillsammans. Kamperna, behovet att göra motstånd och kraften att kunna ge sig in i det politiska spelet har lett oss in på den väg som vi följt under detta nya experiments första månader. Radikal demokrati, sociala rättigheter, gemensam välfärd, arbete, skola och miljörättvisa är de ledord som ligger till grund för det program som vi gemensamt skissar på, för ett Neapel för alla.

Reaktionen från medierna och stora delar av det politiska etablissemanget var förutsägbar. De har försökt ignorera, osynliggöra och diskvalificera oss. Reducera oss till en ny valallians. En av de många, och ofta sorgliga, sammanslutningar som trängs på den politiska marknaden. Vi är inte förvånade, det är ju så politiken fungerar nu för tiden, med kandidater med så skum bakgrund att de borde vara olanserbara, hemliga överenskommelser och tvära åsiktsbyten. I det tomrum som uppstått efter en utdöd politisk klass handlar allt nu om media och propaganda. Det finns inga politiska program eller vallöften som valkandidater kommer att försöka genomföra eller hålla sig till.

Det går inte att låta denna allmänna mystifiering av de frågor som kamperna drivit och rörelserna fört upp på den politiska agendan de senaste tio åren fortgå utan någon mottendens. Därför går det inte att vara passiv: vi behöver göra våra röster hörda och tala för oss själva.

Anomalin Neapel

Detta är vår utgångspunkt. Neapel har de senaste åren varit ett fantastiskt laboratorium med sociala och politiska experiment. Befriade lokaler, parker och trädgårdar, boendeockupationer, fritidsgårdar och folkkliniker, sociala verkstäder och nya kulturinstitutioner, stadsdelskommittéer och föreningar har vuxit upp som svampar över hela staden. Det har utvecklats en hel samhällsstruk-

tur redo att engagera sig och hävda sina rättigheter, en struktur som visar på ett frö till en annan möjlig värld, som bygger på solidaritet och ömsesidig hjälp, på delande och deltagande.

Under denna period, inte utan motsättningar och bakslag, har det i Neapel utvecklats en ny administrativ erfarenhet i kommunen som skiljer sig från det politiska landskapet i resten av Italien, med dess förstelnade traditioner av makt och klientilism. Under de tre senaste åren har kommunstyret upprättat en icke-repressiv relation till de olika initiativen underifrån av reapproprieringar av lokaler och demokrati, med samhällets mer utsatta och de delar av staden som lämnats utanför. Ibland har detta nya öppnare kommunstyre tagit sig avancerade former av politiskt experimenterande, utan att leda tillbaka till en formell legalitet. Stadens administration har börjat erkänna det som legitimt att arbeta gemensamt med rörelser, vilket öppnat för helt nya former att praktisera det demokratiska medborgarskapet.

I Rom och andra stora italienska städer har man valt motsatt väg, med tvångsvräkningar och repression mot de grupperingar som kämpar mot social ojämlikhet.

Vi kan alltså se att det i Neapel börjat utvecklas förutsättningar för att skapa en fördämning mot den auktoritära åtstramningspolitiken, som raserat och privatiserat den offentliga sektorn, förslavat välfärden under marknadens vinstdrivna logik och underkastat stadsutvecklingen under den privata spekulationen. Här har Neapel lyckats bromsa utförsäljningen av offentliga tillgångar och i vissa fall genom sociala kamper lyckats få dem att börja brukas på nytt.

Men allt som glimmar är inte guld och det är lämpligt att i denna analys lyfta några kritiska anmärkningar. De första åren med den ”orangea” kommunledningen kännetecknades av ett centralistiskt beslutsfattande utan några öppna involverande organ. Det har förekommit positioneringar och improviserade åtgärder, ett flertal dåliga politiska beslut och ett dåligt gensvar för de krav som kommer underifrån. Kommunledningen har varit ensam i sitt slag och lidit brist på en strategisk vision om hur samhällspolitiska allianser kan skapas.

Vi är medvetna om att vår tioåriga kampcykel bidragit till en vägran – och ett valskolkande – mot en hel politisk klass. Kamperna mot den brottsliga modellen av sophantering, studentrörelserna och de arbetslösas rörelse hjälpte till att skapa de sociala förutsättningar där Neapel för fem år sedan sade ”nej” till högern och den regressiva pseudovänstern. Dessa sociala rörelser och kamper har behållit en autonom och oberoende profil, inte låtit sig inlemmas under orangea flaggor, utan fortsatt sitt politiska arbete underifrån och i social opposition.

De senaste åren har mycket hänt. Och nu står vissa utmaningar inför oss.

Vår syn på kommunvalet – trots etablissemangets ansträngningar att sätta en stämpel på oss som vi inte känner igen oss i – är samma som det som alltid varit målsättningen för allt vi gjort gemensamt: att skapa rum för verklig demokrati och sociala framsteg, att det ska ske inbrytningar i de beslutande församlingarna av autonoma och oberoende initiativ som kommer underifrån. Även om högerns och center”vänsterns” framåtskridande är ett problem som måste bemötas, kan det centrala temat i dag inte begränsas till att vara ”mot högern och bortom vänstern”. Samtidigt kan vi inte vara, och har inte varit, likgiltiga inför risken för en backlash.

Den historiska situation vi befinner oss i kräver att vi går framåt, speciellt vad gäller relationen mellan institutioner och radikal demokrati, mellan sociala kamper och förmågan att ta horisontella politiska beslut underifrån. Det är dags att experimentera, att våga, att formellt och materiellt utmana de västerländska demokratiernas strukturer. Det är på detta plan som vi utmanar er alla att involvera er – även borgmästare Luigi De Magistris, som så ofta talat vackert om att medborgarna ska få delta.

Vi tror att det enda möjliga sättet att bemöta demokratins kris är att engagera sig i de miljöer som har gjort demokratin underifrån till sin reella praktik. Deltagandet kan inte stängas in i formella samråds- och dialogmodeller (svaga modeller för deltagande som påtvingas uppifrån). Deltagandet måste vara ett verktyg för att skaka de politiska beslutsmekanismerna, ge röst åt alla de

”Den historiska situation vi befinner oss i kräver att vi går framåt, speciellt vad gäller relationen mellan institutioner och radikal demokrati, mellan sociala kamper och förmågan att utöva horisontella politiska beslut underifrån.”

Klientilism är ett system där politikerna gynnar vissa grupper i samhället, i utbyte mot deras röster.

som saknar en röst och verkligen låta hela staden besluta.

Därför är valet i maj ett nödvändigt test för denna utmaning. Vårt mål är att skapa nya redskap som är kapabla att transformera anomalin Neapel till en verklig och mångfaldig process för alla, utifrån våra sociala behov. Det vi siktar på är att skapa en reell brytning med åtstramningsregeringarna, den skenande nyliberalismen och auktoritära finanspolitiken; ett alternativ som kommer vara inkompatibelt med de traditionella institutionella mekanismerna och kapitalets logik.

Experimenterandet och skapandet av nya institutioner utmanar oligarkiska intressen och privategendomens logik. Det flyttar de politiska besluten nedåt, lyssnandes på behoven hos de folkliga samhällsskikten i olika territorier.

Vi vill att det skapas ett program och en politik för den här stadens levande intelligens, inte för byråkrater och organ underställda en klientilistisk och vinstdriven logik.

När vi gör detta får vi inte vara rädda för att bara titta på de processer som ligger nära oss, som de grekiska sociala nätverken och de spanska politiska medborgarkoalitionerna, utan också inspireras av mer avlägsna, men inte mindre viktiga, fenomen som de autonoma kommunerna i Chiapas och den demokratiska konfederalismen i Rojava. Fenomen som visar oss en väg ut ur det låsta dödläget mellan stat och samhälle som påförts av kapitalismen och dess kris, en återvändsgränd som har skapat krig, ökad ojämlikhet, ekologisk och social förödelse.

Ett upprop till hela staden

Om det ännu inte framgått tydligt: vårt mål är inte att få in egna kandidater eller bli en valmaskin. Snarare vill vi bryta den perversa logik som råder under varje valperiod, så att program och kandidater istället skapas på ett nytt sätt, med hjälp av lokala folkförsamlingar.

För att uppnå detta vänder vi oss till de olika grupperingar som förkastar både åtstramningspolitik och de ”politiskt opresenterbara” valkandidaterna med ett korrupt och kriminellt förflutet. Denna gamla värld vill vi tydligt distansera oss från.

Vi vänder oss därför till de som ser sig som en del av en rörelse för förändring, i linje med eller nära de sociala rörelserna. Vänsterkoalitionerna, medborgarlistorna runt borgmästare De Magistris och nätforumen kring Femstjärnerörelsen, delar ofta samma sociala och politiska bas som rörelserna, men försummar de kamper som förs av sociala rörelser. Deras politiska ledarskap brukar förespråka deltagande underifrån men visar i själva verket i sin praktik en farlig tendens till en virtuell toppstyrning.

Vi uppmanar alla att skapa liknande processer i fler kommuner, för att tillsammans på ett öppet och offentligt sätt skapa gemensamma program och kandidaturer, bortom partibeteckningarna. Vi i Massa Critica vill delta i denna process, men inte hävda något ägandeskap till den. Vi vill snarare sträva efter att säkerställa öppna autonoma offentliga platser, så att dessa kan ligga till grund för deltagande, diskussion och beslut av en mångfald av aktörer. Att alla deltar eftersom de bryr sig om att vårda levnadsförhållandena i sina stadsdelar och städer.

Vi vet att kommunerna allt mer håller på att förlora sin betydelse som lokala administratörer. Det vi vill är inte att återställa makten till en allt mer marginaliserad institution, utan att radikalt ändra dess betydelse. Att omvandla kommunerna till nya institutioner som har formen och funktionen som territoriella forum.

Vårt mål är att hitta nya verktyg för politiska beslut som slutligen ger röst åt dem som tystats av klassiska representativa politiska mekanismer. Vi kommer att göra detta utifrån vad vi är: kämpande invånare i den före detta industrizonen Bagnoli utanför Neapel i ockuperade hus och befriade utrymmen, invandrare och prekära arbetare, studenter, arbetslösa och stadsdelsgrupper som kämpar för miljörättvisa, medborgare som motsätter sig utplundringen av territoriet och välfärden. Vi ber om en enkel sak: att framtiden för våra stadsdelar och vår stad aldrig mer ska diskuteras i slutna rum, mellan partiledare och näringslivslobbyn, utan offentligt i församlingar underifrån, som tillhör alla.

Frågor som demokrati, horisontalitet och insyn i beslutsprocesserna kan inte längre tillåtas användas bara som tomma vallöften eller ideologiska fetischer. Det är tid för en demokratisering av beslutsmekanismerna. Detta är motgiftet som kan motverka den populistis-

”Vårt mål är att hitta nya verktyg för politiska beslut som slutligen ger röst åt dem som tystats av klassiska representativa politiska mekanismer.”

ka högern och undvika att skapa en ny elit som bara återgår till sina föregångares beteenden. Demokrati är nämligen inte bara en metod, utan också ett oumbärligt verktyg för samhällsförändring.

Med detta upprop ber vi alla de människor som inte identifierar sig med något parti, inte strävar efter att göra politisk karriär och som inte vill spekulera med vår stad, att ta ett steg tillbaka för att sedan ta hundra steg framåt. Att ärligt och seriöst försöka finna en gemensam väg. För att göra detta är det nödvändigt att ge upp sina gamla paroller och arroganta identiteter och sluta med att leka kungar i sina egna småriken.

Vi står inför ett strategiskt viktigt vägval. De senaste årens kamper i Neapel, som trots sina motsättningar fortfarande är ett formidabelt arv, har varit ett laboratorium för praktisk tillämpning av direktdemokrati och självstyre. Detta arv har fått mogna och växa. Här finns en frisk frivillig sektor som gör motstånd, ett folk som består av människor som inte böjer sig och vet hur man revolterar med stora och små gester, som tagit hand om sina bostadsområden, som har upplevt glada och galna stunder av direktdemokrati, som har skapat skönhet genom sina protestaktioner.

Vi vill att detta ska vara en gemensam väg som verkligen beslutas av invånarna i staden, eftersom det folkliga deltagandet är en avgörande fråga. Den kan varken realiseras i de falska spelen kring uppgjorda primärval i partierna, eller genom onlineundersökningar bara för en exklusiv skara medlemmar. Ej heller genom överenskommelser mellan partimedlemmar. Det är bara genom att skapa tryck underifrån som högerns seger kan förhindras, oavsett vilket namn de går under.

Av denna anledning, för att revolutionera formerna för den representativa politiken, stödjer och deltar vi i folkförsamlingar i Bagnoli 5 mars och Gamla stan 12 mars. De kommer utgå från de teman som rörelserna fört upp på den politiska agendan de senaste åren, för att se till att de tas med i de program som beslutas. I andra delar i regionen kommer vi att följa och stödja de diskussioner som pågår underifrån, för att föra fram de frågor som valkampanjerna kväver. Det kommer ur dessa möten att uppstå en diskussion om staden, utifrån de som lever i dess motsättningar varje dag – istället för utifrån vilken kandidat som vill fånga samma personer som valboskap.

Folkförsamlingar utgör endast ett första steg för att, dagen efter valet, sätta nya mål på kommunal nivå: etiska koder för val av kandidaturer, öppenhet, nya folkliga institutioner, medborgarförsamlingar inspirerade av direkt demokrati som skapar ett nytt sätt att ta beslut i staden.

Idag är bara det första steget i en stor utmaning: att bygga ett politiskt projekt av municipalism, utan flaggor och partiemblem, med hjärtat underifrån och till vänster.

Massa Critica är ett napolitanskt projekt för att skapa en folkets mötesplats för att diskutera och besluta om Neapels framtid. Initiativtagare är de sociala center och sociala rörelser i Neapel som varit inblandad i de senaste tio årens kampvåg, kring bland annat sopprotesterna, studentrörelsen och ockupationsrörelsen.
www.massacriticanapoli.org

”Demokrati är inte bara en metod, utan också ett oumbärligt verktyg för samhällsförändring.”

Foto: Johannes Samuelsson

Barnens protestplakat mot Svartöstadsskolans nedläggning.

Text: Giacomo Russo Spena
Intervju med: Beppe Caccia
Översättning: Michele Masucci
Illustration: Evelina Mohei och Markus Johnson

Nymunicipalismens släktträd

I början av 90-talet började Italiens sociala center experimentera med att ställa upp i kommunalval. Municipalism – att sociala rörelser förändrar kommunerna underifrån – har sedan dess varit en omdiskuterad fråga. Idéhistorikern och aktivisten Giuseppe ”Beppe” Caccia var en av pionjärerna. Giacomo Russo Spena har träffat honom.

Kan du teckna nymunicipalismens genealogi? Vilka är de kulturella influenser som har format denna modell?

Vi kan försöka teckna olika genealogiska riktningar. Men vi måste ta ansvar för att vi kommer att ta till en och annan överdrift. Vi behöver också gå långt bak i tiden. De medeltida kommunerna, och då inte enbart de italienska, var erkända som platser för befrielse från det feodala samhällets förtryck. Här fanns en dubbel konflikt; både med den imperiala och den feodala makten. Jag tänker även på de små republikerna under monarkiernas tid. Och den autonoma kraften i handeln mellan Hansastäderna.

Men för att närma oss nutid så tror jag att det är viktigt att uppmärksamma former av motstånd mot politisk centralisering i den moderna nationalstaten. Bland annat inom den växande arbetarrörelsen och de socialistiska och anarkistiska kulturerna. Detta var även en fråga för konfrontation och debatt mellan Proudhon och Marx. Marx erkände, bland annat utifrån erfarenheten med Pariskommunen 1871, att det hade kunnat vara ett viktigt strategiskt drag i den revolutionära processen att uppmana till spridning och förening mellan kommuner i städer runtom i Frankrike.

Men det finns också en stark tradition vars främsta företrädare är Francesc Pi i Margall. Han var en katalansk tänkare och politiker och den andra presidenten i den Spanska republiken 1873. Margall hade en visionär förmåga att förutse vad som skulle hända. Han teoretiserade en federalism som grundade sig på decentralisering av den administrativa makten men även på ”kommunala pakter”. Pakterna var ömsesidiga överenskommelser med förmåga att överskrida den lokala auktoriteten och systemet bakom det privata ägandet.

Med ännu ett hopp framåt bör vi minnas hur vi under 90-talet kunde se en stark nytändning av diskussionen om och med municipala erfarenheter. Ett

Genealogi handlar om att spåra ett begrepp eller en rörelse bakåt, ungefär som en stamtavla eller ett släktträd.

Municipalism: handlar om att bygga ett demokratiskt samhälle utifrån det lokala. Medborgarråd i byar, städer och stadsdelar går ihop i en federation som ersätter staten.

viktigt bidrag var författare som Murray Bookchin. Det är ingen slump att han är en inspiratör till Abdullah Öcalan med den demokratiska konfederalismen. Målsättningen i hans libertarianska municipalism är att åter sätta den publika sfären i opposition till all form av statism. Denna municipalism möjliggör demokrati i dess mest bokstavliga form; att skapa institutioner som i sin första enkla form kan överföra makten till folket. För Bookchin kan det ”inte finnas politik utan en gemenskap”. Och med gemenskap menar han den fria föreningen mellan medborgare på municipal grund, förstärkt i den egna autonoma ekonomiska basorganiseringen och regionala nätverk.

Det zapatistiska upproret i januari 1994 stimulerade folks fantasi med idén om ”kommunernas självstyre”. Det bidrog under globaliseringsrörelsens år till att processer för lokalt deltagande utvecklades både i Europa och Sydamerika, och framväxten av alternativa nätverk som ”De lokala myndigheternas forum.”

Det spanska partiet Barcelona En Comù (BeC) utgör en form av nymunicipalism. De bryter med dikotomin offentlig/privat genom att föreslå modeller för gemensamt styre i kommunerna. Vilka kulturella influenser har påverkat processen i detta fall?

Här kanske vi ska reda ut begreppet ”kommun,” med dess dubbla betydelse som både radikal lokal självorganisering och reformistisk styrform som fryser den revolutionära tendensen. I den breda och förnyade debatten om allmänningar som tillkommit under de senaste åren, med bidrag från författare som Hardt och Negri, mognade en ny definition fram: kommunen är skapandet av en kollektiv och multitudisk verklighet, både materiellt och immateriellt, som föregår approprieringen av både det privata och offentliga (alltså statliga). Det är idén om demokrati som utmanas här, både teoretiskt och praktiskt. Om vi ska göra en brutal sammanfattning så kan vi säga att demokratin i dag inte kan vara annat än den stora mängdens kollektiva politiska beslut över det som är gemensamt. Och med denna förståelse innebär nymunicipalismen ett försök till en radikal omvandling av demokratin.

Bakom BeCs demokratiska revolution finns säkert även en tanke om att driva frågan om medborgarskap. Barcelonas borgmästare Ada Colau sägs vara influerad av den postmarxistiska filosofen Ernesto Laclau. Här lämnar man de klassiska kategorierna från 1900-talet för att förena sig med idén om ”det låga mot det höga” och de 99 mot 1 procenten. Vad tänker du om det?

Frågan om medborgarskap är svår. Man bör bemöta den med stor försiktighet. I våra städer används medborgarskapet ofta som en exkluderande funktion för att skilja på olika sfärer med olika rättigheter. Ada Colau har ett tydligt budskap när hon uppmärksammar flyktingfrågan i Barcelona. Man föreslår till och med ett nätverk av fristäder, som skulle sätta mottagningspolitiken och den sociala integrationen på agendan. Detta står i total konflikt med de nationella regeringarnas och de europeiska institutionernas beslut om stängda gränser. Man vill etablera en bred och inkluderande idé om medborgarskap. Det är ett omvälvande beslut att ge alla boende i våra städer möjligheten att få samma rättigheter och skyldigheter.

Vi måste vara tydliga med vad vi menar med att ”driva frågan”. Det handlar här om att definitivt lämna vissa illusioner om deltagande som följde med den municipalistiska vågen under de första åren runt 00-talet. Men vad som står på spel är inte formella procedurer för samråd, utan framför allt vem som faktiskt beslutar. Detta är vad vi ärver från torgrörelserna 2011, under kampcyklerna med 15M, och torgockupationerna. Det är detta materiella och sociala innehåll som ger mening åt ”den tomma betecknare” som uttrycket ”de underifrån mot överheten” är. Ett uttryck som annars skulle förbli utan mening.

Oligarkier som är starkt förankrade i det politiska (och mediala) systemet, men framför allt i det finansekonomiska, har approprierat våra resurser och gemensamma tillgångar. De exploaterar produktionen av välstånd som egentligen är

”I våra städer används medborgarskapet ofta som en exkluderande funktion för att skilja på olika sfärer med olika rättigheter.”

gemensam. Något de försöker göra varje dag i våra städer. Det nymunicipalistiska förslaget är att genom konstituerande praktiker försöka vända på retoriken i ”de 99 mot 1 procenten”. Det innebär ett konkret förslag till stadsomvandling (och av stadens institutioner) som skulle kunna garantera – som BeC uttrycker det – ”grundläggande rättigheter och ett värdigt liv för alla människor.” Något som måste börja med ”en ekonomi grundad i social och miljömässig rättvisa.”

Europa är fast i ett skruvstäd: på ena sidan finns åtstramningspolitikens förespråkare och på den andra sidan den exponentiella ökningen av nynazistiska och främlingsfientliga rörelser. Två sidor av samma mynt. Skulle nymunicipalismen kunna förkroppsliga den tredje vägen för att bekräfta ett Europa för människors rättigheter?

Ett misstag vi ofta gör är att bygga analytiska luftslott där allt går i cirklar. Att med dessa som grund teoretisera fram en abstrakt centralitet knutet till det ena eller det andra landområdet. Vi kan inte kräva att de nymunicipalistiska erfarenheterna skall bära hela ansvaret för den drastiska vändning som krävs för att rädda Europa från sig självt. Från den process av sönderfall som pågår.

Nymunicipalismen är ett grundläggande motgift till nationalismens farliga återkomst. Den skapar en avgörande

---

Los indignados (de indignerade) kallas rörelsen som under 10-talet protesterat mot korruption, nedskärningar och ojämlikhet i den ekonomiska krisens Spanien.

Rörelsen ordnade stora manifestationer den 15 maj 2011 och kallas därför också Movimiento 15-M (15M-rörelsen).

plats för att pröva innovativa praktiker som förespråkar en direkt tillgång till medborgarskap. Och återskapar sociala band i en samhällsstruktur som blivit sliten och försvagad efter decennier med neoliberal politik. Men om vi vill sätta frågan om demokrati och social jämlikhet på agendan i Europa i dag behöver vi försöka anta en logik på flera nivåer. Att samla den kraft som behövs för att störta de rådande maktrelationerna kan enbart uppstå genom ett flertal initiativ på flera plan. Det är därför nymunicipalismen inte har problemet med ”skalbarhet” eftersom den utgår ifrån en skala som är mer hanterlig ”underifrån,” något som det nationella eller transnationella inte kan. Dessutom kan nymunicipalismen tillåta sig att underhålla retoriken om ”den lilla och söta”, och åter föreslå det ”lilla hemlandets” ideologi på lokal skala.

Den gamla frågan om makt. Är vi överens om att säga att makt och styre är två väsenskilda frågor? Riskerar det inte att svika förväntningarna som finns på Ada Colau? Kort sagt, riskerar inte nymunicipalismen att haverera inför omöjligheten i att styra alla former av processer?

Jag skulle nog försöka gå längre än så. Det är inte bara det att makt och styre är två skilda saker. Men ett omarbetat och förnyat maktbegrepp kan möjliggöra för nymunicipalismen att undvika de olösliga fällorna som gömmer sig i representationens logik. Krisen inom den politiska representationen är något otroligt allvarligt, strukturellt och oåterkalleligt. Jag tror inte det är nödvändigt att återge de historiska anledningarna till varför kopplingen mellan de förtroendevalda och den politiska auktoritetens maktutövning är definitivt bruten. Det är något som har att göra med brottet mellan kapitalism och demokrati, som alla kan vittna om.

Men det bärande budskapet som har möjliggjort för de medborgerliga plattformarna, och för BeC bland dessa, att vinna lokalvalen i Spanien var kravet på en konsensus som möjliggjorde att man kunde styra städerna och åstadkomma en reell förändring. Inte att man ”representerade kampen” (alltså att använda sig av folkvalda ”i namn och på uppdrag” av kamperna). Detta är möjligt enbart om man öppnar och levandegör en kontinuerlig dialektik mellan å ena sidan konfliktfyllda och samtidigt drivande sociala rörelser. Och å andra sidan institutionella funktioner som är kreativt mottagliga för rörelserna. En sådan process kan inte annat än konfronteras med interna och externa begränsningar med det lokala styret, även om det är det mest radikala och innovativa tänkbara.

Det är från detta perspektiv som frågan om makt bör ställas; de stora reella maktförhållanden, både ekonomiska och sociala, mediala och politiska, som stör stadsbornas liv. De juridiska och institutionella, finansiella och ekonomiska begränsningar som kommer utifrån och villkorar varje form av stadsstyrelse. Dessa begräsningar utövas från nationell till global nivå, genom den exekutiva roll som stater spelar inom ramen för det europeiska styret.

Vid den här punkten består utmaningen i att överkomma dessa begränsningar och skapa stadsnätverk som verkar över och mot alla lokalpatriotiska tendenser. Gerardo Pisarello har benämnt dem ”rebel cities”. Med hjälp av de politiska krafter som vill ha förändring lyckas dessa rebel cities underhålla produktiva relationer med sociala rörelser och kamper. På både en nationell nivå och den så avgörande transnationella europeiska i området runt Medelhavet. Det är därmed ett nödvändigt villkor att makten faller mot botten i de urbana miljöerna för att lämna plats åt demokratiska självständiga rum att nå toppen. Det är det enda sättet att undvika ett snabbt fall från entusiasm till desillusion, från eufori till depression.

Statsvetaren Joan Subirats hävdar att Ada Colau är påverkad av den autonoma kulturen i Italien och av globaliseringsrörelsen. Tsipras och Iglesias lärde sig väldigt mycket av erfarenheterna i Italien. Kan vi tala om en toppmötesprotest-generation som nu formar sig politiskt i Spanien och Grekland? Och var gick det fel för oss?

Subirats uttalanden är inte en direkt hyllning. Under 90-talets studentrörelse och under toppmötesprotesterna i Genua 2001, och den efterföljande antikrigsrörelsen, skapades det i italienska sammanhang faktiskt en praktisk och teoretisk föraning. Detta har lagt grunden till de första municipalistiska experimenten. Denna utvecklingstendens, som finns både i delar av rörelserna och

”Ny-municipalismen är ett grundläggande motgift till nationalismens farliga återkomst.”

i den politiska vänstern, har spridit sig mer än vi kan föreställa oss över hela Europa. Men i Italien bröts denna kampcykel vid någon tidpunkt. Det krävs en hel bok för att försöka förklara anledningen till detta. Lite skämtsamt kan jag kanske säga att vi har gått med på att återgå till våra förbestämda roller i de boxar som respektive ideologiska traditioner och organisationer tilldelat oss. Vi har saknat mod att acceptera riskerna med att bli en hybrid. Hur vi ska komma ur denna situation är en utmaning. Där kanske diskussionen om de senaste erfarenheterna från Grekland och Spanien, med alla sina motsättningar, kan hjälpa oss.

ORDLISTA

Kommunalism I
Istället för att ta avstamp i konflikten mellan arbete och kapital ser Bookchin socialismens utvecklingsmöjligheter i lokalsamhället. I essän ”Frihetlig kommunalism” från 1995 beskriver han hur återerövrandet och utvecklingen av politiken måste ta sin utgångspunkt från medborgaren och dess omedelbara omgivning. Det är klassisk konfederalism som förespråkas med hänvisningar till såväl det antika Greklands demokrati som anarkismens urkunder. Direktdemokrati på lokal nivå och ett nätverk av rådsförsamlingar där delegaternas mandat är strikt bundna och möjliga att återkalla. Mot syndikalismens krav på kollektivisering av industrin och arbetarnas självförvaltning av företagen och mot marxistiska partiers förstatligande och centraliserade makt till ”klassens parti”, ställer Bookchin kommunaliseringen av ekonomin. Ekonomiska beslut ska formuleras av hela samhället ”genom medborgarnas strävan att, ansikte mot ansikte i sina församlingar, uppnå ett allmänintresse som överskrider de separata, yrkesmässiga särintressena”.
– Stefan Bergmark, *Klimathotet utmanar arbetarrörelsen,* 2007

Kommunalism II
Om vi skall kunna skapa ett solidariskt, demokratiskt och ekologiskt samhälle krävs det tvärtom att arbetaren lyckas överskrida sin identitet som arbetare till förmån för en kosmopolitisk medborgaridentitet. Arbetsplatsen ger sällan något utrymme för en sådan utveckling. Tvärtom tenderar den att hos arbetaren odla en snäv yrkes-, företags- eller branschidentifikation på bekostnad av den allmänmänskliga solidariteten. Men arbetarna är tack och lov inte bara arbetare – oavsett vad vissa ekonomistiska socialister inbillar sig. De tänker också på sig själva som kvinnor, män, föräldrar, grannar, vänner och så vidare, som bebor vissa specifika geografiska områden inom vilka de delar vissa problem utöver de strikt ekonomiska angelägenheterna – det kan vara frågor som rör miljö, boende, barnomsorg, brottslighet, utbildning, jämställdhet, transporter, renhållning och hälsovård, för att nämna några få exempel. De ser sig själva som människor och inte bara som proletärer med en ”historisk uppgift” att fylla. De tvingas dagligen kämpa för sina rättigheter som medborgare, vid sidan av sina rättigheter som arbetare. De lever också i klart definierbara geografiska områden i form av byar, stadsdelar och bostadsområden – kort sagt i lokalsamhällen som inom sig rymmer en potential att bli till arenor för folkligt självstyre, precis som i de historiska fallen med det ”röda” S:t Petersburg och det ”rödsvarta” Barcelona. De förtryckta massorna är alltså inte bara klassvarelser, utan också samhällsvarelser med rötter i mer eller mindre väldefinierade lokalsamhällen.
– Per-Anders Svärd, *Varför kommunalism?* 2000

Kommunen
Ja, våren är tydligen här,
för från sin stulna Egendom flyr,
ju både Picards och Thiers
och skönheten virvlar och yr.
Storstadens gator är heta,
trots de bomber ni slängt på oss,
och nu är det hög tid för oss att peta
bort er från makten och slåss!
Och de Nyrika som njuter
av att huka längs nån esplanad,
får höra hur grenarna skjuter,
eldröda skott som inte är blad.
– Arthur Rimbaud, *Parisisk krigssång,* 1871

Kommunen II
Den är störtad men inte besegrad. Nu återföds kommunen i vår tid. Den är inte längre en dröm för de besegrade, som kittlar vår fantasi som en vacker och hoppfull hägring. Nej! Dagens ”kommun” börjar framträda framför våra ögon och är det uttalade målet för den revolution som rasar under våra fötter.
– Pjotr Kropotkin, *Pariskommunen*, 1880

Konfederalism I
Som kontrast till ett centraliserat och byråkratiskt förhållningssätt till administrering av makt erbjuder konfederalismen en sorts politisk självadministrering där alla grupper i samhället och alla kulturella identiteter kan uttrycka sig själva i lokala möten, generella konvent och råd. Detta förhållningssätt till demokratin öppnar upp det politiska rummet till alla skikt i samhället och tillåter många olika politiska rörelser. Politik blir verkligen en del av vardagen. Utan politiska beslut kan en kris i en stat inte lösas då krisen beror på en brist på representationen från ett politiskt sammanhang. Termer som federalism och självstyre så som vi känner till dem i en liberal demokrati behöver förnyas och omprövas. Det viktigaste är att de inte ska ses som delar av en hierarki i en nationalstatlig administration utan som viktiga delar av socialt engagemang och deltagande. Detta kommer också innebära en ökad politisering av samhället. Det behövs inga stora teorier, vad som behövs är att ge en röst åt sociala behov genom att förstärka olika gruppers autonomi och genom att skapa möjligheter för att hela samhället ska kunna organisera sig.
– Abdullah Öcalan, *Demokratisk konfederalism,* på svenska 2016

ORDLISTA

Konfederalism II
Vi, folken i de demokratiska Självstyrande Regionerna Afrin, Jazira och Kobane, en konfederation av kurder, araber, assyrier, kaldéer, araméer, turkmener, armenier och tjetjener, har frivilligt och på heder och samvete valt att underteckna följande stadga.

I strävan efter frihet, rättvisa, värdighet och demokrati och under ledning av principer för jämlikhet och ekologisk hållbarhet, tillkännager denna Stadga ett nytt samhällskontrakt, baserat på fredlig och ömsesidig samexistens och förståelse mellan samhällets alla delar. Den skyddar grundläggande mänskliga fri- och rättigheter och fastslår på nytt folkets rätt till självbestämmande.

Under denna Stadga kommer vi, folken i de Självstyrande Regionerna, enas i en anda av försoning, pluralism och demokratiskt deltagande så att alla får möjlighet att fritt uttrycka sig i det offentliga livet. I byggandet av ett samhälle fritt från auktoritarism, militarism, centralism och kyrklig inblandning i offentliga angelägenheter, erkänner denna stadga Syriens rätt till territoriell integritet och strävar efter att upprätthålla ett fredstillstånd, såväl inrikes som internationellt.

I upprättandet av denna Stadga, tillkännager vi skapandet av ett politiskt system och en civil förvaltning som grundar sig på ett samhällskontrakt och som försonar den rika mosaik Syrien utgör i sin övergång från diktatur, inbördeskrig och förstörelse till ett nytt demokratiskt samhälle där medborgarnas trygga tillvaro och sociala rättvisa kan säkerställas.

– *Rojavas samhällskontrakt,* 2014

Medborgarplattformar
Podemos ledare Pablo Iglesias är ett hängiven fan av Game of Thrones (en känd historia är när han gav spanska kungen teveserien på dvd som gåva vid deras första möte), och han skäms inte över sin ambition att spela med i ett verkligt politiskt maktspel, inte bara delta i en idédebatt. Ada Colau har som kontrast förklarat att Barcelona en Comú är mer som Sagan om ringen, ett brokigt brödraskap med väldigt olika personer som enats i ett gemensamt uppdrag för det allmännas bästa. Denna jämförelse fångar den mångfald som utgör medborgarlistorna och deras valda kandidater: aktivisträvar från globaliseringsrörelsen och motståndet mot nedskärningar, erfarna vänstergröna, politiker från Enad vänster, nya Podemosmedlemmar, gamla Francomotståndare, stadsdelsorganisatörer, engagerade akademiker, mediaaktivister från 15M-rörelsen och så vidare.

– Jordi Vaquer, *From the squares to power in four years, 10 days,* 2015

Municipalism
Det är kanske bara genom denna breda och mångfaldiga rörelse som man kan förstå betydelsen av de två stora framgångar för den nya municipalismen: valsegern för Barcelona en Comú och nästan-segern för Ahora Madrid. Massmedia presenterar och förklarar nästan enbart dessa valsegrar genom att referera till Carmenas och Colaus som personer men det går bara att förstå de bägge kandidaturernas framgångar sedda i ljuset av det osynliga och kolossala arbetet som har bedrivits av en enorm aktiv minoritet bakom dem. Det är bara på det sättet kan man förstå att i bägge städerna har de bästa resultaten uppnåtts i de kvarter (i de flesta fall de med lägst inkomstnivåer) där de samhälleliga nätverken har varit involverade med eller runt kandidaturen, men utan att vara del av densamma: en mängd lokala grupper, workshops och seminarier, ibland enkla och i minoritet, men imponerande när de betraktas sammantagna. Därför är det återigen lämpligt att prata om municipalism, lokal demokrati.

– Emmanuel Rodríguez och Isidro López, *Om de spanska lokalvalen 24 maj,* 2015

Realpolitik
Bland föregångarna eller utvecklare av dessa idéer räknas vanligtvis den kinesiska militärstrategen Sun Tzu, Machiavelli, kardinal Richelieu, Bismarck och Carl Schmitt. Vad dessa olika personer har gemensamt är deras förmåga, inom sina olika kontexter, att förstå att politiken (eller kriget) i grunden är maktens konst, om hur man får den och behåller den – och uttrycker det rakt utan att gå som katten kring het gröt.

– Pablo Iglesias, *Politics in a Time of Crisis, 2015*.

Populism
Syriza byggde sin politiska koalition exakt på det sätt Laclau föreskriver i sin bok *On Populist Reason* från 2005; att förbinda olika krav genom att fokusera på motståndet mot en gemensam fiende. I nedskärningarnas och åtstramningarnas Sydeuropa är den gemensamma fienden inte svår att urskilja. Under Spaniens massiva Indignadosprotester och torgockupationer sommaren 2011, var ett av de viktigaste slagorden det populistiska ”Vi är varken höger eller vänster, utan kommer underifrån mot toppen”. Det är med en sådan – för att använda Laclaus begreppsapparat ”bildandet av en inre antagonistisk stridsfront” – mellan en bred definition av ”folket” och en härskande klass som är ovillig att ge efter för deras krav, som marken beretts för en populistisk rörelse som Podemos.

– Dan Hancox, *Why Ernesto Laclau is the intellectual figurehead for Syriza and Podemos,* The Guardian, 2015

Periferi
Jag förstår ingenting
själen är nedtryckt
Låt oss se oss omkring
Hela byar är borta
främlingarna har dränkt dem
Deras behov har ingen gräns
Jag ser folk ge vika
på ett öppet hav i oväder
Låt oss se oss omkring
Rätten blir inte längre rättvis
främlingarna har krävt
Deras behov har ingen gräns

– Paulus Utsi, *Gáttehis gáddi/ Strandlös strand,* samisk dikt från 1980

Text: Samira Ariadad
Intervju med: Per-Anders Svärd, Elisabet Sandqvist

Kommunal makt i allas blickar

För ett antal decennier sedan var Demokratiskt alternativ en svensk förespråkare av kommunalismen och spred dess teorier och praktiker. Idag har kommunalismen en helt ny aktualitet och popularitet. Brand har pratat med Per-Anders Svärd och Elisabet Sandqvist från gruppen.

Kommunalismen har ju fått ett uppsving på sistone. Varför tror ni?

Per-Anders Svärd: En anledning till att vänstern globalt fått upp ögonen för de kommunalistiska idéerna är förstås situationen i Rojava. När Islamiska statens framfart drog världens ögon till regionen upptäckte man plötsligt att där också pågick ett omfattande experiment i radikal lokal demokrati. Detta var förstås oväntat på flera sätt, inte minst givet den etablerade bilden av den kurdiska kommunismen som en stalinistisk gerillarörelse. När det kring sekelskiftet blev känt att den gripne PKK-ledaren Abullah Öcalan ville byta strategi och försökte brevväxla med den amerikanske ekoanarkisten Murray Bookchin var det många inom vänstern som skrattade åt det hela. Man såg dem som två udda kufar, ett par marginaliserade sekterister som knappast kunde ha något gemensamt. Men likheterna var större än man kunde tro, inte minst på det personliga planet. Både Öcalan och Bookchin fick sin skolning i gammelkommunistiska partier, men genomgick båda en frihetlig vändning – om än vid olika tidpunkter (Bookchin bröt med trotskismen redan efter andra världskriget). Så oväntat nog blev det ett produktivt möte, och de idéer Bookchin länge företrätt slog plötsligt rot där man kanske minst hade anat att de skulle göra det.

Elisabet Sandqvist: Det finns en växande frustration över att våra fri- och rättigheter bara fortsätter att urholkas, samtidigt som besluten hela tiden flyttas längre från oss. Det är sjukt provocerande att de makthavande idag inte ens bryr sig om att försöka låtsas att de agerar för det allmännas bästa när de inskränker våra fri- och rättigheter – de kommer undan med det ändå, och det vet de.

P-A: Ett annat skäl till kommunalismens uppsving har att göra med det ökade intresset för stadsfrågor. De samhällsproblem som följt i spåren av urbaniseringen, bostadsbristen, gentrifieringen, den skenande bilismen och så vidare, har blivit allt tydligare. När framträdande marxister som David Harvey började lyfta fram staden som ett fokus både för kapitalackumulation och för lokalt motstånd blev det plötsligt mer accepterat för vänsteraktivister att intressera sig för frågor om kvartersorganisering och stadskamp. När folk som Harvey också började citera Bookchin bidrog det ytterligare till legitime-

ringen och uppmärksammandet av det perspektivet.

Vad är skillnaden mot hur det var för några decennier sedan?

P-A: För femton–tjugo år sedan var det mycket svårare att få gehör för ett program för kommunalistisk aktivism. För anarkisterna var tanken på demokratiska majoritetsbeslut motbjudande, och att försöka ta makten över kommunen var för dem lika auktoritärt som att ta makten över staten. För syndikalisterna och rådskommunisterna framstod kommunalismen som något sorts idealistiskt-utopistiskt avsteg från klasskampslinjen. Och för vänsterpartierna… Tja, de har ju sina egna intressen i att inte lämna över makt och kontroll till lokala organ. I dag är läget för att prata om kommunal organisering och lokala maktbaser ett helt annat.

E: Jag tror att tiden har kommit i kapp kommunalismen. Vi har ägnat decennier åt olika typer av maktanalys och djupgående maktkritik och det logiska nästa steget är att börja diskutera alternativen. Det tjänar liksom ingenting till att analysera och kritisera och bryta ner saker i sina beståndsdelar, om man inte sen plockar upp bitarna och försöker bygga någonting väsentligt annorlunda och bättre av dem. Och när det kommer till att börja diskutera konkreta alternativ och vägar framåt, då hamnar kommunalismen ofrånkomligen i blickfånget, eftersom det är just det som den går ut på.

Hur ser ni själva på kommunalismen och Bookchins idéer? Står ni fast vid dem eller har ni omvärderat?

P-A: Vad gäller de demokratiska grundprinciperna har jag inga invändningar. Men det fanns andra problem med förutsättningarna för en kommunalistisk rörelse då. En del hade att göra med Bookchin själv och de ständiga strider han tycktes ge upphov till inom den amerikanska vänstern. Hans motståndare i dessa debatter var ofta mycket värre, det måste sägas, men många uppfattade nog ändå Bookchin själv som grälsjuk och stelbent vilket skapade ett avstånd till hans idéer. Detta gällde inte minst hans överdrivna förnuftstro och hans svepande avfärdande av allt vad poststrukturalism och kontinental filosofi hette. Bookchins främsta måltavla må ha varit en viss trend av flummig amerikansk livsstilsanarkism, men hos en ny generation aktivister som hade växt upp med queerfeminism, intersektionalitet och postkolonialt tänkande, och som hade lärt sig allt om Deleuze och Foucault via Antonio Negri och Michael Hardt, verkade det finnas mycket lite att hämta hos någon som Bookchin.

Men att Bookchin gick vilse och fäktades mot väderkvarnar i sina mer filosofiska böcker innebär inte att man kan avfärda hans historiska och strategiska arbeten. Det är här hans stora bidrag ligger. Bookchin var dels en väktare av den direktdemokratiska traditionen, och dels en programstrateg i äldre marxistisk anda. I sina böcker om den demokratiska traditionen visar han tydligt hur lokala kamper och gräsrotsorganisering alltid har varit förutsättningar för framsteg i klasskampen. I sina mer visionära arbeten försöker han alltid resonera kring vilka konkreta och möjliga reformer i nuet som kan öppna större möjligheter till radikal samhällsomvandling i framtiden. Det är denna Bookchin som kommer att vara oundgänglig för vänstern under lång tid framöver.

E: För mig som person handlade det redan för femton år sedan om kommunalismen som politiskt projekt och inte om Murray Bookchin. Jag har alltid varit politiskt pragmatisk snarare än teoretisk, så när jag engagerade mig var det ett slags samvetsbeslut. I kommunalismen ställdes jag inför ett politiskt projekt som var konstruktivt på så många plan, som var en språngbräda snarare än en lösning huggen i sten, och som envist krävde målmedvetenhet och ansvarstagande. Vilken människa skulle jag ha varit om jag hade vänt det ryggen? Bookchins stora insats var, i mina ögon, formulerandet av kommunalismen som en konstruktiv politisk vision och praktik. För mig har den alltid stått på egna ben oavsett hans övriga, i vissa fall mindre lyckade, ”skötebarn”.

Vad anser ni är de viktigaste lärdomarna från Bookchin?

P-A: Särskilt viktig är Bookchins betoning på institutionsbyggande. Utan fokus på att skapa egna, alternativa institutioner är varje systemförändrande rörelse chanslös. För att en direktdemokratisk rörelse ska kunna förvandlas till

”Bookchins stora insats var, i mina ögon, formulerandet av kommunalismen som en konstruktiv politisk vision och praktik.”

en dubbelmakt som kan utmana staten krävs att den bygger egna demokratiska organ för beslutsfattande, samordning och styrning av viktiga samhällsfunktioner. Till detta viktiga arbete har den samtida vänstern ännu inte riktigt kommit. Den har ofta blivit kvar på en reaktiv nivå, i protester och enfrågekampanjer, istället för att börja organisera arenor för en alternativ maktutövning.

E: Ja, jag tror fortfarande att vi måste börja diskutera och arbeta för alternativ till det rådande systemet. Besluten kommer alltid att fattas någonstans, och om vi inte är beredda den dag det rådande kapitalistiska samhällsskicket faller (på eget grepp eller med vår hjälp) så är risken stor att det som kommer i dess ställe blir något ännu värre. Som jag ser det är det vårt ansvar gentemot framtiden att på allvar diskutera vilka institutioner som kan värna våra ideal i ett framtida samhälle, hur vi så långt som möjligt ska kunna garantera demokrati och jämlikhet i ett sådant samhälle, hur vi ska kunna kompensera där det behövs.

Jag är också övertygad om att det vi egentligen måste förändra inte är systemet så mycket som människorna omkring oss. Vi måste sprida idéerna och vi måste göra dem tydliga, konstruktiva och nödvändiga. Kommunalismens praktik av studiecirklar och valkampanjer har aldrig varit ”inne” eller ”sexiga”, tvärt om. Men jag tror fortfarande att folkbildning är den väg vi måste gå för att åstadkomma en förändring som har en positiv riktning.

En relaterad rörelse är ju den som står för municipalism: att genom folkomröstningar och andra demokratiska medel få inflytande och ökat självstyre i en region. Spanien är ett av flera exempel där denna strategi använts på sistone. Vad tycker ni om den strategin och dess utsikter?

P-A: Alla verktyg kan och bör användas. Vi kan inte unna oss lyxen att ha ”rena händer” av idealistiska principskäl. Här var Bookchin själv alldeles för avfärdande av möjligheten att påverka genom de statliga institutionerna. Den statsnihilismen är ohållbar. Likaså avfärdandet av EU. Samtidigt är det omöjligt att tänka sig någon genomgripande samhällsförändring genom de etablerade partierna och statsapparaten. En verkligt demokratisk fostran – det grekerna kallade *paideia* – är bara möjlig i samhällen i mänsklig skala och på den lokala nivån. Här kan deltagande i lokala val och mobilisering kring folkomröstningar vara viktiga element. Men demokrati betyder också att vara med och bestämma, vilket kräver något mer. Nämligen upprättandet av beslutsfattande församlingar som är öppna för alla och konfederalistiskt samordnade med liknande organisationer regionalt, nationellt och internationellt.

Hur nära länkade är den municipalistiska strategin och kommunalismen tycker ni?

E: Alla möjligheter att föra makten och beslutsfattandet närmare folket är vägar som självklart ska utnyttjas. Varje uns av demokratisering som kan uppnås är ett steg framåt. Sett ur ett kommunalistiskt perspektiv är dock allt detta medel som kan föra en närmare målet, men de är inte uppnådda mål i sig. Ingen av oss vill ha en lite bättre version av det här samhället. Vi vill ha ett helt annat samhälle, fritt från kapitalism och genomsyrat av demokratiska och frihetliga ideal. En kamp för ökad demokrati och större självstyre påverkar ofrånkomligen både människorna som deltar och dem som står bredvid. Den ritar om ”världskartan” lite grann. Genom att formulera målet, det vill säga visionen om hur ett framtida samhälle skulle kunna fungera, och koppla detta till den pågående kampen för utökad demokrati och självstyre, skulle en sådan rörelse nå ännu längre. Den kanske inte skulle uppnå mer inom det rådande systemetet, men den skulle radikalisera befolkningen och därmed lägga grunden för framtiden. Rent krasst är det i slutändan sällan de faktiska resultaten av en kamp som får störst betydelse, utan att positionerna förändrades därför att kampen faktiskt fördes.

P-A: Bookchin själv använde ju länge begreppet ”libertariansk municipalism” för att beteckna sina idéer, men i hans fall begränsade sig inte det ”municipala” engagemanget till att välja representanter eller kräva folkomröstningar i olika frågor. Här handlade det istället främst om det direkta deltagandet och de nya institutioner som skulle behövas för att göra detta möjligt. Förhoppningsvis är detta ett logiskt nästa steg för den nuvarande oppositionsvågen i flera länder.

Hur ska det lokala fungera i och förbindas med det större regionala området? Är de rumsliga luckorna i ett internationellt sammanhang ett problem, när det lokala just har fokus på det rumsliga, eller kan global solidaritet överbrygga detta?

P-A: Tja, hur går det med den globala solidariteten idag? Hur väl lyckas de valda representanterna överbrygga de rumsliga luckorna och vara lyhörda för alla regioners behov? Hur knyter den globala kapitalismen människor samman? Här tycker jag att det är viktigt att betona att kommunalismen inte handlar om en total fragmentisering av samhällen i isolerade enklaver. Den gamla socialistiska visionen om en ”Kommunernas Kommun” är tvärtom en konstitutionell och konfederalistisk demokrati, det vill säga en regelstyrd samordning av olika regioner och nivåer med självpåtagna begränsningar av det lokala självstyret för det allmänna bästa. Vilket skiljer sig från den befintliga statsformen på flera sätt, inte minst i transparensen och möjligheten att omedelbart återkalla delegater från gemensamma organ. En annan skillnad är förstås att demokratin också utsträcks till de ekonomiska och industriella områdena – demokrati på arbetsplatsen och i planeringen av ekonomin måste gå hand i hand med utvecklingen av en lokal deltagardemokrati.

E: Den kommunalistiska visionen om ett framtida samhälle handlar inte bara om

”Rent krasst är det i slutändan sällan de faktiska resultaten av en kamp som får störst betydelse, utan att positionerna förändrades därför att kampen faktiskt fördes.”

direktdemokrati, om politiserade och engagerade medborgare och om majoritetsbeslut. Där finns också en konfederalistisk struktur som gör att alla kan vara med och fatta de beslut som berör dem, även om dessa påverkar ett större geografiskt område än det egna lokalsamhället. Också här handlar det om att se till att de demokratiska och frihetliga idealen institutionaliseras, så att beslutsmakten hela tiden vilar på den lokala nivån och inte flyttas upp i hierarkin. Ett samhälle som inte genomsyras av egennytta och konkurrens, utan som präglas av samarbete och ömsesidigt beroende, skulle fostra medborgare som var fullt kapabla att vara med och fatta beslut till förmån för det allmänna bästa, även om besluten berörde ett större geografiskt område och situationer där det egna lokalsamhället inte drog fördelar av beslutet.

Har ni några egna exempel på lokalt övertagande och kommunalism som varit inspiration för er?

P-A: Förutom de historiska exemplen, som sträcker sig från antikens Aten, de tidiga städerna i Italien och Tyskland, de ryska bygemenskaperna, den revolutionära organiseringen i Paris 1793, 1848 och 1871, anarkistkollektiven i Spanien under inbördeskriget, de kvarlevande traditionerna med ”town meetings” i USA och byorganiseringen bland zapa-

tisterna i Mexiko, så är förstås den sentida utvecklingen i Rojava lovande men också ytterst skör och i behov av yttre stöd. Sedan ser jag stort hopp i de växande stadskampsansträngningarna som kombinerar ockupationer och protester i enskilda frågor med att nå ut lokalt och mobilisera invånarna där de bor. Det som ännu saknas är att ta steget från dessa kampanjer till verkliga försök att nå kommunal makt och upprätta reella folkförsamlingar.

E: För mig är kommunalismens tydlighet när det gäller människans förmåga till utveckling en av dess mest tilltalande beståndsdelar. Det som är ett arbete för ökad demokratisering och självbestämmande är lika mycket ett arbete för att sprida idéer och en vision. Och visionen i sig omfattar en radikalt annorlunda människa, en politisk och ansvarstagande medborgare, formad av ett samhälle byggt på ömsesidighet och samarbete. Ett samhälle där tid inte längre mäts i pengar.

”Det som ännu saknas är att ta steget från dessa kampanjer till verkliga försök att nå kommunal makt och upprätta reella folkförsamlingar.”

Text: Mathias Wåg
Illustration: Evelina Mohei och Markus Johnson

Skånedemokraterna

Gammelnazism skapar ingen framgångssaga. Sverigedemokraternas väg till riksdagen måste spåras på annat håll. Det var den skånska missnöjespopulismen som öppnade dörren för partiet.

Sverigedemokraterna har levt två liv och burit på två traditioner – en som grundade partiet och en annan som fick det att lyfta. Först har vi det postfascistiska Sverigedemokraterna, med rötterna i efterkrigstidens kvarlevor av gammelnazismen och med bas i storstadsregionerna kring Stockholm och Göteborg. Därefter det högerpopulistiska Sverigedemokraterna, med rötter i de skånska missnöjespartierna. För femton år sedan havererade det postfascistiska Sverigedemokraterna, den så kallade bunkerfalangen. Partiet sprack och en stor del av de postfascistiska etnonationalisterna bröt sig ut och bildade istället Nationaldemokraterna. Ungdomsförbunden hade redan lämnat och bildat nynazistiska vitmaktnätverk. Bunkern förlorade därefter partiet steg för steg, region för region. Men de bet sig kvar på ett hörn i partiet ända fram till partikongressen i höstas, då bunkermedlemmarna förlorade sin sista maktkamp.

Framgångssagan Sverigedemokraterna handlar alltså inte om det postfascistiska Sverigedemokraterna. Det är inte där den har sin förklaring. Den sagan har sin början någon annanstans. Det spåret, djupt rotat i den skånska myllan, är det vi måste följa om vi ska förstå Sverigedemokraternas väg till makten.

De postfascistiska högerextrema partierna hade under efterkrigstiden svårt att få genomslag i Europa. Den form av högerradikalism som växte fram på sjuttiotalet i Europa var istället ett uppsving för en missnöjespopulism riktad mot skatter och överstatlighet. Detta skedde även i Norden, med Fremskrittspartiet i Norge, Fremskridtspartiet i Danmark och Landsbygdspartiet i Finland. Men inte i Sverige. Här var högern fortfarande ett oprövat kort ända fram till den borgerliga valsegern 1976. Det var Centerpartiet som lyckades kanalisera det missnöje som de nya populistpartierna fångade upp i våra grannländer.

De första svenska skattepopulistiska partierna fick sitt genombrott i Skåne i mitten av 80-talet. Vid sidan av frågor som ökat skånskt självstyre, lägre skatter och att Sverige skulle ansluta sig till EU och Nato, började invandringsmotståndet bli en politisk linje för högerpopulister att lyfta. Gränskommunerna Ystad och Trelleborg fick en första större flyktingvåg sommaren 1984. Skånepartiet var det enda partiet som drev flyktingmotståndet och fick sina första lokala valframgångar i valet 1985. I Malmö fick de sitt stora genombrott

med 7,2 procent. Skånepartiets närradiosändningar var en viktig faktor för partiet att nå ut brett. Några år senare, 1988, lyckades den lokala avdelningen av Centerpartiet kring kommunalrådet Sven-Olle Olsson i Sjöbo driva igenom Sveriges första folkomröstning om flyktingmottagande. Invandringsmotståndarna vann stort, varpå Sven-Olle Olsson uteslöts ur Centerpartiet och istället bildade Sjöbopartiet.

Folkomröstningen i Sjöbo blev en viktig inspirationskälla för bildandet av Sverigedemokraterna och Ny demokrati. Valframgångarna för Sverigedemokraterna uteblev, men Ny demokrati lyckades fånga upp de nya väljarstämningarna, vilket gav dem 6,7 procent i valet 1991. Det inkörda fempartisystemet i riksdagen hade brutits upp 1988 i och med miljöpartiets inträde i riksdagen. Socialdemokraterna hade under åren 1988–1991 gjort en nyliberal svängning genom att luckra upp arbetsrätten och öppna upp välfärden för marknadskrafter. Samtidigt försatte realsocialismens fall i Östeuropa den europeiska vänstern i kris. Bland väljarna ökade rörligheten mellan blocken och partilojaliteten minskade. Klassröstningen började luckras upp och politikermissnöjet ökade. Inbördeskriget i Jugoslavien gav upphov till nya flyktingströmmar i Europa och invandringspolitiken kom nu att bli central för högerpopulistpartierna, som dessutom började svänga från en EU-positiv till en mer EU-kritisk hållning. Ny demokrati som politiskt projekt var en nyliberal populism, nära knuten till den borgerliga tankesmedjan Den nya välfärden. De lyckades kapitalisera på denna nya glidande väljarsammansättning, vilket gav dem en vågmästarroll i riksdagen.

Men Ny demokrati bröt snabbt samman i ledarstrider och utraderades som parti på bara några år. I valet 1994 åkte de ut ur riksdagen. Sverigedemokraterna misslyckades att fylla tomrummet. Det lyckades däremot lokalt de skånska missnöjespartierna, som med Skånepartiet och Sjöbopartiet i spetsen fick en skjuts framåt av Ny demokratis sammanbrott. 1997 upprättade de valalliansen Skånes väl, mellan 16 skånska regionala partier såsom Sjöbopartiet, Skånepartiet, Framstegspartiet, Burlövs väl (en tidigare avdelning av Ny demokrati), Kommunens väl i Kävlinge och Centrumdemokraterna. Valalliansen drev frågor om sänkta skatter, ett mer självständigt Skåne och ett minskat flyktingmottagande. I valet 1998 lyckades de skaffa sig sex mandat i regionfullmäktige och fick därmed en vågmästarroll. Ännu bättre gick det på skånsk kommunnivå, där de tog 47 mandat. Samtidigt profilerade sig Sveriges pensionärers intresseparti (SPI) i flyktingfrågan och tog 62 kommunala mandat, främst i Skåne, Blekinge och Halland. Sverigedemokraterna lyckades däremot bara ta åtta kommunala mandat, varav två i Skåne.

Sverigedemokraternas lokala mandat i Sölvesborg i Blekinge togs av en ny ung partiförmåga, Jimmie Åkesson. Hans första stora bedrift i partiet blev att få det att närma sig de skånska missnöjespartierna. Uppvaktningarna bidrog till att spräcka Skånes väl. En minoritetsfalang i valalliansen, med Centrumdemokraterna kring ICA-handlaren Harry Franzén i Svalöv och Skånepartiet kring Carl P Herslow, ville inte ha med Sverigedemokraterna att göra. Det ville däremot majoritetsfalangen, med Framstegspartiet och Sjöbopartiet i spetsen.

Sverigedemokraterna blev den stora vinnaren på splittringarna i Skånes väl. Samtidigt genomgick SPI en liknande internkonflikt och tappade stöd. Den interna händelseutvecklingen i Sverigedemokraterna gynnade dessutom Jimmie Åkessons skånska förnyarfalang, som hämtade inspiration från det då nybildade Dansk folkeparti. Åkessons gäng tog över Sverigedemokraternas tidningar, byggde upp Sverigedemokraternas första nätsatsningar och Åkesson själv blev ordförande i ungdomsförbundet. Skåningarna i partiet lyckades även förnya partiprogrammet 1999. Två år senare sprack Sverigedemokraterna, när en stor del av skåningarnas konkurrenter, falangen i Stockholm och Västsverige, bröt sig ur och bildade Nationaldemokraterna. Allt detta gjorde att Skånedistriktets makt inom partiet ökade.

Åkessons strategi var dubbel. Dels att bit för bit ta över partiet. Dels att steg för steg ta över de skånska populistpartierna. Tunga namn från Framstegspartiet och Kommunens väl lockades över till Sverigedemokraterna. Skånefalangen lyckades även värva den moderata riksdagspolitikern Sten Andersson, som blev det största rikspolitiskt tunga namnet för partiet. Med honom som kandidat

”Ny demokrati som politiskt projekt var en nyliberal populism, nära knuten till den borgerliga tankesmedjan Den nya välfärden. De lyckades kapitalisera på denna nya glidande väljarsammansättning, vilket gav dem en vågmästarroll i riksdagen.”

kunde de vinna mandat i Malmö stad. Inför valet 2002 blev Jimmie Åkesson och Björn Söder, som började sin politiska bana i Framstegspartiet, ansvariga för att förhandla med Skånes väl om ett valsamarbete. Förhandlingen lyckades och blev en framgång för Åkesson och Söder. Skånes väl hade nämligen ekonomiska resurser till en valkampanj, vilket Sverigedemokraterna saknade.

Det var först nu som framgångssagan Sverigedemokraterna tog sin början. I valet 2002 tog Sverigedemokraterna 49 kommunala mandat i 29 kommuner och blev största partiet utanför riksdagen. De fick mandat i Malmö och Helsingborg, och lyckades med den smärre skrällen att få åtta procent av rösterna i Landskrona. Skånes väl däremot åkte ut ur regionfullmäktige. Nu hade Sverigedemokraterna ätit upp de skånska populistpartierna. Med en sådan maktbas i ryggen valdes Jimmie Åkesson till ny partiledare i Sverigedemokraterna 2005. Partiets maktcentrum hade nu helt förskjutits till Skåne och Blekinge.

I valet 2006 åkte Skånepartiet ut ur kommunalfullmäktige i Malmö, Burlövs väl gick med i Sverigedemokraterna och alliansen Skånes väl hade lagt ner. Den skånska populismen var nu entydig med Sverigedemokraterna. De fick 280 kommunala mandat i 149 kommuner. De nio bästa valresultaten uppnåddes i skånska kommuner. Tendensen fortsatte vid valet 2010. Vid partiets riksdagsgenombrott var det fortfarande främst ett skånskt fenomen. De 14 bästa kommunala resultaten och flest riksdagsröster fick de i Skåne. Förankringen var starkast i de skånska småorterna.

Varför fick just populismen ett sådant fäste i Skåne? I en artikel i Fria tidningen lyfter Mats Wingborg flera förklaringsmodeller: ”[I Skåne] finns en utbredd misstro mot centrum – och framför allt mot makten i Stockholm – [vilket] underlättar en mobilisering av en antietablissemangspolitik. Ytterligare en förklaring är Skånes geografiska läge, dels som gränsområde mot Europa, vilket möjligen kan göra det lättare att exploatera människors oro med att rikta den politiska udden mot invandrare som ’tar jobben’, dels genom närheten till Danmark och framgångarna för Dansk Folkeparti. Historiker och etnologer har också gett andra förklaringar till de specifika politiska stämningarna i Skåne. En teori är att Skåne historiskt präglats av välmående självägande bönder som för sin överlevnad har varit mindre beroende än andra av handel med omvärlden. Sådana levnadsbetingelser skulle i sin tur främja en misstro mot främlingar.”

Sverigedemokraternas framgång hänger därigenom tätt samman med Åkessons strategi att ta över de skånska populistpartierna och göra de skånska landsbygdskommunerna till sin maktbas. Först när dessa hade vunnits satsade partiet på att bli en maktfaktor på riksplan. Även idag är partiet underrepresenterade i storstadsregionerna och norra Sverige. Vägen till att erövra Sverige började med att ta Höör.

Mathias Wåg är medlem i Brands redaktionskollektiv och aktiv i det antifascistiskt grävande frilanskollektivet Researchgruppen.

”Sverigedemokraternas framgång hänger därigenom tätt samman med Åkessons strategi att ta över de skånska populistpartierna och göra de skånska landsbygdskommunerna till sin maktbas. Först när dessa hade vunnits satsade partiet på att bli en maktfaktor på riksplan.”

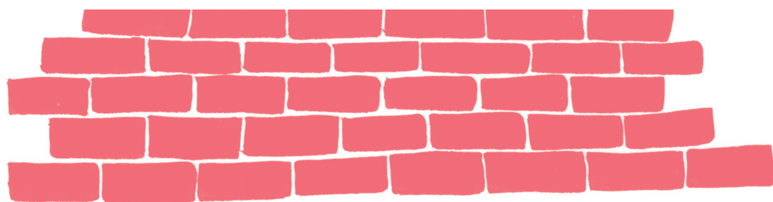
Text: Erik Persson
Illustration: Ebba Forslind

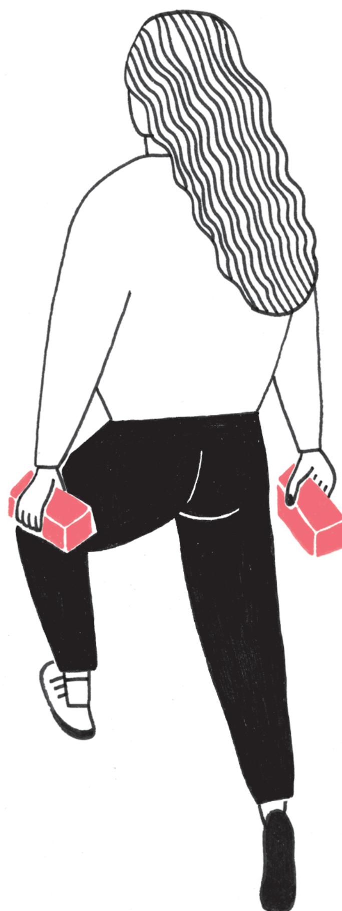
Frön till en svensk municipalism

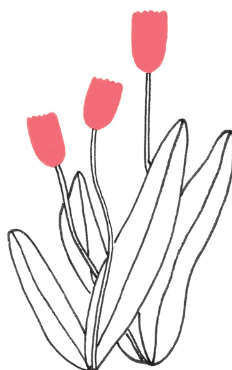
I en rad kommuner och stadsdelar, framför allt i Norrland, syns på senare år framväxten av nya slags rörelser. Alienerade från de historiska ideologierna försöker de experimentera med en rad metoder för att förbättra sina livsomständigheter, återuppväcka demokratin och återföra makt till befolkningen.

1989 dog kommunismen. 2008 följde socialdemokratin efter. Sörj inte. Undvik nostalgins träskmarker. Och mata inte de zombies från den traditionella arbetarrörelsens huvudfåror som ännu vandrar bland oss. Det må stå i strid med mångas spontana tro, men Västeuropas socialdemokratiska partier upplevde – i väljarstöd – sin guldålder mellan 1980-talet och 00-talets mitt. Det nyliberala paradigm som nu försatts i gungning sjösattes och förvaltades i hög grad under röda fanor, till högtidssjungande av internationalen, och med slagord om jämlikhet. Sedan 00-talets mitt (och i synnerhet sedan krisen 2008) ser vi hur dessa partier i Västeuropa går från en statsbärande position till att, ibland hastigt och ibland successivt, bli perifera politiska fenomen (Se: *Rose Thou Art Sick* i The Economist, 2016-04-02). På grund av detta faktum kom upprorsvågen 2011, även bortom Europa, att präglas av en frånvaro av arbetarrörelsens traditionella karaktärsdrag. Den bar i sitt fundament en serie frågeställningar: Hur bygger vi en motmakt mot det rådande utan att snart själva bli till det vi sade oss vilja förinta? Hur kommunicerar vi i en situation där alla vackra ord tycks vara förvridna, bestulna på sin substans och innebörd? Hur konstruerar vi en identitet, ett ”vi”, som inte är färgat av svek, blod, bakåtblickande och desillusion?

Det är utifrån dessa frågeställningar som många av de nya rörelser som växt efter upprorsåret, funnit det nödvändigt att utgå och ständigt återvända till. Det skapar närmast en nollställning; ett sten-för-sten-byggande utifrån ett nogsamt artikulerande av vilka subjekt som är i rörelse, ett öppet och förutsättningslöst

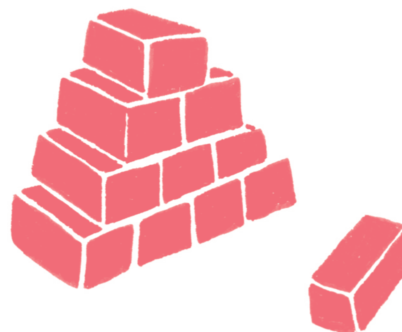
experimenterande med olika verktyg och former, och därur, framväxten bland annat av konturerna för det vi idag börjat beskriva som ”municipalism”.

Norrland är för en ny municipalistisk vänster vad Skåne och Blekinge var för framväxten av en ny fascism. I texten ”Skånedemokraterna” (s. 34) beskriver Mathias Wåg hur Sverigedemokraternas framgångsnyckel låg i förmågan att absorbera ett redan existerande regionalt missnöje (och dess organisatörer) till en territoriell bas för en ny fascism. I berättelsen märks väl hur detta möjliggjordes genom ett medvetet arbete av att klippa banden till den historiskt utdefinierade fascismen – dess estetik, symbolik, språk och form. Att förutsättningarna fanns lokaliserade just där är emellertid ingen slump. De beskrivs, indirekt, på ett utmärkt sätt av ekonomhistorikern Lovisa Broströms essä ”Varför fascismen aldrig fått fäste i Norrland” (Tidskriften Provins, 3/2013), vilken också leder oss i riktning av denna tes. Enligt Broström växte sig den historiska fascismen särskilt stark på en landsbygd där allianser kunde uppstå mellan en kvardröjande jordägande aristokrati och en framväxande borgarklass, vars idéer uppnådde hegemoni, och på så sätt vann stöd bland den övriga befolkningen. Dessa förhållanden rådde vid förra sekelskiftet framför allt i Skåne, men var samtidigt märkbart frånvarande i Norrland, vilket istället skapade en arbetarklassens hegemoni som småjordbrukare på likartat vis inställde sig under. Broström menar att, även om de materiella förutsättningarna förändrats över tid, så tenderar politiska traditioner att kvardröja, gå i arv och skapa sina egna lokala, regionala och nationella narrativ uppknutna kring specifika händelser.

Denna skillnad tenderar också att synas i karaktären på de lokala proteströrelser samt missnöjespartier som växt fram de senaste årtiondena i Skåneregionen respektive Norrland, men även på andra platser. Om missnöjet i Skåneregionen primärt tagit sig uttryck i motstånd mot ett högt skattetryck och invandring så har detsamma i norr fokuserat på motstånd mot avfolkning, bristande fördelningspolitik och nedmonterad samhällsservice. Till exempel vann *Kirunapartiet* tidvis stora lokala framgångar genom att hävda sig stå upp för (vad man kallade) traditionella socialdemokratiska ideal. Desto oftare tar sig missnöjet emellertid, trots respektive sakfrågefokus, allt som oftast positionen som ”varken höger eller vänster”, vilket markerar alienationen inte bara från den traditionella högern utan även från socialdemokratin så som beskrivs ovan. Även utomparlamentariska uppror som i de senare fallen med Doroteaupproret, kampen för Sollefteå sjukhus, Umeås urbana rörelser och de olika lokala rörelserna mot skolnedläggningar markerar, trots sin sakmässiga vänsterkaraktär, denna tendens. Det är härmed också tydligt att Sverigedemokraterna haft stora svårigheter att förankra sig i Norrland, och integrera detta missnöje så som gjordes med motsvarande missnöje i Skåneregionen.

Att börja undersöka denna realpolitiska situation framstår som en förnuftig utgångspunkt för den som vill återuppliva en vänster bortom dess historiskt belastade huvudfåror och dessas utgångspunkter. Och just här blir lärdomarna, inte bara av Sverigedemokraternas framgång utan också av rörelseexperiment i andra länder, centrala. Fler kommuner och regioner bör också strategiskt undersökas utifrån denna struktur, så att dess specifika historiska och samtida förutsättningar klargörs, tas i beaktande och kan knytas an till en gemensam tendens.

Fröna till en svensk municipalism finns redan bland oss men är idag fragmenterade. Uppgiften är att identifiera dess grunddrag, att sammanlänka och stärka upp.

I pamfletten *Förklaring* (2012) börjar Antonio Negri och Michael Hardt med att deklarera att de inte sökt skriva något manifest. Uppgiften vi står med, menar de, är inte att uppmana människor till agerande utan snarare; att identifierade de som redan agerar, de omständigheter som omgärdar dem, samt hur deras inneboende konstituerande förmåga kan grundlägga ett alternativt samhälle på en mer generell skala. En sådan ingång kan, och bör, leda oss in på flera olika spår men zoomar här in specifikt på ett område.

Vad är de huvudsakliga materiella omständigheterna som de Norrländska rörelserna och missnöjesröstandet i samtiden reagerar mot? Eller med Hardt och Negris ord: Vilka processer av omständigheter speglar existensen av dessa subjekt? Klart är att det inte är upplevelsen av att få sin arbetskraft exploaterad i traditionell bemärkelse som här står i centrum. Svaret tycks snarare finnas i två sammanhängande termer som populariserats av kulturgeografen David Harvey – *ojämn geografisk utveckling* och *ackumulation genom fråntagande*. Utan att gå in för djupt i innebörden av dessa kan vi konstatera att de båda ger förklaringar åt till synes separerade rörelser som två sidor av samma mynt. Å ena sidan rörelser i avfolkningskommuner (främst i periferier) som protesterar mot (en statligt pådriven) nedmonteringen av samhällsservice och i viss mån mot utsugning av naturtillgångar. Å andra sidan rörelser i städerna med befolkningstillväxt, i synnerhet i Umeå, mot en ojämnt fördelad resurstillförsel som även den skapar geografisk bortträngning i form av privatiserade rumsliga miljöer, stigande fastighets- och bostadspriser och så vidare. Om vi skulle benämna detta subjekt, i båda dess spegelbilder, skulle vi kunna tala om ”de fråntagna”, ”de bestulna”, ”de bortglömda” eller liknande. Detta subjekt märks också självfallet långt bortom Norrland, men tycks, än så länge, inte komma till skott i samma utsträckning, även om det existerar gott om *lokala* eller *stadsdelsbaserade* undantag (vilka framför allt märkts i specifika storstadsförorter som Alby i Stockholm och Biskopsgården i Göteborg).

Just de Norrländska rörelserna präglas dock av en mer påtaglig lokal förankring. Doroteaupproret ockuperade inte bara sin sjukstuga i flera år, utan drev också igenom den första vägledande folkomröstningen i ett helt landsting, samt, bytte ut de styrande Socialdemokraterna mot det lokala missnöjespartiet Dorotea kommunlista (DKL). Upproret för att rädda sjukhuset i Sollefteå samlade hösten 2015 makalösa 15 000 personer i grannkommunen Kramfors. Och de urbana rörelserna i Umeå har, vid sidan av många små segrar, lyckats göra frågan om ”rätten till staden” central i den lokalpolitiska diskussionen. Samtidigt är det tydligt att rörelsernas fragmentering bortom kommungränserna är en avgörande svaghet. Oviljan att inordnas i en traditionell höger- eller vänsteridentitet (med följande symboler, narrativ och så vidare) möts, än så länge, inte av ett alternativ likt det Sverigedemokraterna erbjöd motsvarande missnöje i Skåneregionen.

Det är emellertid inte alls självklart att formen för denna process nödvändigtvis, såsom Sverigedemokraterna, ska ta sig uttryck i form av ett relativt traditionellt men populistiskt partibygge med nationellt fokus. Frågan bör snarare lämnas öppen för ett ödmjukt och pragmatiskt undersökande där form är ett svar på en rad frågeställningar: Vilka verktyg är bäst lämpade för att föra samman dessa fragment? Hur stärks snarare än försvagas också den demokratisering som präglar denna typ av lokala rörelser? Hur förhandlas en övergripande identitet mellan en mångfald av lokala omständigheter i en tid av alienation inför traditionella ideologier? Och hur tillvaratas de konstitutiva element som rörelserna besitter i ett sammanförande så att de inte tillintetgörs? Här framstår erfarenheterna och diskussionerna om municipalism på europeisk och global nivå som en viktig inspirationskälla, men även en tendens att konkret knyta an till.

Erik Persson är aktiv i Förbundet Allt åt Alla och har varit engagerad i olika gräsrotskampanjer för ”rätten till staden” i Umeå.

Text: Josef Yusuf

Kriget mot kommunen

kommunen mot kriget

Europa har gjort Erdogan till sin nya gränsvakt. Västs krig i Mellanöstern har återvänt hem. Samtidigt står de kurdiska kommunerna ensamma i kampen mot Erdogans imperium och Daeshs kalifat. Josef Yusuf ger en bakgrund till den kurdiska kampens senaste uppsving.

En gemensam känsla av att ett världskrig pågår sprider sig. Också i Europa har konsumenterna vaknat upp ur sin dröm för att upptäcka att deras ledare har fört krig på annat håll i åratal och att dessa krig inte är enkelriktade. Drönare och självmordsbombare – vapen som avslöjar assymetrin hos de krigsförande parterna – för med sig död och förstörelse till den globala stadens kvarter, från Raqqa till Bryssel och från Beirut till Istanbul. Det är deras krig men våra döda.

Man kan ha invändningar mot valet av tid och taktik, men det vore hyckleri att skilja på Rojavas (västra Kurdistan, Syrien) självförsvar mot Kalifatet och det som pågår i Bakur (norra Kurdistan, Turkiet) där man nu försvarar sina städer och kvarter mot Davutoglu och hans herre Erdogans politik. Ingen människa vid sina sinnens fulla bruk, som besitter åtminstone en liten förmåga att navigera i det förorenade slagfältet som infosfären utgör, kan ha undgått att se den turkiska statens brutalitet mot den kurdiska frihetsrörelsen. Städerna under attack är inte bara de fattigaste i landet, de besitter även en organisatorisk rikedom i egenskap av att vara rörelsens starkaste fästen där Rättvise- och utvecklingspartiet (AKP) inte kammar hem mer än en handfull röster.

I
Kriget mot kommunen

Den 7 juni tog sig Folkens demokratiska parti (HDP), som är den parlamentariska grenen av rörelsen, in i parlamentet. Valkampanjen mötte en våg av över 170 våldsamma attacker på partibyggnader och partiarbetare som kulminerade i Diyarbakir (Amed på kurdiska) där två bomber exploderade ett par dagar innan valet. Trots flera döda och hundratals skadade tog sig HDP in i parlamentet med 13% av rösterna och AKP miste därmed den egna majoriteten och på så vis gick Erdogans planer på att ändra konstitutionen och införa presidentialism i stöpet.

Tvärtemot Erdogans önskan och förutsägelse så föll aldrig Kobane. Det otroliga motstånd som YPG/YPJ gjorde, oktoberrevolten – Serhildan – och det transnationella solidaritetsarbetet baserat i Suruc på den turkiska sidan av gränsen satte stopp för Kalifatet. Brödraskapen i Egypten och Tunisien är sedan länge ute ur leken. När Sultanen gick ännu ett geopolitiskt nederlag till mötes då YPG/YPJ befriade Tell Abyad (Girê Spî) den 16 juni hade hans imperiella drömmar definitivt krossats. De kurdiska segrarna i Rojava och misslyckandet med att bli kvitt Assad sved, och inte heller ser det ljust ut för Erdogans proxyarméer i Syrien.

Med smärtsamma minnen av Gezirevolten 2013 och med en revolution som ekar över den kurdiska geografin utan att kännas vid nationsstaternas gränser klädde den trängde Sultanen om sig till ultranationalistisk general. Genom att sätta igång spänningens strategi i sann (västerländsk) Gladioanda sprängdes självmordsbombare i hjärtat av Suruc och under fredsdemonstrationen i Ankara. Thanatos bomber och tvillingen Hypnos media producerade det nödvändiga nationalistiska samtycket för att säkra en seger för AKP i omvalet den 1 november, för att belägra de kurdiska städerna och slå ner på rörelsens militanter, aktivister, politiker, journalister och akademiker men också på andra socialistiska grupperingar i västra Turkiet.

Erdogans manöver kan närmast beskrivas som en kupp och den följande perioden som ett försök till politiskt folkmord. ”Vi kommer att rensa ut dem från hem och hus”, sade Davutoglu medan Erdogan lovade att de som gör motstånd ”kommer att begravas i de vallgravar de grävt”. Politiskt och ekonomiskt välsignade av Merkels Europa tömde man mer eller mindre gator och torg i väst med våld och skräck samtidigt som man i de sydöstra delarna av landet släppte lös specialstyrkorna för att bomba hela kvarter, bränna människor levande i Cizres källare och för att dra deras skändade kroppar efter kolonialismens militärfordon. Hundratals män, kvinnor och barn har mördats och hundratusentals tvingats på flykt medan städerna alltmer liknar Kobane i ruiner.

Syftet med dödsturnén är att bryta upp den sociala sammansättningen bestående av fattiga men ytterst välorganiserade människor. För att befästa kontrollen är det andra steget att återuppbygga de sönderbombade kvarteren där isolerade och skuldsatta individer snällt ska betala hyra eller lån och lydigt åka mellan arbete och hem och bara stanna till för att besöka något av de många köpcentrum eller moskéer som AKP:s affärsmän har byggt. ”Även om inga sammandrabbningar hade pågått i regionen skulle områden som Sur, Silopi och Nusaybin behöva genomgå en stadsförändring eftersom dessa platser har lidit av irreguljär urbanisering i decennier”, erkände Davutoglu. Han tillade också att de kommer att återskapa Sur, som är den centrala historiska delen av Diyarbakir, så att det liknar Toledo i Spanien. Exproprieringsplanerna för Sur är klara och åtminstone 4000 lägenheter ska byggas av TOKI – den hänsynslösa administrationen för bostadsbygge som sedan 2003 lyder direkt under regeringen. TOKI fungerar också som en privatiseringsmaskin och bygger även polisstationer och andra säkerhetsbyggnader, men är kanske mest känd för stadsomvandling och stadsförnyelse. I Istanbul har många områden råkat ut för TOKI-fieringen, väl beskrivet i dokumentärfilmen *Ekümenopolis* från 2012 och (om än lite ytligare) i VICE News inslag om gentrifieringskrigen i Istanbul.

Business as usual, med andra ord. Turkiet har till och med gjort sig en slant på inblandningen i Syrien. Efter att ha blivit rånade på sina besparingar väntar de mest underbetalda och osäkra jobben alla de miljoner flyktingar som tagit sig över gränsen. Till och med de syriska barnen sätts i arbete – endast en tiondel har tillgång till utbildning i Turkiet. Miljoner av lägenheter som stod tomma fylldes och hyrorna steg vilket sköt bostadsbubblan på framtiden. Alla de vitvaror som de nyanlända sedan köpte gav en ytterligare injektion i ekonomin. Det är ingen hemlighet att Turkiet tjänat på Syrienkatastrofen och fortsätter att göra så genom hyperexploatering av arbetarna och avskyvärda affärer med det åldrande Europa som också är i behov av arbetare. Även

muren man bygger längs gränsen till Syrien med inspiration från Israel har, förutom att den delar den revolutionära geografin i två, en ekonomisk dimension. Smuggling var länge en massaktivitet för boende intill gränserna. Efter att Turkiska flygvapnet släppte bomberna i Roboski 2011 som dödade 34 personer, flest barn, har smugglingen alltmer monopoliserats i händerna på en liten elit och därmed är inkomsten strypt för många. Det skulle heller inte förvåna om den turkiska staten kommer att försöka placera syrierna i kurdiska områden för att förändra demografin, precis som pappa Assad gjorde i Rojava på sin tid.

Om klasskriget uppifrån stavas austerity (åtstramningar) i Europa stavas det krig i Turkiet. Kriget framträder ännu en gång som en direkt attack på arbetarna och de fattiga och de revolutionära processerna och motståndet mot statens och kapitalets herravälde. Bombernas oljud har tystat klasskampernas sång, från de vilda strejkerna i bilfabrikerna och gruvarbetarnas protester till kamperna mot de hydroelekriska kraftcentralerna – kriget krävdes för att bryta upp dem.

Men vad handlade då freden om?

När AKP kom till makten 2002 konsoliderade sig den omstrukturering som tvingats fram av den kurdiska kampen. Den väpnade kampen hade öppnat upp för partipolitiken som i lokalvalet strax innan millenieskiftet gav ett kurdiskt parti makten i 37 kommuner i Bakur. Det hade alltså blivit omöjligt för staten att fortsätta hindra kurdernas politiska, kulturella eller ekonomiska uttryck och krav med militära medel. Den omstrukturering som följde bestod av säkerhet, kontroll, social och ekonomisk utveckling i linje med det globala nyliberala projktet. Vissa restriktioner lyftes, till exempel på det kurdiska språket. Nu skulle en ”välvillig stat” ersätta krig och försummelse med investeringar under en Pax Ottomana kring ett (verkligt) nyliberalt och (inbillat) muslimskt broderskap som också var den imperiella ideologin som drev geopolitiken.

Det som kallas för fredsprocessen är egentligen en väldigt kort period på ett par år mellan 2013-2015 men fram till sommaren förra året hade militära åtgärder haft en relativt lågintensiv karaktär under AKP:s styre. Polisiära åtgärder har däremot varit högintensiva. Under en lång tid var skarp ammunition inte favoritvapnet för att döda kurdisk ungdom, utan tårgaspatroner riktade mot deras huvuden.

Säkerhetsregimen stärkte sitt grepp om den kurdiska regionen genom att bygga infrastruktur, polisstationer och högsäkerhetsanläggningar som till exempel kontrollstationer i bergen. Ofta gick dessa projekt med fokus på säkerhet hand i hand med profit. Så ligger det till i fallet med ”säkerhetsdammarna” som både ger bättre övervakning och elektricitet. Motorvägarna man byggde förde med sig bättre polisbevakning samtidigt som de ökade och underlättade cirkulationen av varor och tjänster och gav bättre förbindelser från regionen till de nationella och internationella marknaderna. Investerare lovades billig arbetskraft och turistsektorn växte. Genom förmyndaraktiga allmosor åt de fattiga och affärslöften åt de mer välbeställda ordnade AKP väljarstödet.

”Det är ingen hemlighet att Turkiet tjänat på Syrienkatastrofen och fortsätter att göra så genom hyperexploatering av arbetarna och avskyvärda affärer med det åldrande Europa som också är i behov av arbetare.”

Genom att stärka organisationer, institutioner och lokala myndigheter ökade statens auktoritet samtidigt som nyliberal governance kunde konsolidera sig i regionen. Det huvudsakliga redskapet för nyliberal utveckling och säkerhetspolitik i området heter Sydöstra Anatoliska Projektet, känt som GAP. Detta gigantiska projekt innefattar mängder av sektorer som lantbruk, irrigation, hydroelektrisk kraft, infrastruktur för stad och landsbygd, skogsnäring, utbildning, vård och hälsa.

GAP, som hade funnits länge, reformerades i enlighet med den nyliberala modellen. Genom att inrätta regionala utvecklingsbyråer som grundade sig på deltagande och samarbete mellan den privata sektorn, myndigheter och icke-statliga organisationer ställde staten andra aktörer mellan sig och folket. För den turkiska staten betydde detta att man inte bara slapp viktiga kostnader då privata och icke-statliga aktörer tog över vissa områden, man kunde även nå folket via dessa aktörer då statens rykte naturligtvis var väldigt dåligt. GAP gick från att vara ett ganska renodlat projekt för infrastruktur till att även bli ett socialt utvecklingsprogram. För folket inne-

”Genom förmyndaraktiga allmosor åt de fattiga och affärslöften åt de mer välbeställda ordnade AKP väljarstödet.”

bar det att rånet av deras naturresurser till priset av ekologiska katastrofer fick sällskap av de sociala programmen som med hjälp av diverse övervaknings- och kunskapsteknologier kunde administrera livet och assimilera befolkningen. Med dammbyggen hamnade byar och historia under vatten, ofta efter att byborna själva fått anställning att bygga dessa i brist på inkomstmöjligheter. I de sociala projekten kunde kvinnor få betalt för sömmeriarbetena samtidigt som de fick lära sig läsa och skriva – på turkiska, som i folkets ögon är ockupationsmaktens språk.

Byväktaresystemet försvann aldrig, tiotusentals är fortfarande avlönade av staten, och en efterföljare till Gendarmeriet för underrättelse och terrorbekämpning (JITEM) går att finna i dagens Esedullah Team (Allahs lejon). Dessa paramilitära styrkor var under 90-talet ökända för försvinnanden, våldtäkter, mord och tortyr. Esedullah Team liknar enligt uppgifter Kalifatets krigare snarare än specialstyrkor och består även av utlänningar. Precis som Turkiet finns i Kalifatet, finns Kalifatet i Turkiet. Där som här är massaker deras specialitet.

Assimilationspolitiken, exploateringen och herraväldet försvann aldrig med omstruktureringen utan förändrades efter Chicagoskolans recept blandat i en islamistisk sås. Den Neoottomanska freden var med andra ord ingenting annat än det imperium och den öken Tacitus talade om, och det mesta tyder på att nästa fredsförslag som kommer från staten och kapitalet inte kommer att vara annorlunda.

I detta scenario måste vi arbeta hårt för att krossa diskursen som likställer det våld som används i självförsvar med statens. Denna diskurs reproduceras av mördarnas medbrottslingar och är helt blind för kurdernas situation. Precis som palestinierna idag eller partisanerna igår kan de inte tvingas att lägga ner sina vapen så länge som deras existens är hotad. Vi måste fortsätta insistera på fred men på en hedervärd fred, som rörelsen uttrycker det, baserad på rätten till autonomi och självförsvar. Alternativet till den kapitalistiska moderniteten heter i rörelsens vokabulär demokratisk modernitet, en materiell verklighet som kräver självförsvar men som definitivt inte stannar vid det.

II
Kommunen mot kriget

När stat och kapital omstrukturerade gick rörelsen igenom en svår tid tills man mäktade med en ny sammansättning under de nya förhållandena. Vid sidan av de ekonomisk-politiska förändringarna omdanades också den kurdiska demografin. När turkiska säkerhetsstyrkor brände ner och evakuerade tusentals byar under 90-talet tvingades miljoner kurder till städerna. Diyarbakir, Batman (Êlih) och Van blev till metropoler, och Cizre och Yüksekova (Gever) blev till stora städer då befolkningarna ibland så mycket som tredubblades. Många tog sig till Europa och till de stora städerna i Turkiet. Man brukar skämtsamt tala om KurdIstanbul då staden har den högsta kurdiska befolkningen av alla städer. Hundratusentals lämnar dessutom varje år Bakur för att säsongsarbeta vid Medelhavet, den Egeiska kusten eller vid Svarta Havet.

De geografiska gränserna mellan Turkiet och Kurdistan blev på sätt och vis suddiga. Den kurdiska sociala sammansättningen hade i vilket fall som helst blivit övervägande urban och huvudarenan flyttade således från bergen ovanför byarna ner till städerna.

I denna nya politiska, ekonomiska och demografiska kontext behövdes ett nytt organisatoriskt förslag. Detta kom från Abdullah Öcalan. I över tio års tid har rörelsen utgått från hans paradigm och rörelsens ständiga expansion visar ständigt hur adekvat detta är. Utan att någonsin lämna Vägen till Kurdistans Revolution, lyckades rörelsen förändra sig i enlighet med den globaliserade världen och den sociala sammansättningen som befolkar den. Metamorfosen var möjlig genom en mesopotamisk översättning av socialismen som visste att de kurdiska muntliga historierna om gångna tiders revolter och motstånd var av större värde än hammaren och skärans språk och estetik.

De militanter som nu försvarar sina städer och kvarter med hjälp av både Molotov och Kalashnikov bygger inte bara barrikader och organiserar självförsvar. De är också en del i byggandet av en rad autonoma motinstitutioner underifrån som saboterar statens sociala herravälde. ”Ju mer stat, desto mindre demokrati”, säger Serok Apo, som ledare Öcalan kallas i folkmun. Demokrati i den kurdiska frihetsrörelsens vokabulär har alltså ingenting att göra med den amerikanska produkten som med våld exporterats till resten av världen sedan andra världskrigets slut. De nationella befrielserörelserna och realsocialismen gav en gång näring till rörelsen. Idag har socialism som social planering och organisering av det produktiva arbetet för ackumulation under nationalstatens skull definitivt förlorat sin historiska nödvändighet och åtråvärdhet. Istället för att ta över statsmakten, eller ens krossa den, menar Öcalan att man måste ”begränsa staten, göra den mindre, trimma dess bläckfiskliknande armar över samhället och på så vis öka möjligheterna för frihet och jämlikhet”. Enligt denna devis har man alltså organiserat sig i råd och kommuner, från gatorna till kvarteren och från byarna till städerna, överallt i landet mellan de två floderna. Kvinnorna har fått en helt ny roll i samhället och myllret av sammanslutningar, allt ifrån ekologiska kooperativ till kulturella kollektiv, har givit folket ett oerhört rikt liv.

Bara i Diyarbakir finns över 60 kvartersråd och trots att dessa är lagliga sammanslutningar har de varit mål för en ohygglig repression och närmare tiotusen gripna. Detta vittnar inte bara om statens rädsla för rådens motmakt utan också om hur många liv som politiseras i kvarteren där de verkar. Resultatet är en ofantlig kollektiv ansträngning som producerar och reproducerar liv i en strävan för oberoende från nationsstaten, i det gemensamma byggandet av en demokratisk modernitet mot den kapitalistiska. Alltifrån osämjor grannar emellan till frågor om sophantering hanteras av råden som, där dem är starka, helt har ersatt statens inblandning. Avantgardet av militanter fann sin plats i den urbana miljön och genom att placera sig själva helt och hållet inom stadens fattiga sociala sammansättning kunde de involvera så gott som alla.

Långt innan Sur belägrades hade några kvarter i den gamla stadsdelen rivits för stadsförnyelse. Precis som på många andra håll i landet, ville man få den fattiga befolkningen att flytta ut från de historiska delarna till TOKI-hus i stadens utkanter för att bereda väg för turismen och de välbeställda. Ingenting kunde någonsin byggas eftersom invånarna var väl om medvetna vad som pågick och att livet i de nya bostadsområdena, dit många har omlokaliserats, saknar den sociala sammanhållning och solidaritet som finns i Sur. På en platå sydväst om staden byggdes ett bostadskomplex som står tomt. Folket vägrar att flytta in då platsen inte bara är en naturplats utan också av historiskt värde som omtalas i många legender. Byggplanerna som skulle förstöra det 8000 år gamla världsarvet Hevselträdgårdarna nedanför den historiska muren som omger Sur stoppades av rörelsen. Selahattin

Demirtas, en av HDP:s två partiledare, besökte ungdomarna som ockuperade platsen under flera veckors tid och kallade motståndet – berxwedana Hewselê – för Diyarbakirs eget Gezimotstånd. Dessa kamper är bara några exempel men ger en fingervisning om hur svårt AKP:s nyliberala politik har haft det i Bakur. Dessa kamper, eller dem mot de hydroelektriska kraftcentralerna, mot elbolagets utsugning i form av omöjliga räkningar eller mot statens olika säkerhetsbyggen är alla resultatet av rörelsens metamorfos. Det är dessa revolutionära autonoma processer som nu är under attack i den turkiska statens krig mot den abstrakta terrorismen och den konkreta sociala sammansättningen.

Att på bekvämt avstånd hålla på kurderna är inte tillräckligt, det kan inte ens en miljon gillatryck ändra på. När Europas regeringar öppet ger sitt stöd för massakerna genom affärer och tystnad måste vi fråga oss hur vi kan motsätta oss kriget samtidigt som vi organiserar dess motsats – den sociala konflikten och undandragandet från statens tentakler. Det är nödvändigt att översätta de språk och praktiker som kommer ur de revolutionära erfarenheterna i Bakur och Rojava så att de kan få resonans hos de hybrida sammansättningar som befolkar våra städer. Kanske är detta den mest brinnande frågan idag, för oss som lever i metropolens öken under det globala kriget.

Josef Yusuf bor i Istanbul och är en del av tidskriften Otonom.

”Metamorfosen var möjlig genom en mesopotamisk översättning av socialismen som visste att de kurdiska muntliga historierna om gångna tiders revolter och motstånd var av större värde än hammaren och skärans språk och estetik.”

Text: akcg (anna kindgren och carina gunnars)
Illustration: Anja-Lisa Rudka

72 dagar i Paris – Vi tar generaldrömmarna tillbaka!

Pariskommunen var två månader av radikal samhällsförändring i 1871 års Paris. Idag är spåren av den igensopade, ersatta av nationaldagsfirande till minne av 1789 års borgerliga revolution. Vad var det som hände under de 72 vårdagarna, och vad kan vi lära oss av Pariskommunen?

Vi försöker förstå vad vi är med om utifrån var vi befinner oss lokalt. Som många före oss, gräva där vi står. Med utgångspunkt i det lokala som en plats vi alla är en del av, men där vi kanske inte alltid begriper det som sker förrän efteråt. För som det står i förordet till antologin *I stundens hetta* (Roh-nin förlag, 2011): "Det är sällan samma vi som kommer ur en händelse, en samhällskonflikt, som trätt in i den." Varje gång vi stannar upp på en plats, så riskerar vi att förvandlas.

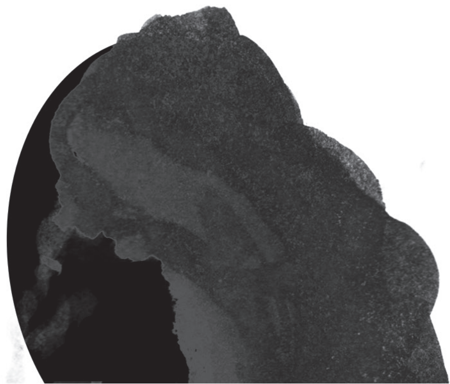
Individer och grupper som vistas inom en samlad lokalitet, har inte alltid samma upplevelse av vad som sker. Den splittrade förståelsen framkallas finurligt av de glasögon vi ser världen igenom, de affekter som väcks, den rapportering vi tar del av i olika media. Vi har olika positioner och olika kroppar varifrån vi gör våra erfarenheter och vår upplevelse färgas av vilken förförståelse vi har. Det spelar också roll hur långt vi pendlar till och från platsen. Om vi äger eller hyr, bor i centrum eller ort, stad eller land, om vi har inkomst eller går på a-kassa, har hem eller är hemlösa, är rika eller fattiga, friska eller sjuka, om vi är ensamma eller har ett sammanhang. Om vi är nyinflyttade eller har sett platsen förändras över decennier. Har papper eller är papperslösa. Listan kan göras lång. Vi famlar i en kaleidoskopisk vardag efter möjliga verktyg som kan förbinda oss.

Det senaste året har skeenden i Stockholm utmynnat i aktioner och aktiviteter som visat på styrkor i det lokala engagemanget. Även om dessa inte har vunnit kampen, på kort sikt, mot den totala varufieringen av i princip allt som till exempel bostäder, har de ändå lyckats synliggöra viktiga konfliktlinjer i ett längre perspektiv. Vi har varit med om ögonblick som vi alltid kommer att bära med oss som kraftkällor. Vi har också försökt att lyssna och lära, öppnat böcker med kopplingar mellan vår tid och de lokala revorna, i den politiska omstruktureringen av historien från år 1789 och framåt.

Nu

Nu, 227 år senare, står vi mitt i en pågående ideologisk strid som förskjuter konfliktytor än åt höger än åt vänster… men vilka drömmar har vi? Vart vill vi? I Kristin Ross båda böcker om Pariskommunen 1871: *The Emergence of Social Space*: *Rimbaud and the Paris Commune* och *Communal Luxury: The*

Political Imaginary of the Paris Commune (Verso förlag, 2008 & 2015) finner vi trådar till drömmar som är viktiga i en värld där medborgarskapet försvagas alltmer. Men också frön till hur en lokalitet, en plats, en stad, en ort kan byggas på idéer, om andra möjliga sätt att leva. Medborgarrätten utropades med orden ”Citoyennes et citoyens!” (”Medborgarinnor och medborgare!”) i Paris vid franska revolutionen 1789. När orden återigen uttalades 1871 utlöstes Pariskommunen.

Immanuel Wallerstein skriver i *Liberalismens död* (Vertigo förlag, 2001) att utropandet av medborgarskapet skedde parallellt med att nationalstaten förstärktes. Medborgarskapet inbegrep samtidigt ett icke-medborgarskap. Våren 2016 hör vi istället ”Vi är alla migranter!” ropas från Bryssel, i solidaritet med dem som ständigt utsätts för statligt och högerrelaterat våld. Gränsbevakningen skärps samtidigt som alltfler saknar ett användbart medborgarskap.

Nya manifestationer har idag brutit ut i Paris och på många andra platser i världen, som följd av en fullständigt huvudlös nyliberal arbetsmarknadspolitik, flyktingpolitik och samtidiga avslöjanden (Panamadokumenten) av hur det ledande skiktet, politiskt som finansiellt, undandrar sig de lagar och regler som gäller för oss andra. Medan de sätter undan sina vinster tvingar kapitalets politiska lakejer in redan tyngda migranter, arbetare och studenter i ohållbara levnadsförhållanden. Samtidigt som valda ledare skickar tillbaka flyktingar till Turkiet, där de beskjuts med gummikulor och utsätts för tårgasattacker! Vi tycker att vi har anledning att återigen minnas några av de idéer för förbättringar av det dagliga livet, för de allra flesta, som Pariskommunen kläckte.

Då

Pariskommunens början dateras till den 18 mars 1871, och dess slut till den 28 maj, 72 dagar senare. Dessa vårmånader föregicks av många folkliga uppror i världen vars startpunkt var den borgerliga franska revolutionen 1789. Därefter följde, bara för att nämna några exempel, den haitiska revolutionen 1804 och upprorsåren 1815, 1830 och 1848. Den franska revolutionen, som de allra flesta hört talas om, överskuggar de fyra senare i historieskrivningen. Dessa uppror är inga avgränsade händelser utan en lång process av mer eller mindre sammanhängande protester, där vissa varit svårare än andra att rymma inom berättelsen om nationalstaten Frankrike. Det gäller framför allt Pariskommunen, med slakten på kommunmedlemmarna under den blodiga veckan i slutet av maj 1871. Dess minne har aktivt tryckts undan, till förmån för den borgerliga franska revolutionen 1789, som alltjämt firas med pompa och ståt som Frankrikes nationaldag den 14 juli, varje år. Spåren efter kommunen i staden Paris är däremot igensopade.

Franska revolutioner före Pariskommunen

Årtalet 1789 är ett märkesår vad gäller uppror och systemförändring. Det som skedde då var att borgarna med folkligt stöd kastade ut suveränen och hans följe från Versailles. Monarken Ludvig XVI representerade ett system som höll folket på svältgränsen medan aristokratin levde i excess, bortom sans. Revolutionscykeln pågick under tio år. Frankrike gick från feodalism och monarki till republik, borgarna fick det bättre men de fattiga, arbetarna, hantverkarna blev kvar i armod. Detta trots sitt deltagande i denna omvälvning som fick sådana djupgående konsekvenser för alla. Trots 1789 års deklaration om människans och medborgarens rättigheter. Eller kanske på grund av? När massan gjort sitt så återgick ordningen till just ordning.

Redan 1791 skrev Olympe de Gouges (dramatiker, skribent, feministisk aktivist som arbetade mot slaveriet i kolonierna) *Déclaration des droits de la femme et de la citoyenne*, en kvinnornas deklaration för mänskliga och medborgerliga rättigheter, i protest mot att den tidigare deklarationen endast gällde männens givna rättigheter, och inte ens alla män! Hon avrättades 1793 för sina uttalade åsikter mot dödsstraffet och för att hon jämställde monarkin med republiken. Hon såg inte att de olika styrelseskicken gjorde någon skillnad utifrån sitt perspektiv. De förbättringar som kvinnorna, folket och slavarna i kolonierna hade förväntat sig efter att republiken utropat frihet, broderskap, jämlikhet (*Liberté, égalité, fraternité*) uteblev.

Men viktigt att påpeka är att det som skedde mellan 1789 och 1799 också med ordens makt väckt drömmar om

”Spåren efter kommunen i staden Paris är igensopade.”

att dessa ord verkligen skulle kunna komma att betyda något för det större flertalet. OCH att undersåtarna med allt större tydlighet förstod att DE inte var del i idén om den jämlikhet som förespeglats dem. Ett frö till ett nytt politiskt subjekt föddes

Det kollektiva minns

Michel Foucault elaborerar i en av sina föreläsningar, den 5 januari 1983, (*Styrandet av sig själv och andra*, Tankekraft förlag 2015) kring Immanuel Kants frågor om sin tid och mänsklighetens eventuella framåtskridande. ”Det betydande är hur revolutionen utgör ett spektakel, det är hur den välkomnas av den omgivning som inte deltar i den, men som tittar på, närvarar och på gott och ont låter sig dras med i den. Det är inte de revolutionära gesterna som utgör framåtskridandet. Det som däremot är viktigt, det som är meningsfullt, och som utgör tecknet på framåtskridande, det är att det runt hela revolutionen finns ’en längtansfull välvilja som gränsar till entusiasm’, skriver Kant.”

Vi tänker att den borgerliga revolutionen pågår. Men det gör också de folkliga upproren. Så länge den ojämna geografiska fördelningen aktivt spelas ner i fickorna på 1% av världens befolkning kommer striden inte att upphöra. Den har bara olika intensitet. Den historieskrivning som sker på borgerlighetens villkor har lyft upp 1789 års revolution, och stora ansträngningar har gjorts för att det haitiska slavupproret och Pariskommunen ska glömmas. Men det har inte skett. Det kollektiva minns.

Minnena vaknar under februarirevolutionen 1848

Året 1848 är inte bara märket på en choklad utan också ett årtal som betydde många folkliga resningar runt om i Europa. Från Paris ända upp till Stockholm skedde försök att kasta borgerligheten ur sin relativt nyvunna position. Den gränslösa spridningen av de revolutionära idéerna bland de kroppsarbetande i en oreglerad industri skapade oro hos den nya kapitalistiska klassen. Slagordet *Frihet, jämlikhet, broderskap* var ett löfte som inte infriats. Marx och Engels skrev *Det kommunistiska manifestet*. Det spreds som en löpeld på olika språk. Marx hoppades att manifestet skulle vara just en gnista och det ansågs också vara en mycket farlig skrift. Marx blev tvungen att fly till London för att stanna där resten av sitt liv. Han skrev flera texter om februarirevolutionen 1848 och var både kritisk och självrannsakande – hur kunde det gå så fel? Men samtidigt skedde något oväntat – arbetarna kunde inte längre ljuga för sig själva om att de skulle få en politisk plats i den borgerligt styrda kapitalismen. De måste bli ett politiskt subjekt! Och det var också resultatet av 1848 års revolutionscykel som brände in en evig oro i borgarnas sinne. Skräcken fortplantade sig snabbt bland konservativa och borgare. Alltfler arbetare började organisera sig och kalla sig anarkister, socialister, kommunister!

Den franska revolutionen ger ekon under Pariskommunen

Tiden mellan de folkliga resningarna gav rum för lokala mer eller mindre hemlighållna möten. Salongerna hade en självklar plats i det borgerliga kulturella livet medan arbetarna träffades i mindre cirklar för att diskutera, kunskapsförmedla och formulera sig kring allt ifrån utbildning, arbetstider, kvinnors löner och egna organisationer. Åren innan kommunen samlades allt fler för att diskutera dessa frågor. Ett mötesförbud gjorde att mötesteknikerna blev mer sofistikerade. Teatrar togs över som samlingsplatser och ämnen undveks som kunde få spionerna att stänga möten. I *Communal Luxury* visar Kristin Ross att det fanns många faktiska förutsättningar för kommunens existens, redan innan den 18 mars 1871. Ett utsvultet Paris hade lämnats åt sitt eget öde. Parisarna var redan upptagna av offentliga möten, diskussionsklubbar baserade på kvarter och som enligt geografen Reclus fungerade som en sorts folkbildning. Nu talade parisborna som aldrig tidigare med varandra. I praktiken ersatte klubbarna de teatrar som strax innan hade stängts ned. I klubbarna kunde de inte tala mot kejsaren men däremot ifrågasätta privat ägande. Ross menar att denna starka decentraliserade revolutionära struktur, som redan fanns i varje arrondissement, lade grunden för den kommande kommunen.

Under kommunen startades arbetarägda kooperativ, som var tänkta att sträcka sig bortom arrondissement och kommun och fungera i en internationell federation av oberoende kooperativ. Inifrån kommunen proklamerades att

”Alla som anslöt sig till Pariskommunen, var de än kom ifrån, var medborgare, *Citoyennes et citoyens!*”

grunden till ekonomisk rättvisa skulle bygga på att marken ägdes av dem som brukar den, jordbrukskommunerna, och att kapitalet och alla arbetsredskap skulle ägas av arbetarna, arbetarföreningarna.

Trots att Pariskommunen bara existerade i 72 dagar hann en rad viktiga förändringar genomföras. Skulder, hyror och löner reglerades till förmån för fattiga arbetare. De katolska skolorna avskaffades och allmän skolplikt infördes. Kyrkan skildes från staten. Bagerigesäller kunde inte längre tvingas till nattarbete. Kvinnorna fick rösträtt och var också högst delaktiga under hela kommunperioden, både i opinionsbildningen, på barrikaderna och i slutkampen. Även arbetsdelning ifrågasattes. Under kommunen blir skomakare skribenter!

Många av de krav som tog form under Pariskommunen kom att instiftas årtionden senare, när idéerna filats på och återformulerats om och om igen. Men det tog alltså tid. I Sverige beslutades om åtta timmars arbetsdag och allmän rösträtt först 1921. (Trots att det kallades ”allmän” rösträtt var det fortfarande möjligt att utesluta vissa grupper. Personer som fick ekonomiskt stöd i form av fattighjälp fick till exempel inte rösträtt i Sverige förrän 1945.)

Dessa formuleringar har i allra högsta grad angelägenhet även i vår tid – en slags kräftgång pågår tillbaka till de frågor om arbetsdelning, lönesättning och vem som är i kraft att besluta över de relationer mellan kapital och arbetskraft som just nu omformuleras av en nyliberal logik. Frågor kring det parlamentariska systemets relevans och förhandling om löner och arbete, tycks idag vara en bubblare!

Den universella geografin

Under samma tid som Pariskommunen sprängde gränserna för vad som tidigare varit möjligt, sett ur ett underifrånperspektiv, ifrågasattes nationsgränser när avlägsna områden korsades och utforskades av geografer som sympatiserade med kommunen. Pariskommunens praktik och teori genomsyrades av att tänka och agera bortom koncept som nationella gränser, arbetsdelning, kön och klass. Den kanske mest omtalade symboliska handlingen under Pariskommunen var rivandet av Vendômekolonnen med Napoleon på toppen, på Place Vendôme. I en ceremoni döptes platsen om, direkt efter demoleringen, till Place Internationale.

Marx underströk senare att Pariskommunen inte arbetade efter i förväg lagda planer utan var ett, i realtid, pågående laboratorium baserat på improvisationer. Pariskommunen ville vara ett autonomt lokalt kollektiv i en sammanslutning av kommuner på internationell nivå, snarare än Frankrikes huvudstad. Under kommunens andra dag erkändes alla utlänningar som medlemmar under den universella republikens flagga. Pariskommunen föreslog alltså en värld baserad på det lokala men sammanlänkad med andra lokaliteter bortom nationella gränser. Alla som anslöt sig till Pariskommunen, var de än kom ifrån, var medborgare, *Citoyennes et citoyens!* Orden klang ännu med styrka och gav hopp om inkludering!

Den universella republiken

Begreppet ”den universella republiken” började användas när Paris var belägrat efter nederlaget i fransk-tyska kriget. Kejsardömet hade fallit och den andra republiken utropats i Paris. Redan 1864 grundades första internationalen som ville samla världens alla socialister i en organisation oavsett nationell bakgrund. Kommunmedlemmarna frågade sig till exempel hur utbildningen kunde förändras om det samhälle en utbildas för inte är baserat på nationen utan på den universella republiken eller på arbetarnas republik?

Kristin Ross menar att Pariskommunen sällan har ihågkommits för sin starka ickenationalistiska ådra. Vad som oftast berättas om kommunen kretsar kring striderna på barrikaderna och repressionen då över 20 000 parismedborgare avrättades. Dessutom arresterades 38 000 och 7 000 blev deporterade, flertalet till Nya Kaledonien i sydvästra Stilla havet. Flera kommunarder levde också som politiska flyktingar i exil i England och Schweiz, på 1870- och 1880-talet. Dessa båda länder ansågs vara särskilt vänligt inställda till flyktingar oavsett varifrån de kom. Det fanns alltså platser att fly till, där de överlevande kommunmedlemmarna och sympatisörer kunde fortsätta sitt arbete på egen hand och tillsammans med andra. 1879 utlyste Frankrike allmän amnesti för de kommunarder som överlevt.

Vad kan vi lära av Pariskommunen idag?

The Master's Tools Will Never Dismantle the Master's House (”Slavägarens hus kan aldrig nedmonteras med slavägarens verktyg”) är titeln på en text av feministen och författaren Audre Lorde. Liknande tankegångar återfinns hos Marx när han efter erfarenheterna från Pariskommunen 1871 ser sig nödsakad att skriva om förordet till *Det kommunistiska manifestet:* ”Men arbetarklassen kan inte helt enkelt ta det färdiga statsmaskineriet i besittning och sätta det i rörelse för sina egna ändamål.” (Ur förordet till tyska upplagan 1872.) Marx och Engels drar av Pariskommunen som historisk händelse slutsatsen att det behövs helt nya sätt att organisera sig på.

Kriminaliseringen av fattiga har inte avtagit sedan Pariskommunen. Rösträtten har i ett av världens tidigare mest jämlika länder, Sverige, varit kopplad till ägande och rikedom ända fram till 1945. Det privata ägandet har dessutom accelererat som samhällsbärande idé: Är du fortfarande en värdig människa om du inte äger din bostad? 1% av jordens befolkning äger lika mycket som de andra 99%. Om dagens hyperojämlikhet kan vi kanske lära oss mer också genom att fundera över repressionen av Pariskommunen. Det har om och om visat sig att klasshatet kommer uppifrån. Med oanad kraft och aggressivitet slaktades tiotusentals kommunarder under blodiga veckan, borgarna ville en gång för alla sätta stopp för drömmarna om en värld med mat på bordet och jämlikt samhällsdeltagande.

Idag växer murar när gränserna utmejslas med avancerade övervakningssystem och taggtråd och det vi konsumerar i de rika länderna tillverkas under undermåliga förhållanden på en fattigare människas bakgård i en fortsatt kolonial process; ett ojämnt globalt utbyte. Inom kommunen fanns en stark antikolonial agenda. Kan händelserna runt Pariskommunen hjälpa oss att åtminstone försöka föreställa oss en värld utan de gränser som mystifierar och osynliggör själva ojämlikheten?

Att agera bortom nationsgränser, som Pariskommunen tänkte sig, utifrån en mycket lokal position, kan vara en framkomlig väg. Klimatförändringar, orsakade av de senaste 200 årens massproducerande ekonomiska sys-

tem; kapitalismen, vars effekter märks lokalt, men samtidigt inte känner några nationsgränser, kräver att vi gör andra geografiska läsningar. De pågående energirelaterade katastroferna i Fukushima och Tjernobyl ställer frågor om inom exakt vilken nationsgräns radioaktiviteten gör halt? Ändå agerar de ansvariga som om det var ett isolerat affärsmässigt kostnadsrelaterat japanskt eller ukrainskt problem. Det grundvatten som ska drickas och havsvatten som kontamineras och flyter runt i ett hav som värms upp – vilka nationsgränser stoppar detta? De flyktingar som nu skickas från Lesbos tillbaka till Turkiet i en cirkulär rörelse utan utväg, de som skjuts på med vapen, de som hindras av allt längre och högre murar är bara en omskrivning av de systemrelaterade katastrofer som många tvingas konfrontera dagligen.

Borgerligheten bländar oss fortfarande med fyrverkerier och alltför få känner till Pariskommunen. Vi vill uppmuntra till vidare läsning, studerande och rotande i skuggan av det som hyllas offentligt.

Vi sitter till syvende och sist alla i samma Panamaflaggade lastfartyg! Vem har hört talas om myteri?

akcg (anna kindgren och carina gunnars) är konstnärer och driver det egna förlaget grus.

Tips på läsning/film om Pariskommunen:

Striden om fakulteterna, Immanuel Kant, 1798

Déclaration des droits de la femme et de la citoyenne, Olympe de Gouges, 1791

Det kommunistiska partiets manifest, Karl Marx, 1848, förord till den tyska upplagan 1872

Pariskommunen: Till medlemmarna av Internationella Arbetarassociationen i Europa och Förenta Staterna, Karl Marx, 1871

Inbördes hjälp, Pjotr Kropotkin, 1890–1896, en serie essäer i *Nineteenth Century*

Louise Michel (den röda jungfrun). Albert Jensen, 1915

TV-film om Pariskommunen till 100-årsjubileet 1971, Folke Isaksson och Leif Furhammar, 1971

La commune (Paris, 1871), film av Peter Watkins, 2000

Liberalismens död: slutet på den rådande världsordningen, Immanuel Wallerstein, 2001

The Emergence of Social Space: Rimbaud and the Paris Commune, Kristin Ross, 2008

Det universella, Fronesis Nr 48-49, 2014

Communal Luxury: The Political Imaginary of the Paris Commune, Kristin Ross, 2015

Styrandet av sig själv och andra, Michel Foucault, 2015

Text: Sarah Degerhammar
Illustration: Maryam Fanni

Det lokala Sverige – i tropikerna

Den här platsen är alltid som någonting helt annat,
den kan bli vad som helst,
som ett evigt återupptäckande

Vi går genom ett öde landskap av kraschade strandpromenader, lortiga husfasader, spruckna övergångsställen. Vid strandkanten solar tomflaskor, uppspolade snäckskal och gamla förpackningar intill varandra. Strax ovanför, i bostadsområdet, passerar vi tomma trottoarer, uttorkade rabatter, övervuxna duschar och utomhusgym. Vackra stenpelare luktar mögel och poolerna är smutsiga. En glad eller smått ironisk kille kastar ett stort block med klor i poolen när han får syn på oss. Skrattande och gestikulerande ropar han någonting. ”Varsågod å bada!”, tolkar jag det som.

”Finns det något värre än övergivna hem?!” säger jag och ryser i samma stund till inför mitt simpla påstående. Jag vidrör min bleka reflektion i fönsterväggarna på ett övergivet hus. Glaset reflekterar väl eftersom gardinerna, uppsatta kanske under tidigt 90-tal, skymmer allt ljus som skulle kunna skina rakt igenom vardagsrummet, från ena sidan huset till den andra. När jag gett upp att försöka få insyn går jag vidare till nästa villa. Lika flott som den förra. Där är inredningen som på display. Ingen har brytt sig om att dra för gardinerna innan huset övergavs för gott och föll i bankens händer. Därinne kan en tydligt se middagsbordet, heltäckningsmattan och väggbonaden i mörkbrunt på en orange tapet. I vardagsrummet, länkat med matsalsrummet, står en tjock-tv med antenn och jag får för mig att allt är som orört sen kraschen. Som en annons nu från då. Det går nästan att kliva in i sitt föreställda minne från 20 år sen, när jag var tio och vi hade väggbonader. Fast det här huset luktar fukt och illa, en känner det ända från uppfarten.

Vi hittar snart ett hus som det går att gå in i, glasväggarna är krossade så med lite försiktighet kliver vi igenom och in. Det ser ut att vara plundrat, så när som på en ljusgrå plufsig skinnsoffa, ett marmorbeklätt badrum och en spiraltrappa till övervåningen. Tavlorna, som en gång hängt i huset ligger slängda och solblekta på terassen. Miami vice, sunkiga dataspelsuppföljare, alla undergångsfilmer samt Kina är våra ekande referenser. Gott så, för vi har inte sett något liknande, inte såhär mitt i paradoxen.

För jämte detta sedan länge övergivna semesterparadis går thailändska trädgårds-arbetare, poolskötare, sevicepersonal och vakter

Definition of happiness
BEACH RESORT
CHECK IN
RESTAURANT
SWIMMING POOL
ZONE FD

och håller det igenbommade och övervakade området rent och någorlunda potent. Oss släppte de in som förmodade husköpare och på vägarna mellan de över tvåhundrafemtio villorna, och på kanalerna som leder fram till de mest attraktiva husens tomter, ser vi en och annan spekulant köra förbi i båt eller bil. Antagligen är det också därför hotellet på området fortfarande är igång. För det finns en annan turnerande bild av Rock Garden Beach, att det ska vara den "saknade pusselbiten", "geografiskt helt optimalt" och ha en historia av vilda fester, lyx och lustgård. En kan enkelt förstå hur stället fullkomligt förtjusat de thailändare som en gång i tiden, då det spekulerades vilt i den thailändska bathen, hade råd att belåna sig till en semesterbostad – en sommarstuga vid kusten behändigt nära Bangkok.

Men den nya marknadsföringen riktar sig inte längre till dem. Den anspelar förvisso på historien, men den riktar sig till den befolkning som kommit att inta stora delar av de närliggande områdena. En fastighetsmäklare skriver om hur intresset för "denna sista länk i den natursköna kedjan mellan Leam Mae Phim och Leam Son har ökat kraftigt bland investerare på senaste". Något som verkar helt logiskt då Rock Garden, i sin sovande prakt, ligger strax intill alla de svenska kolonier och byar som radar upp sig och utgör hela den vida kuststräcka som är Leam Mae Phim med mera. Mark till stor del tillgängligjord för svenska familjer och privatpersoner, genom två svenska bröder – Logans – sen länge etablerade på platsen. Kända för sitt motorcykelgäng (bestående mestadels av svenska män), sin vilda westernbar "Buffalo Bills", sin entreprenörsanda och sina okonventionella metoder. Bägge gifta med thailändska kvinnor som står på företagen som äger marken.

De senaste projekten i området (läser reklamen på svenska) är ett antal höghus med andelslägenheter. På byggarbetsplatserna ser vi arbetare klättra utan vare sig hjälmar och säkerhetsanordning och strax under blänker poolen till den redan färdigbyggda restaurangen mitt mellan höghusen. För att inte störas för mycket av estetiskt byggkaos och cementblandare har restaurangen satt upp skärmar, likt kulisser, runt poolen. De är några meter höga och prydda med palmbladsmönster.

Här är verkligheten oförtäckt skiktad. Det behövs knappt några renderade arkitektbilder av framtiden för att dra uppmärksamheten från konsekvenserna av dessa drömbyar, det är inga problem med att det ser ut som det gör. Däremot finns det gott om sådana bilder i de magasin som delas ut på varje café och av fastighetsmäklare i kvarteren runt de färdiga och ofärdiga husen. Scan-asia, (enligt dem själva det enda magasinet som täcker svenska, danska, norska och finska invånare i Thailand) och Thailandsposten är två magasin som jag bekantar mig lite extra med. Reportagen lyfter fram nordiska "insatser" och problem i den thailändska kulturen. Några av de för mig mer lättsmälta texterna handlar antingen om hur skandinaver ska bevara hälsan i den thailändska tropiken eller om framgångsrika svenskar i Asien. Däribland ett reportage om skådespelaren Kjell Bergqvist och hans ägor i landet. Eller modeentreprenören Agneta Bekassys återkommande inslag "Agneta's world", där hon bland annat berättar om hur hon och hennes svenska tjejgäng äntligen lyckats få tag i ärtsoppa och punsch. Andra korta inslag handlar om hur den nordiska kulturen göder och uppvaktar den thailändska.

I övrigt och till största del handlar tidningen om ekonomiska investeringar. Vid sidan av en rapport från svensk-thailändska handelskammarens årsmöte så är det råd, tips och rapporter som hjälper dig (du som är läsaren, du som bor i Thailand men kommer från Sverige) att investera rätt. Du ska läsa om lyckade affärer och har intresse för vad klustret av framgångsrika skandinaviska fastighetsmäklare säger om val och livsstil. Att leva som skandinav här är att spekulera och det finns ingen motbild.

Läsningen av den lokala rapporteringen lämnar inga som helst hintar om att det skulle finnas några vidare problem med den proklamerade livsstilen. Med undantag för The Foreign Business Act (FBA), som kommit till för att begränsa inflödet av utländskt kapital i landet. Vad utandssvenskarna stör sig på är att den förbjuder dem att äga mark i landet. Men det har "kreativa människor kommit på kreativa lösningar för", som en svensk thai-mäklare beskriver det. Och numer är det enkelt att få tag i checklistor på nätet och i de nordiska lokaltidningarna över hur en ska gå till väga. Här uppmuntras en att antingen starta företag med majoriteten thailändska medborgare på aktierna men göra dem maktlösa i företaget, köpa ut dem, eller rent av gifta sig med en

medborgare. Det sistnämnda varnas det dock för, en ska tänka efter noga då många thailändare är opålitliga när det kommer till ekonomiska affärer, såsom giftermål.

Det här är ju inget nytt, omkring 20.000 utlandssvenskar är bosatta i Thailand, men kolonialiseringen av landet sker med både små och stora gester och har morfats med tiden, en utveckling som är högst relevant att skugga. För det sker i fullkomlig ro och är därför också en utmärkt jordmån för normaliseringen av en fascistisk samhällsordning. Det finns som sagt inga motbilder. Febrilt aktiva med att etablera svenska överklassvanor- och kulturer på plats, eller med att smörja relationen med den thailändska monarken, skapar utlandssvenskarna en tät känsla av en svensk lokalitet här. Så tät att tjänstefolket, som används av svenskarna till i princip allt, nästan försvinner ur synfältet. Svensken är ju där för att göra goda affärer och absolut inte låta sig luras. Och just i utbytet av erfarenheter och tips sprider språket det imperialistiska giftet.

En thai-mäklare till en nättidning: ”Misstaget svenskar gör att köpa hus och lägenheter i charterghetton, områden som byggts upp för svenskar. Man får inte glömma att Thailand är en internationell marknad, att kunderna finns överallt i världen och att prisökningen bygger på det. Ska man sälja vidare en fastighet i ett svenskområde så kan det vara svårt om svenskarnas intresse skulle falna. Vilken tysk eller amerikan skulle vilja flytta in i ett svensktalande område? Man ska inte stirra sig blind på det faktum att det finns restauranger med svenska köttbullar på menyn. Vad vi än tänker och tycker så är det trots allt en investering. Vem vet, om tre år kanske Thailand inte är så hett längre?”

Sarah Degerhammar är medlem
i Brands redaktionskollektiv.

”Febrilt aktiva med att etablera svenska överklassvanor- och kulturer på plats, eller med att smörja relationen med den Thailändska monarken, skapar utlandssvenskarna en tät känsla av en svensk lokalitet här.”

Text: Sasja Holmqvist

Min politiska resa

Vänner, kamrater, vem som än läser detta; ni är revolutionens hjärta. Ni är alla en del, en fraktion och ett kollektiv av glöd som vill förändra världsbilden.

Ni är alla fiender till staten, kapitalet, rasismen, HBTQ-fobin, funkofobin och allt som toppskiktet av makthavarna gör vad som helst för att bibehålla.

Ni är alla jämlikar. Ni är ett, flera, och er själva.

Jag vill dela med mig av min politiska resa, både för att skriva av mig, och kanske inspirera andra. De senare åren har jag varit intensivt aktiv både med att hitta en ideologi som jag verkligen kan tro på, och med att med flera andra skapa en rörelse, som om än bara lokalt, kan göra någon skillnad.

Om jag ska ta det från början så får ni spotta hur mycket ni vill, bita i tungan och hoppas att ni inte kokar över. Håll ut; det blir bättre.

När jag gick i sjuan på högstadiet i min hemort Bureå kom jag i kontakt med min första politiska litteratur. Det var en bok som beskrev alla de större ideologierna. Jag läste snabbt ut den, reflekterade över konservatism, liberalism och socialism. Feminism beskrevs kort som en dröm om omvända könsroller, kvinnan med makten, mannen underordnad denna. Jag reagerade inte, jag var inte feminist då. Det första jag reagerade på var att ingen av de större ideologierna verkade rimliga. Inte nu. Socialismen idag är så höger att det inte var relevant att genom till exempel socialdemokraterna uppnå det samhälle som levde upp till mina ideal. I ett kapitel av den texten hittade jag dock (som jag tyckte då) rätt. Kommunism. Ett samhälle där alla var jämlika, ägde allt och inget. Det var min första ideologi som jag trodde stenhårt på. Jag läste långa texter om ämnet, radikaliserades och funderade ett tag på att gå med i Revolutionär Kommunistisk Ungdom. Jag ville med våld störta regeringen, inrätta en diktatur styrd av arbetarklassen för att sedan avveckla staten helt och hållet. Sovjetunionen var bortsett från diktaturen inte så dålig tyckte jag.

Så i åttan hade vi samhällskunskap, där de tre större ideologierna togs upp återigen. Vi satt i grupper och diskuterade, reflekterade och drog paralleller. Då de flesta inte var intresserade, tog jag tillfället i akt och förklarade kommunismen som utopi. Jag predikade om att vi måste dela på allt, vara mer självständiga från kapitalismen för att tillslut avveckla allt vad det innebar. Staten skulle fixa detta. Arbetarna.

Gruppen höll med, om det mesta åtminstone. Jag vet inte om det var för att de tyckte att det var en bra idé, det var nog mer för att jag alltid har haft en talarförmåga som citat från en vän: ”får ögonen att stirra blint på munnen och öronen att blomstra”. Jag var nöjd med diskussionen, lät orden sjunka in i mig själv och tänkte sedan att det kanske var dags att organisera en grupp på skolan för att utbilda sig och sina jämlikar. Det blev aldrig av, men idén levde vidare.

Det är farligt att uttrycka starka åsikter. Det märkte jag i december senare på året. Jag hade glömt en bok i mitt skåp, gick tillbaka då de flesta gått hem (förutom två killar utanför huvudentrén) för att hämta den. Jag gick in, upp för trapporna och fram till skåpet. Killarna följde efter och gick fram till mig utan att säga något. Jag var väldigt nervös, och det dröjde inte länge tills jag blev fasthållen, slagen, och kastad ner på golvet. Fraser såsom ”kommunistjävel, du är patetisk, och gå och dö någonstans” ekade i korridoren. De sprang sedan iväg och jag låg kvar med ömmande armar och bröstkorg. Andan var som bortblåst och hjärnan pumpade blod som dunkade högt.

Jag ställde mig upp och stirrade in i skåpet, låste det sedan för att börja gå hem igen.

Det kändes som en dålig idé att fortsätta med politik nu. Det var illa. Jag hade två okända fiender och vem vet vilka polare de hade

Jag höll trots allt fast vid mina åsikter, om än mer diskret. Killarna träffade jag aldrig på igen, men minnet levde kvar. Det hände inte så mycket i livet förutom att jag var nöjd med mina betyg jag fick i nian. Jag hade sökt estetisk linje, musik, till gymnasiet i Skellefteå och var mycket förväntansfull.

Jag började nu kalla mig för ”marxist”, då jag tyckte det beskrev mig bättre. Kommunism har ju som väntat en väldigt dålig klang. Ingen tycktes vara emot min politiska åskådning, och jag pratade inte värst mycket om den. Året gick rätt fort och inget ändrades markant då heller. Det var först i tvåan i gymnasiet som jag greppade tag i feminismen, och började sympatisera med vänsterpartiet. Jag lyssnade på Jonas Sjöstedts tal, debatter och samtal, och började därefter kalla mig för ”demokratisk socialist”.

Senare under året kom jag genom en ny vän i kontakt med en intersektionell feministisk grupp i Skellefteå, som jag gick med i efter att ha varit på ett antal möten. Hela min nuvarande kompiskrets fann jag där, och är mycket tacksam över att jag fått vara med. På mötena diskuterades feminism, vad vi kunde göra lokalt och hur vi ville definiera vår grupp. Vi växte, skapade evenemang på till exempel internationella kvinnodagen, pride och så vidare. Vi fick många sympatisörer, men också många fiender. Diskussioner på Facebook urartade ofta, främst var det män som ville jävlas och som var svåra att diskutera med, då det just var deras mål. Många blev demoraliserade. Men vi tog nya tag, och planerade under vintern och början på våren en feministfestival.

Jag hade genom Athena, som gruppen heter, kommit i kontakt med tillskottet Pauline. Vi blev snabbt vänner, och vi hade många givande diskussioner. Jag började sakta glida mot kommunismen igen, men med erfarenheter sedan tidigare tyckte jag att det saknades något. Kamrat Pauline introducerade många intressanta historiska karaktärer, såsom Simone Weil, Kropotkin och såklart Marx.

Genom en annan kamrat, Elbe, kom jag också i kontakt med transrörelsen och varför konstruktionen av kön är så otroligt märklig. Jag har också under senare delen av livet känt att något med mig inte står rätt till. När vi diskuterade transrörelsen kände jag mer och mer en tillhörighet som inte funnits någonstans i livet. En kamp för mig är en kamp för alla. Jag fattade tillslut att jag inte alls var man. Jag är icke-binär, alltså varken man eller kvinna. Inte något emellan, utan bara på en punkt i spektrat. I och med detta uppvaknande kunde jag också faktiskt känna att kön bara var en konstruktion. Ett sätt att separera människor, skapa ramar och upprätthålla strukturer som skadar. Idag vill jag bara riva ner ramarna, identifiera mig så lite som möjligt men ändå känna en tillgivenhet i mig själv.

Efter feministfestivalen var i princip hela Athena utbrända, eller åtminstone fruktansvärt slitna. Vi hade svårt att organisera oss och vår aktivitet blev liten. För att fortsätta engagera mig politiskt skötte jag mig därför på egen hand. Efter studenten (fick inte något examensbevis eftersom jag inte hängde med i skolan då jag blivit sjuk året innan) inhandlade jag många böcker i en lokal bokhandel. Jag läste Kropotkin, Emma Goldman och Noam Chomsky. Jag intresserade mig mer och mer för anarkism och är sedan dess anarkokommunist och har stora planer för Saken och kampen för denna. Jag blandar kommunism med anarkismens frivillighet och gräsrotsdemokrati, för jag hatar hierarkier, maktstrukturer och framför allt staten och kapitalet.

Radikalfeminism använder jag som verktyg för att förverkliga detta, och för att riva ner samhällets ramar. Inte bara genom Sakens revolution, utan också för min och andra transkamraters skull. Vi ska inte vara marginaliserade från kampen, vi ska vara med och bygga liksom bredda den. Min sjukdom (bipolär) gav mig insikten om att inte heller det får bli ett stigma som hindrar oss från att orka med revolutionen. Jag har många vänner som plågas av olika sjukdomar, men vi är en viktig tillgång hur vi än är. Det är vi alla. Kollektivet är alltid starkast och ingen särskild del av samhället får uteslutas, förutom om de är en del av vår gemensamme fiende.

Vår kamp är allas kamp. Fattiga, marginaliserade, HBTQ-rörelsen, funkisrörelsen, alla som rasifieras och alla som drabbas av statens förtryck och kapitalismens orättvisor måste enas. Vi är bäst om vi håller ihop. Anarkismen är målet, revolution är verktyget. Vi ska i slutet av dagen vara jämlikar. Om än den dagen är långt borta.

Avant copains, kamrater.

Sasja Holmqvist, 19 år och arbetslös.
Anarkokommunist och radikalfeminist,
ickebinär och bipolär. Tack för mig.
Sköt om ert.

Svenska genusglasögon tittar på Öcalan

RECENSION

Kvinnans Revolution
Abdullah Öcalan
Rojavakommittéerna, 2016

Nyligen släppte solidaritetsnätverket Rojavakommittéerna två pamfletter av Abdullah Öcalan, *Kvinnans revolution* och *Demokratisk konfederalism*. PKK-ledaren sitter fängslad i Turkiet sedan 90-talet och böckerna är det första av honom som ges ut på svenska. Oftast är det temat för *Demokratisk konfederalism* som diskuteras, eftersom de teorierna ligger till grund för organiseringen i framför allt Rojava. Den här texten däremot, kommer att fokusera på *Kvinnans revolution*.

Historiens roll

Det mest påfallande vid läsningen av Kvinnans revolution är historiens roll. Utifrån Mellanösterns historia tecknar Öcalan en historik över kvinnans underordning. Från ett matriarkalt samhälle, med en gåvokultur som hindrar den varuanhopning som ligger till grund för klassamhället, har kvinnan allt mer kommit att underordnas och förvisas från den offentliga sfären.

Kvinnan har enligt Öcalan en annan ställning i produktionen än mannen. Det kvinnliga arbetet, varav barnafödande verkar centralt, ses inte som reproduktivt och därmed analytiskt skiljt från manligt kodat arbete ("koka kaffe du, så bygger jag lite här"). Snarare blir kvinnan urtypen för en producent. Hon är enligt Öcalan den första slaven och det första koloniala subjektet och det är i underordnandet av kvinnan som alla andra förtryck tar sin modell.

Patriarkatet å andra sidan uppstår i en allians mellan jägare med vapen, präster och äldre visa män. Yngre män insocialiseras av äldre och ett sorts broderskap uppstår, där makten över vapnen är central. Utan de yngre männens lojalitet, vore de äldre männen ingenting. Denna skildring är kännetecknande för Öcalans förhållningssätt till historien. Den är nämligen också en beskrivning av hur patriarkala strukturer uppstår och reproduceras idag. Igenkänningsfaktorn i den typen av insocialisering i manliga gemenskaper som utövar social och politisk kontroll är lika stor hos mig som läsare, som den måste vara hos den gamle gerillaledaren.

Det existerar ett sorts omedelbart sammanträffande mellan samhället idag och den historiska processen så som Öcalan beskriver den, och jag tror att det finns en poäng med det. Frågan jag ställer mig när jag läser hans historik är alltså lika mycket huruvida det gått till såhär, som huruvida det är såhär det går till.

Texten arbetar med en massa liknande sammanträffanden. Inte bara i den historiska exposén, utan även i mikro- och makropolitiska relationer.

Så betraktar Öcalan till exempel den patriarkala familjen som Mellanösterns största politiska problem. Han använder sig av begreppet "total skilsmässa" för att illustrera det brott han menar att en rörelse för demokrati, frihet och jämlikhet måste göra med 5000 år av patriarkat och klasshierarkier. Och han ser den dominanta mannen som likställd med nationalstaten i ett resonemang som, trots ett naturaliserande av kvinnan som kategori, påminner om hur exempelvis Judith Butler resonerar kring relationen mellan den heterosexuella familjen och kapitalismen.[1]

Vidare ses det systematiska fråntagandet av kvinnors makt att bestämma och styra sig själva, i likhet med den marxistiska feministen Silvia Federicis analyser, som väsentligt för kapitalismens framväxt.[2] Demokratin och gemenskapen i byarna måste utraderas för att kapitalismen ska kunna uppstå. Förintandet av kvinnor och kvinnans makt över produktionen och det gemensamma är (från häxprocesserna fram till idag) en förutsättning för kapitalismen.

Öcalan påpekar dock att det inte finns något naturgivet i detta. Kvinnans underordning är social och inte biologisk. Något som däremot är biologiskt i hans resonemang, är kvinnans särställning i relation till produktionen. Kvinnan är produktiv och livgivande, till skillnad från den dominante mannen (nationalstaten, kapitalismen) som är en icke-produktiv samhällstumör.[3]

Lösningen på problemet

Precis som hos Valerie Solanas, som också bejakar essentialismen,[4] måste den dominante mannen dödas enligt Öcalan.[5] Maskuliniteten måste förintas och kvinnorna ta makten över den sociala rörelsen. Det är inte ett biologiskt förintande men maskuliniteten måste bort för att vi ska kunna få socialism. Så hur går det till?

Kvinnan blir bärare av det universella projektet för mänsklighetens frigörelse. I likhet med hur hon görs till sinnebild för den producerande verksamhet som präglar vår förståelse av det universellt mänskliga, görs det kvinnliga, koloniserade subjektet hos Öcalan till den som förverkligar de universella värdena frihet, demokrati och jämlikhet.

Den roll som arbetarklassen hade i tidigare befrielseprojekt måste plockas upp av systerskapet. Det handlar inte bara om att skapa en politisk rörelse som ska tillgodose kvinnors behov. Enligt Öcalan måste kvinnor också skapa oberoende separatistiska strukturer för självorganisering och självförsvar. Men för det måste feminismen övervinna de begränsningar som den västerländska demokratin satt upp. Även om han inte talar i de termerna, går det att förstå Öcalans förslag som en avkolonisering av det feministiska projektet. [6] I det behöver rörelsen följande: en starkt organiserad bas, att anknyta till andra militanta kvinnorörelser och sist men inte minst, fullt utveckla en egen filosofi som utgår från kunskapen om kvinnan, något som på kurdiska kallas för jineologî.

Öcalan menar att det etiska och estetiska är fundamentala delar av jinelogî. På grund av sina tungt vägande ansvarsuppgifter i livet, är kvinnor mer lyhörda och sensibla. Detta leder till att det estetiska perspektivet, som går ut på att göra livet vackrare, är ett existentiellt villkor för kvinnan. Men även till att kvinnan är mer etiskt ansvarstaganden än mannen. Allt detta gör henne mer lämpad att vara den intellektuella och aktivt handlande kraften bakom samhällets utveckling och möjligheter.

Ok. Stopp ett tag.

Ett perspektiv för sitt eget avskaffande.

Jag stannar upp i min läsning. Tar ett kort på det partiet och skickar till en vän. Hon svarar med ett skämt om Ellen Key,[7] varpå jag skriver: ”Det är en jävla berg- och dalbana. Ibland är han helt klockren och typ postmodern och ibland är han 1800-tal”.

Men inte nog med det. Det är svårt att inte läsa detta om att kvinnor är etiskt ansvarstagande och har en känsla för skönhet som ett sätt på vilket kvinnor blir till i mäns blickar. Det är en naturalisering av könsskillnaderna som inte går att bortförklara med några typer av resonemang om närhet till produktionen. Vilket såklart lyfter frågan om hur vi kan och borde närma oss Öcalan. Jag skickar ett till mess till min vän. Det står: ”Vilket säger en del om de västerländska kategorier jag behöver för att förstå”.

För förståelse handlar om kategorisering. Jag vill till exempel med den här läsningen tillgängliggöra och placera in Öcalan i en rad tendenser inom politisk teori.

Men det är samtidigt en läsning och en förståelse utifrån västerländska kategorier och en västerländsk tanke om utveckling, som rimmar ganska illa med textens avsikt. Om Kvinnans revolution vill skriva in sig i projektet för kunskapens avkoloniserande, innebär inte en sådan läsning en typ av återkolonialisering? Det är en svår balansgång. Det är viktigt att ha perspektiv på oss själva. Varifrån vi kommer och var vi befinner oss när vi läser. Håller vi i en mobiltelefon? Ett vapen? Nattar vi ett barn?

Men detta måste göras utan att vi förnekar begränsningen i ett samhälle genomsyrat av underordning. Förutsättningarna för en sann läsning ligger alltid någon annanstans än i läsningen. Det är en fråga om villkor och maktrelationer i samhället i övrigt. Det är ytterst en fråga om vem som har vapnen. All annan förståelse är liberal.

Från den begränsade horisont han av naturliga skäl har i sin cell och sin manlighet, vill Öcalan initiera och stödja ett projekt för kvinnors självbestämmande och autonomi. Han använder sin formuleringsförmåga och sin position som äldre vis man för att ingjuta i en rörelse att kvinnans självbestämmande och frihet är viktigare än den nationella befrielsen.

Detta under de maktrelationer som råder just nu. Maktrelationer som också visar sig i Öcalans perspektiv när han talar om kvinnor. Men det viktiga i sammanhanget är textens bidrag till att lägga grunden för en värld som omöjliggör den typen av perspektiv.

Målet för Öcalans text om kvinnor går därför att läsa som en värld där Öcalans text om kvinnor – eller för den delen en text som den här – på sin höjd ska betraktas som historisk kuriosa, men knappast som kunskap eller jineologî. Vad gäller förutsättningarna för en sådan värld är Öcalan däremot helt rätt ute. Det behövs en starkt organiserad bas, det behövs vapen, och det behövs filosofi.

Jonas Hammarbäck

Fotnoter:

[1] Se exempelvis Merely Cultural, Butlers svar på Nancy Frasers text *Beyond Retribution*, i http://newleftreview.org/I/227/judith-butler-merely-cultural

[2] Se Silvia Federicis genomgång av relationen mellan kvinnors underordning och kapitalismens uppkomst, i *Caliban and the Witch: Women, The body and Primivitve Accumulation*

[3] Hos de franska filosoferna Gilles Deleuze & Felix Guattari finns ett resonemang om produktion som ett grundläggande villkor för livet i sig. Det som det handlar om att förstå, är hur icke-produktiva, parasitära instanser kan ta makten. Även om de inte talar om det i termer av kön, finns det en likhet mellan det och hur Öcalan resonerar, se exempelvis avsnitt ett i Gilles Deleuze & Felix Guattari, *Anti-Oedipus*.

[4] Essentialism är idén om att det finns en ursprunglig essens, i det här fallet könet, som bestämmer andra egenskaper.

[5] Valerie Solanas menar i sin text SCUM-manifestet att det enda sättet för ett kommunistiskt samhälle att uppstå är om det manliga könet förintas biologiskt.

[6] Som till exempel den bolivianska sociala rörelsen Feminismo Communitario talar om.

[7] Essentialistisk feminist från 1800-talet med ett brinnande intresse för att utbilda bort samhällsproblem.

dine aner er

mysteriet
universet
havet

oppreist på jorden
i årmillioner

vandrerske

gift og skilt

du har vært så sterk
du har båret så mye

og her kommer jeg
med hode til din skulder

enda en byrde

hva kan jeg gjøre
hva kan jeg si

jeg sier:

– jeg har også en skulder

Ola Bog

Den fria kvinnan är tidlös

RECENSION

Mujeres Libres — Fria kvinnor för en fri värld
red. Albert Herranz
Anarkanda förlag, 2016

Jämförelser mellan samtiden och 30-talet har förekommit flitigt i samhällsdebatten under senare år. För att förstå de reaktionära krafternas internationella framgångar under 2010-talet ligger det onekligen ofta nära till hands att dra sådana paralleller. Medan det finns mycket att lära av den tidens politiska och ekonomiska processer finns det också en fara inbyggd i att helt hantera historien som en sotig spegel. Det blir lätt alarmistiskt att jämföra enstaka händelser ur vitt skilda sammanhang med varandra; att plocka de beska russinen ur kakan. 30-talet var ju inte en fascistisk tsunami som svepte med sig helt motståndslösa samhällen. Det var också en tid för radikala strävanden, kollektiv kamp, och idéer om hur samhällen kan organiseras som känns djärva och moderna än idag. Det är viktigt att det politiska motståndet inte blir en blind fläck när man tittar i backspegeln.

I sommar är det 80 år sedan falangisterna försökte störta den spanska republikens nyvalda vänsterregering: den militärkupp som markerade startskottet för det blodiga spanska inbördeskriget. Denna dramatiska konflikt har varit märkligt frånvarande i många profetior om 30-talets återkomst, trots att det finns så många relevanta jämförelser att utforska. Kanske sommarens 80-årsdag kan innebära att erfarenheterna från Spanien får mer utrymme än vad de hittills haft. Den sociala revolution som pågick under kriget, den internationella solidaritet som manifesterades i de internationella brigaderna, och sveket från Europas regeringar är alla exempel på processer som har bäring på aktuella utmaningar.

Ett bidrag till att uppmärksamma det radikala spanska 30-talet kommer från det anarkistiska bokförlaget Anarkanda med Albert Herranz bok *Mujeres Libres – Fria kvinnor för en fri värld*. Denna tunna bok rymmer en oväntat omfångsrik introduktion till det kvinnoseparatistiska nätverket Mujeres Libres som spelade en liten, men viktig, och i efterhand mycket uppmärksammad roll under kriget. Herranz vill inspirera till vidare studier och aktivism, och lyckas verkligen med det på dessa knappt hundra sidor. Utöver en essä om de anarkistiska kvinnornas roll i den sociala revolutionen och det väpnade motståndet under kriget finns här också biografier över nyckelfigurer i organisationen och ett välskrivet förord av Anna Jörgensdotter. Slutligen rymmer boken också en artikelserie från 1935 av Lucia Sànchez Saornil som än idag känns plågsamt aktuell med sina exakta beskrivningar och träffande analyser av det tidlösa fenomenet manschauvinistiska vänstersnubbar.

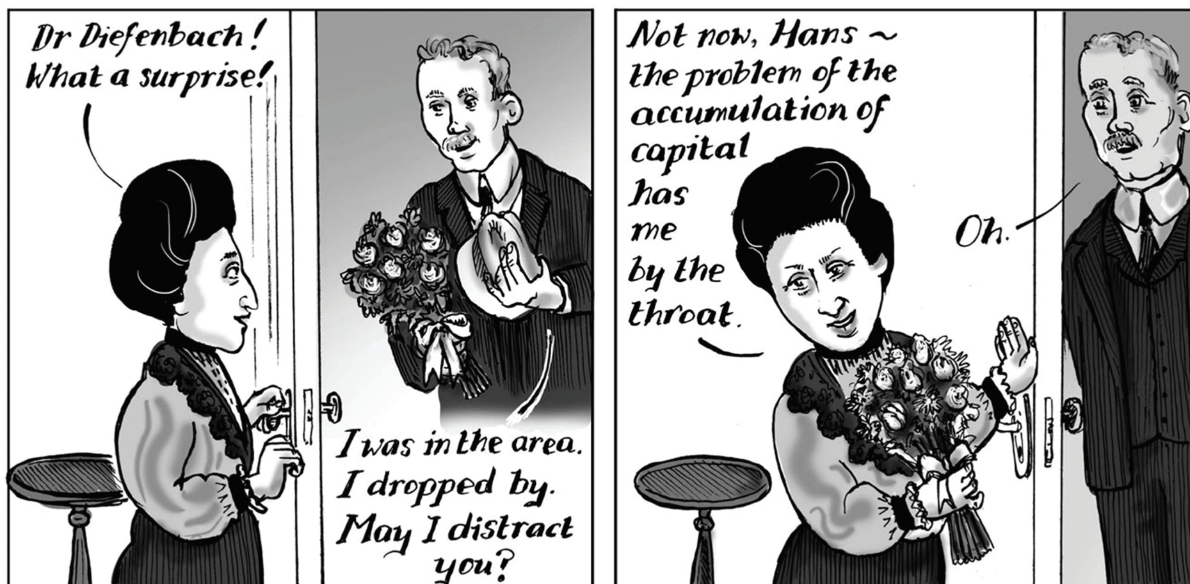
Mujeres Libres kallade sig inte feminister. Begreppet hade en alldeles för borgerlig laddning och förknippades snarare med suffragetternas kamp för parlamentariskt inflytande. Som anarkister såg Mujeres Libres inte det som avgörande. De arbetade istället nära grupper som CNT och FAI för att skapa en social och ekonomisk revolution, men dessa grupper erkände inte Mujeres Libres som en jämbördig part förrän i krigets absoluta slutskede. Historiker har pekat på att en orsak till att de republikanska styrkorna förlorade mot fascisterna var de stora interna splittringarna, främst mellan auktoritära kommunister understödda av Sovjet och frihetliga socialister i en brokig skara. Vad Herranz korta bok låter ana som en skugga i vattnet är att Mujeres Libres kamp och politiska arbete också hölls kort och sågs på med skepsis av den frihetliga rörelse de verkade inom. De fortsatte sitt arbete och strävade envist efter inflytande, men deras försök motarbetades av män som tyckte sig veta bättre vad som var viktigt och hur kampen skulle föras.

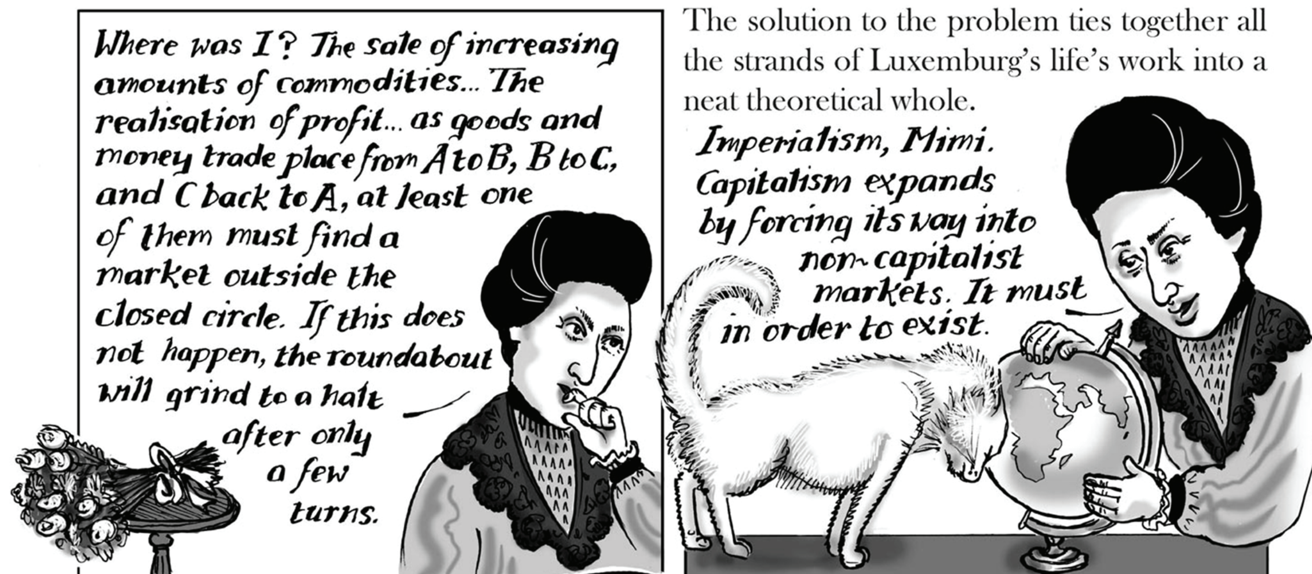
Mujeres Libres försök att organisera kvinnors politiska arbete är i högsta grad besläktade med metoder som än idag används av den internationella kvinnorörelsen. Här kan man inte minst dra en parallell till Samar Yazbeks skildring inifrån krigets Syrien, *Resa in i tomheten*, i vilken hon bland annat beskriver sitt arbete med att stötta kvinnors organisering under omständigheter som har skrämmande likheter med spanska inbördeskriget.

En av de viktigaste prioriteringarna för svenska feminister idag bör vara att kämpa för asylrätten och inte minst att värna en oinskränkt rätt till familjeåterförening. Ett sådant solidaritetsarbete var självklart redan för kvinnorna i Mujeres Libres. De sista sidorna i boken innehåller några reproduktioner av organisationens propagandaposters, och jag fastnar vid en tidstypisk illustration av en kvinna i sjal som tröstar ett spädbarn, ackompanjerad av en tidlös uppmaning: ”Flyktingarna har förlorat allt. Ta emot dem!”

Carl Åkerlund

Dr Diefenbach! What a surprise!
I was in the area. I dropped by. May I distract you?
Not now, Hans ~ the problem of the accumulation of capital has me by the throat.
Oh.

Where was I? The sale of increasing amounts of commodities... The realisation of profit... as goods and money trade place from A to B, B to C, and C back to A, at least one of them must find a market outside the closed circle. If this does not happen, the roundabout will grind to a halt after only a few turns.
The solution to the problem ties together all the strands of Luxemburg's life's work into a neat theoretical whole.
Imperialism, Mimi. Capitalism expands by forcing its way into non-capitalist markets. It must in order to exist.

By occupation, by theft, by extortion, by extermin-ation, by taxation, by the supply of cheap consumer goods, by the appropriation of natural resources, by international loans and everywhere by the use and the threat of military force.
Capitalism can never peacefully co-exist with other forms of existence. It is a rampaging tiger committed to the destruction or absorption of all other ways of life except its own.

Bild: Tyra Blomster

JAG HAR ETT STORT BEHOV UTAV ÖMHET OCH NÄRHET.

JAG ÄR VÄLDIGT TREVLIG SKULLE ALDRIG GÖRA EN FLUGA FÖRNÄR. IBLAND GÅR JAG UT OCH SJUTER EN ÄLG FÖR ATT SEDAN ÄTA DET RÅA KÖTTET.